

93. Keskiviikkona 17 päivänä kesäkuuta 1998

kello 23.15

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely

1) Hallituksen esitys koulutusta koske-
vaksi lainsäädännöksi 3685

Hallituksen esitys 86/1997 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 3/1998 vp
Lakialoite 52, 65/1995 vp, 18/1996 vp, 59—
61, 110/1997 vp
Toivomusaloite 176, 177, 183, 191, 196,
199, 200, 214/1995 vp, 126, 139, 141, 146,
147, 151, 152/1996 vp, 198, 199, 219, 225,
226/1997 vp, 138—141, 143, 149, 151, 152,
156, 160/1998 vp

2) Hallituksen esitys eräiden opetustoin-
ta koskevien ja siihen liittyvien lakien
muuttamisesta ja kumoamisesta 3687

Hallituksen esitys 57/1998 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 4/1998 vp
Lakialoite 62, 119, 123/1997 vp

3) Hallituksen esitys laeiksi eräistä ope-
tusalan eläkejärjestelyistä ja valtion eläke-
rahastosta annetun lain 4 §:n muuttamises-
ta

Hallituksen esitys 70/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 16/1998
vp
Lakialoite 6/1996 vp, 47/1997 vp, 55/1998
vp

4) Hallituksen esitys verontilityslaiksi ja
laiksi tuloverolain 124 §:n muuttamisesta 3688

Hallituksen esitys 54/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 18/1998
vp
Toivomusaloite 41/1998 vp

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies
Pesälä.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi
ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysis-
tuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys koulutusta koskevaksi lain-
säädännöksi

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys 86/1997 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 3/1998 vp
Lakialoite 52, 65/1995 vp, 18/1996 vp, 59—61,
110/1997 vp
Toivomusaloite 176, 177, 183, 191, 196, 199, 200,
214/1995 vp, 126, 139, 141, 146, 147, 151, 152/
1996 vp, 198, 199, 219, 225, 226/1997 vp, 138—
141, 143, 149, 151, 152, 156, 160/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esityk-
seen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hy-
väksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa
käsittelyssä toivomusaloitteista. Keskustelu
asiasta julistettiin viime täysistunnossa päätty-
neeksi.

Keskustelussa on ed. Korteniemi ed. Vehviläisen kannattamana ehdottanut, että 3. vastalauseeseen sisältyvä lausumaehdotus hyväksytään.

Ed. U. Anttila on ed. Jäätteenmäen kannattamana tehnyt seuraavan lausumaehdotuksen: "Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii koululakien toimeenpanossa vammaisten henkilöiden oikeuksista ja muihin nähden yhdenvertaisista mahdollisuuksista koulutukseen erityisesti huomioon ottaen ammatilliset opinnot."

Ed. Vehviläinen on ed. Jäätteenmäen kannattamana tehnyt seuraavan lausumaehdotuksen:

1) "Eduskunta edellyttää hallituksen valmistelevan perusopetuslain muutokset siten, että kaikilla kuusivuotiailla lapsilla on 1.8.1999 alkaen oikeus vuoden mittaiseen maksuttomaan esiopetukseen."

Ed. Vehviläinen on ed. Isohookana-Asunmaan kannattamana tehnyt vielä toisen lausumaehdotuksen:

2) "Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii siitä, että perusopetuksessa turvataan riittävät edellytykset yksilölliseen oppilaanohjaukseen."

Ed. Suhola on ed. Kiviniemen kannattamana tehnyt seuraavan lausumaehdotuksen: "Eduskunta edellyttää, että opetus- ja kulttuuritoimen yksikköhintojen jälkeenjääneisyys pikaisesti korjataan vastaamaan todellisia kustannuksia."

Ed. Räsänen on ed. Kankaanniemen kannattamana tehnyt kaksi lausumaehdotusta:

1) "Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tarkoin peruskoulun valintakokeiden käytön vaikutuksia ja ryhtyy tarvittaessa tarkempiin rajoituksiin alueellisen ja sosiaalisen eriarvoistumiskehityksen estämiseksi."

2) "Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tarkoin perusopetuksen ryhmäkokojen kehitystä ja ryhtyy tarvittaessa niiden tarkempaan säätelyyn etenkin alkuopetuksessa."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekevänsä päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Nyt päätetään lausumaehdotuksista. Ed. Suholan ehdotus on vastakkainen mietintöön sisältyvän 3) lausumaehdotuksen kanssa ja ed. Vehviläisen 1) ehdotus on vastakkainen mietintöön sisältyvän 4) lausumaehdotuksen kanssa. Äänestyksissä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Suholan ehdotuksesta mietintöä vastaan ja sitten ed. Vehviläisen 1) ehdotuksesta mietintöä vastaan. Muut ehdotukset ovat erillisiä, joten niistä äänestetään erikseen mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Suholan ehdotuksesta mietinnön 3) lausumaehdotusta vastaan.

Mietinnön 3) lausumaehdotus "jaa", ed. Suholan ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 40 ei-ääntä; poissa 40. (Ään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön 3) lausumaehdotuksen.

Äänestys ed. Vehviläisen 1) ehdotuksesta mietinnön 4) lausumaehdotusta vastaan.

Mietinnön 4) lausumaehdotus "jaa", ed. Vehviläisen 1) ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 121 jaa- ja 36 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 40. (Ään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön 4) lausumaehdotuksen.

Äänestys ed. Korteniemen ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Korteniemen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 112 jaa- ja 46 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 40. (Ään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. U. Anttilan ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. U. Anttilan ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 88 jaa- ja 67 ei-ääntä; poissa 44. (Ään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Vehviläisen 2) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Vehviläisen 2) ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 113 jaa- ja 45 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 40. (Ään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Räsäsen 1) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Räsäsen 1) ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 42 ei-ääntä; poissa 42. (Ään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. K u i s m a : Arvoisa puhemies! Viime viikolla minun äänestyskoneeni ”tyhjää”-nappi ei toiminut eikä toimi edelleenkaan. Äänestin äsken ”tyhjää”, mutta kone ilmoittaa ”poissa”.

Ensimmäinen varapuhemies: Merkitään.

Äänestys ed. Räsäsen 2) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Räsäsen 2) ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 39 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 41. (Ään. 10)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Sivistysvaliokunnan mietintöön sisältyvät 1., 2. ja 5.—20. lausumaehdotus hyväksytään.

Eduskunta yhtyy sivistysvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys eräiden opetustointia koskevien ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta ja kumoamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 57/1998 vp

Sivistysvaliokunnan mietintö 4/1998 vp

Lakialoite 62, 119, 123/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen esitys laeiksi eräistä opetusalan eläkejärjestelyistä ja valtion eläkerahastosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 70/1998 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 16/1998 vp

Lakialoite 6/1996 vp, 47/1997 vp, 55/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. A. O j a l a : Arvoisa puhemies! Puhuin lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä tästä laista jo laajemmin, joten haluan nyt vain paikaltani todeta, että valtiovarainvaliokunnan yksimielinen kompromissiponsi on todella tehty vakavassa mielessä ja tarkoitettu toimenpiteitä varten. Olen hyvin iloinen niistä kansanedustajista, jotka ovat ymmärtäneet epäoikeudenmukaisuudet, joista

ponnessa puhutaan, ja toivon nyt eduskunnan tahdon valtiovarainministeriön virkamiesten tahdosta huolimatta tulevan toteutumaan.

Ed. Vartiainen: Arvoisa puhemies! Tämä hyvin pientä joukkoa koskeva laki on saamassa myönteisen kannanoton, jonka on valio-kunta erinomaisesti valmistellut. Näitä ihmisiä, joita tässä käsitellään, on vain kahdeksan, ja kouluja, joita käsitellään, ovat Haukkalan koulu, Reumasäätiön koulu, Naulakallio ja Toivolan koulu. Toivon samoin kuin ed. A. Ojala, että tämä asia saisi vihdoinkin asiallisen lopputuloksen ja että näitä ihmisiä kohdeltaisiin oikeudenmukaisesti, kuten meidän eläkesääntömme ja eläkelakimme edellyttävätkin. Tässä on pieni joukko, joka on jäänyt väliin lakien uudistuksessa, ja nyt kun koululait uudistetaan, nämä opettajatkin saatetaan oikeudenmukaisen kohtelun kohteeksi.

Ed. Viljamaa: Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunnan jaosto ja valtiovarainvaliokunta myös kokonaisuudessaan on todella ollut rohkea, kun on pystynyt kirjaamaan mietintöön tällaisen lauseen. Huolimatta siitä, että joskus on tietoisesti rajattu nämä pois, valiokunta ei pidä aiheutunutta tilannetta oikeudenmukaisena, vaan katsoo, että myös tämä epäkohta tulee mahdollisuuksien mukaan pikaisesti poistaa. Kun asia on vielä lausumaehdotuksessa ja tiettyjen koulujen nimet näkyvillä, niin toivon, että tämä asia tulee tapahtumaan lähivuosina.

Ed. Olin: Arvoisa puhemies! Haluan yhtyä edellisiin puhujiin ja todeta, että silloin kun yksityisiä kouluja siirtyy kuntien haltuun, niin siinä vaiheessa on sopimusmenettelyyn jatkossa kiinnitettävä täsmällisemmin huomiota.

Ed. A. Ojala: Arvoisa puhemies! Ihan selvyden vuoksi sen verran totean tästä aiheesta — ettei kenellekään jää mitään epäselvyyttä — että tämä on todellakin valtiovarainvaliokunnan mietinnön lausumaehdotus eikä mikään minun oma ponteni. Joku tässä jo ehti kuvitella, että tänne on tullut jokin uusi ponsi. Tämä on aivan yksimielisesti hyväksytty valtiovarainvaliokunnassa, niin että olkaa aivan rauhassa.

Ed. Ryhänen: Arvoisa puhemies! Minä vain kiinnitän huomiota siihen, että tässä ovat hallituspuolueitten edustajat arvostelleet tätä esi-

tystä. Tänä päivänä on tullut muitakin tällaisia huolimattomia lakiesityksiä esiin, joten tämä kai kuuluu samaan sarjaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä teke-mässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Valtiovarainvaliokunnan mietintöön sisältyvä lausumaehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Hallituksen esitys verontilityslaiksi ja laiksi tuloverolain 124 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys 54/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 18/1998 vp
Toivomusaloite 41/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Sasi: Arvoisa puhemies! Olenkin tätä puheenvuoroa joutunut muutaman päivän odotelemaan ja loppujen lopuksi yllätyksekseni sainkin puheenvuoron tänään. Kyseessä on hallituksen esitys verontilityslaiksi, ja laissa on kaksi elementtiä. Itse tilitysmenettelyä muutetaan ja kehitetään siten, että sitä ajantasaistetaan, aikaistetaan ja myös tehostetaan, ja myös tämä uudistuksen puoli on varsin tärkeä. Mutta poliittisesti ehkä mielenkiintoisempi osa tätä uudistusta on yhteisöveron jako-osuuksien laskentape-rusteiden muuttaminen.

Mitä tulee nykyiseen tapaan jakaa yhteisöveron jako-osuudet, voidaan sanoa, että nykyinen järjestelmä, on ensinnäkin vanhentunut ja antaa väärän kuvan tämän päivän tilanteesta ja antaa myös virheellisen tuloksen kunnille jaettavan yhteisöveron osalta. Tämä johtuu yksinkertaisesti siitä, että tänä päivänä verotuksen perusteena käytetään vuosien 1991 ja 1992 lukuja, jotka ovat, laman jälkeen erityisesti, ehdottomasti ja auttamatta vanhentuneita. Siitä syystä on tärkeätä, että vihdoinkin tämä uudistus saadaan aikaan. Voi sanoa, että ne kunnat, jotka nyt voittavat, voivat valittaa sitä, että uudistusta ei tehty aikaisemmin, että ne ovat useamman vuoden aikana hävinneet, kun tätä muutosta ei ole saatu aikaan.

Herra puhemies! Nyt hallituksen esittämä malli on hyvä ja yksinkertainen. Lähtökohta on yksinkertaisesti se, että yhteisövero jaetaan yrityksen sijaintikunnalle. Jos yrityksellä on toimintaa useammassa kunnassa, silloin tuo vero jaetaan työntekijämäärien suhteessa. Voi sanoa, että tämän etu on juuri se laskentatavan yksinkertaisuus ja myöskin se, että se ehdottomasti kannustaa kuntia edistämään elinkeinotoimintaa kunnassa ja hankkimaan uutta yrittäjätointa, ja uskon, että sillä on myönteinen taloudellinen vaikutus koko valtakunnalle.

Hallituksen malli poikkeaa Kuntaliiton mallista, jossa näistä periaatteista oli jossakin määrin luovuttu. Hallituksessahan aikoinaan mietittiin sitä, tulisiko vanhojen periaatteiden mukaisesti, kun aikoinaan vuosikymmeniä sitten jaettiin veroja kuntien kesken, ottaa myöskin pääkonttoriosuus huomioon, mutta hallitus päätti, että pääkonttoriosuudesta luovutaan. Tietysti voidaan kysyä, kun kunta kuitenkin saa pääkonttorista osuutensa työntekijämäärän perusteella, onko perusteita pääkonttoriosuudelle tänä päivänä enää olemassa.

Mielestäni uudistuksen oivallisuutta on keskusta kuvannut erittäin hyvin vastalauseessaan, jossa se toteaa: "Yhteisöveron jakoperusteiden tarkistaminen on sinänsä oikea ja välttämätön toimenpide. Uudistukselle asetettu tavoite: kohdentaa yhteisöverot kertymän mukaisesti ja kuntien elinkeinopolitiikkaa tukevaksi on lähtökohdiltaan oikea." Tämä on täysi tuki hallituksen esitykselle. Sen sijaan keskustan johtopäätös on täysin ristiriidassa, kun sitten mennään näistä hyvistä periaatteista poikkeamaan ja lähdetään siitä keskustan vastalauseessa, että yhteisöveron tuotto tulisi jakaa puoliksi asukasluvun perusteella ja puoliksi hallituksen esittämällä mallilla.

Kysyy melkein sitä, olisiko vielä kunnan pinta-alakin pitänyt ottaa huomioon yhteisöveron tuottoa jaettaessa.

Mikä on äärimmäisen tärkeätä, on se, että tässä mallissa myöskin verotus ja valtionosuudet pidetään erillään. Ne ovat asian kaksi eri puolta. On tärkeätä, että niitä ei pyritä millään tavalla sotkemaan keskenään. Keskustan mallissa on osin niitä piirteitä, joita meillä on valtionosuusjärjestelmässämme.

Mitä tulee asian käsittelyyn eduskunnassa, on todettava se, että kun selvitettiin, millä tavalla tämä kohtelee eri kuntia, silloin muun muassa valtiovarainvaliokunnan verojaostolla kuten myöskin hallintovaliokunnalla oli käytössään sisäasiainministeriön muistio, jonka laskelmat oli tehty 26.5.1998, eli varsin tuore muistio.

Mutta on kuitenkin todettava, että muistiosakin todetaan, että laskelmat perustuvat vuoden 1995 tietoihin. Todetaan myöskin, että vuoden 99 ennakoita maksettaessa tultaisiin soveltamaan verovuoden 97 maksuunpanotietoja, eli täsmällisiä tietoja näiden laskelmien perusteella ei voida esittää. Täällä myöskin todetaan perusteluissa: "Uudistuksen vaikutuksia koskevat laskelmat on esitetty liitteenä. Todelliset vaikutukset saattavat kuntakohtaisesti muodostua huomattavastikin erilaisiksi kuin nyt esitetyt."

Laskelman mukaan, joka eduskunnalle esitettiin pari viikkoa sitten, voittavia kuntia olisi 100 ja yhteisöveroa menettäviä kuntia 340, mutta kun taseus tulisi kahden vuoden kuluttua, siinä yhteydessä voittavia kuntia olisi 55 ja häviäviä 62, eli kaiken kaikkiaan muutos ei olisi kovin radikaali.

Todettakoon vielä, että näiden laskelmien mukaan tulotaso ei putoaisi juuri missään maakunnassa, kun otetaan koko maakunnan alue huomioon. Myöskin selvityksen perusteissa todettiin seuraavasti: "Uudellamaalla lisää yhteisöveroa saisivat Espoo ja Vantaa ja veroa menetäisi Helsinki." Menetykset olivat silloin laskettu vähän yli 100 miljoonaksi markaksi. Teksti jatkuu: "Erityisesti Helsingin veromuutokset saattavat muuttua olennaisesti ennakkolaskelmista, kun yrityskonsernejä koskeva jakoperuste tulee voimaan."

Viimeisimmät laskelmat, joissa myöskin konserni-käsite otettaisiin huomioon, eivät olleet käytettävissä, vaikka verojaostokin pyysi, että välittömästi kun laskelmat valmistuvat, ne toimitettaisiin jaostolle. Tämän johdosta sekä hallintovaliokunnan lausunnossa että myöskin valtio-

varainvaliokunnan mietinnössä todettiin seuraavasti:

”Ehdotettujen laskentaperusteiden mukaisia koelaskelmia on tehty vuoden 1995 tietojen pohjalta. Yhteisöveron tuottoa on mitattu sen määränä asukasta kohden. Muutoksia on arvioitu myös yhteisöveron määrän muutoksena asukasta kohden. Valiokunta toteaa, että uudistuksen tietopohja on sikäli puutteellinen, että konserneihin liittyvät tiedot eivät ole olleet laskelmia tehtäessä valmiina. Valiokunnan mielestä hallituksen on seurattava uudistuksen vaikutuksia erityisesti tältä osin.”

Se että laskelmiin saattaa, kuten myöskin mainitun muiston perusteluissa oli mainittu, liittyä ongelmia, oli tiedossa, mutta kun täsmällisempiä laskelmia ei ollut, tietysti ei ollut mitään syytä, kun kuitenkin nämä tiedot olivat suhteellisen taseisia, pyrkiä muuttamaan hallituksen esitystä.

Myöskin todettakoon se, että sekä hallituksesta että eduskunnasta esitettiin toivomus, että hallituksen esityksen käsittely tulisi saattaa päätökseen tämän kevään aikana eduskunnassa.

Tämän lisäksi on toinen asia, joka on herättänyt keskustelua, kun asiaa on käsitelty. Se koskee seurakuntien yhteisövero-osuutta. Keskustelunhan käynnisti opetusministeri Olli-Pekka Heinonen, joka esitti, että tulisi harkita sitä, että osa seurakuntien yhteisövero-osuudesta ohjattaisiin taloudellisissa vaikeuksissa oleville kunnille erityisesti niiden opetustoiminnan mahdollisuuksien turvaamiseksi. Haluan todeta sen, että valtiovarainvaliokunnassa ja sen verojaostossa oli erityisen suurta sympatiaa tälle näkökohdalle.

Ensinnäkin on syytä todeta, että seurakuntien saama osuus on kasvanut 90-luvun alusta huomattavasti, useilla sadoilla miljoonilla markoilla. Seurakuntien osuus on tällä hetkellä 700 miljoonaa. Samalla kirkon yhteiskunnalliset tehtävät ovat jonkin verran vähentyneet. Jos verrataan seurakuntia ja kuntia, kuntien valtionosuuksia on voimakkaasti leikattu, mutta seurakunnat ovat säästyneet leikkauksilta.

Tästä syystä valiokunta ymmärtää hyvin näitä ministeri Olli-Pekka Heinosen esittämiä näkemyksiä ja myöskin toteaa, että olisi syytä ryhtyä neuvottelemaan, kuten hallitus nyt tekeekin, asiansaisten tahojen kanssa ja selvittämään, voitaisiinko mahdollisimman pikaisesti, mahdollisesti jo ensi syksyn aikana, lakia muuttaa seurakuntien osalta sillä tavalla, että yhteisövero-osuutta muutettaisiin. Samalla olisi ymmärrettävä myös se, että osittain, ei täysin, tämä tulisi kompensoida seurakunnille siten, että seurakun-

tatyönantajan sosiaalivakuutusmaksuja alennettaisiin, koska ne ovat tällä hetkellä poikkeuksellisen korkeita johtuen siitä, että veropohjaa laajennettiin kokonaisverouudistuksen yhteydessä. Tällä tavalla seurakunnilta haluttiin leikata tietty osa kertyneestä lisätuotosta.

Valtiovarainvaliokunta ilmaiseekin tämän lausumaehdotuksessaan, joka toivottavasti hyväksytään tänään kolmannessa käsittelyssä, seuraavasti: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää pikaisesti mahdollisuudet alentaa seurakuntien yhteisöverotuotto-osuutta joko suoraan kuntien hyväksi tai ohjattavaksi valtion osuuden korotuksen kautta vaikeuksissa olevien kuntien auttamiseksi, jolloin samassa yhteydessä selvitetäisiin myös seurakuntatyönantajan sosiaalivakuutusmaksujen taso.”

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan todeta, että nyttemmin, oikeastaan tarkemmin sanottuna eilen, on saatu uusia laskelmia, jotka osoittavat muutoksia osittain niihin laskelmiin, joita valtiovarainvaliokunnan verojaostolle aikoinaan esitettiin. Tietysti näiden laskelmien perusteella voidaan havaita, että Helsingin osalta laskelmat poikkeavat hyvin huomattavasti. Kun Helsingin tappioksi yhteisöveron jakoperusteiden muutoksen myötä arvioitiin toistasataa miljoonaa markkaa, niin nyt eräät arviot lähtevät siitä, että tuo muutos olisi 800 miljoonaa markkaa.

Tosin täytyy todeta, että näihinkin laskelmiin, joissa nyt sitten konserni-käsite otetaan huomioon ja jotka pohjautuvat uudempiin tietoihin, sisältyy tiettyjä epävarmuuksia ja on syytä varmistaa lähiaikoina ja lähiviikkoina myös näitä viimeisiä laskelmia pyrkiä tarkentamaan. Mutta viitaten siihen, mitä valiokunnan mietinnössä jo todetaan, ja nyt täällä tullessiin tietoihin ja käytäisiin keskusteluihin pidän hyvin tarkoituksenmukaisena sitä, että hallitus kesän aikana huolellisesti arvioi tämän uudistuksen vaikutukset.

Luulen, että olemme yksimielisiä siitä, että uudistuksen periaatteet ovat täsmälleen oikeita. Uudistuksen rakenteeseen ei tarvitse puuttua. Se voidaan sellaisenaan hyväksyä. On ehkä kaksi osuutta, joita voidaan pyrkiä tässä yhteydessä arvioimaan. Toinen niistä on pääkonttoriosuus, mahdollisesti sen palauttaminen, tai sitten toisena vaihtoehtona konserni-käsitteen jonkinlainen täsmentäminen, jos sillä saavutettaisiin jonkinlaisia muutoksia, mutta luulen, että kummallakaan muutoksella, jotka tähän järjestelmään voitaisiin suhteellisen helpostikin istuttaa, Helsingin osalta kovin radikaalia ratkaisua ei saada ai-

kaan, mutta tietysti nämä mahdollisuudet tulee pyrkiä toteuttamaan.

Mutta täytyy todeta kuitenkin kaiken kaikkiaan se, että kaikkien kuntien kannalta tämä järjestelmä, joka nyt ollaan hyväksymässä, on johdonmukainen ja mielestäni varsin tasapuolinen. Pitää miettiä, jos jokin kunta häviää, mitkä ne syyt sitten siihen, että kunta häviää, viime kädessä kaiken kaikkiaan ovat.

Herra puhemies! Olen varsin tyytyväinen siihen, että tämä rakenteellinen uudistus saadaan toteutettua. Kuten totesin, pidän tärkeänä myös sitä, että vaikutukset arvioidaan kesän aikana. Jos todellisia suuria ongelmia havaitaan, niihin voidaan palata heti alkusyksystä ja tehdä sitten yksityiskohtaiset muutokset hyväksyttyyn lakiin mahdollisimman pikaisesti jo alkusyksyn kuluessa.

Ed. Kallio: Arvoisa herra puhemies! Ed. Sasi kehui verontilityslakia varsin hyväksi ja totesi, että se on askel parempaan suuntaan. Yhdyn tähän näkökantaan. Mutta tietenkin joudun ihmettelemään, minkä takia hallituspiireissä jotkut tahot ovat yrittäneet estää sen voimaantuloa, kun on näin hyvä laki, joka on oikeudenmukaisempi kuin voimassa oleva. Tämä tietenkin herättää suurta ihmetystä.

Herra puhemies! Aivan lyhyesti haluan todeta, että kysymys koskee ensinnäkin jako-osuuksia veronsaajien kesken, miten 24 miljardia jaetaan valtion, kuntien ja seurakuntien kesken. Mitään muutosta voimassa olevaan jakoon verontilityslaki ei sisällä, eli valtio saa jatkossakin 57 prosenttia, kunnat 40 prosenttia ja seurakunnat 3 prosenttia.

Todettakoon, että viime vuosina kuntien osuutta on leikattu aika huomattavasti, niin kuin myös seurakuntien, ja valtion osuus on kasvanut. Viime vuonna esimerkiksi seurakuntien osuus putosi 3,8 prosentista 3 prosenttiin ja kuntien osuus on pudonnut 44,8 prosentista 40 prosenttiin. Valtio on hyötynyt.

Herra puhemies! Mietinnössä ja vastalauseissa on aika paljon puututtu seurakuntien asemaan. Ed. Sasi perusteli, minkä takia valiokunnassa katsottiin, että seurakuntien osuutta yhteisöverosta tulisi alentaa, ja perusteli sitä sillä, että seurakuntien yhteisövero on kasvanut. Mutta näinhän on kasvanut myös valtion osuus. Valtion osuus on kasvanut markkamääräisesti ja suhteellisesti paljon enemmän, kuntien osuus on myös kasvanut.

Mikäli aiotaan pudottaa seurakuntien jako-

osuutta yhdellä prosenttiyksiköllä tai puolella toista, sillä ei kyllä yhdenkään kunnan asemaa ratkaista. Ehkä säästetään 200 miljoonaa markkaa, mutta olen sanonut, että tällainen puhe kuuluu joukkoon: Puoluetuki pois, kansanedustajien palkat puolitetaan! Siinä säästö on suurin piirtein yhtä suuri, eikä se kyllä yhdenkään kunnan ongelmaa ratkaise.

Oppositiossa olemme sitä mieltä, että voidaan puuttua seurakuntien jako-osuuteen, mutta täytävä kompensatiota vastaan. Seurakunnat maksavat selvästi suuremman sosiaaliturvamaksun, joka jonkin verran vaikeuttaa työllistämistä. Jos sosiaaliturvamaksua alennetaan, se varmasti edistäisi työllisyyttä, ja silloin tietenkin voisi jonkin verran seurakuntien osuutta alentaa.

Toinen ongelma, josta valiokunnan mietinnössä lyhyesti todetaan, että se on ongelma, mutta mitään ratkaisuesitystä ei esitetä, on muiden uskonnollisten yhdyskuntien asema. On muita uskonnollisia yhdyskuntia, jotka omasta liiketoiminnastaan maksavat kirkollisveroa, maksavat siis toiselle uskonnolliselle yhdyskunnalle veroa, ja tämä tuntuu tietenkin näiden yhdyskuntien mielestä epäoikeudenmukaiselta. Tämä on markkamääräisesti loppujen lopuksi aika pieni kysymys, noin 6 miljoonaa markkaa. Ratkaisumalleja on kaksi. Voidaan menetellä samalla tavalla kuin vapaa-ajattelijoiden kohdalla. Vapaa-ajattelijat saavat opetusministeriön määrärahasta toimintatukea. Samalla lailla voitaisiin antaa uskonnollisille yhdyskunnille toimintatukea, joka vastaisi sitä osuutta, minkä ne maksavat kirkollisveroa omasta liiketoiminnastaan. Toinen mahdollisuus on tietenkin liittää uskonnolliset yhdyskunnat veronsaajien joukkoon, mutta tämä lienee vaikeampi ja ehkä monimutkaisempi ratkaisu.

Herra puhemies! En halua kovin pitkää puheenvuoroa käyttää. Ehdotan, että hyväksyttäisiin 2. vastalauseessa oleva lausumaehdotus, joka edellyttää, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin, jotta uskonnollisten yhdyskuntien asema parantuisi.

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Ed. Sasi kävi erittäin seikkaperäisesti läpi tämän lakiehdotuksen käsittelyn verojaostossa ja valtiovarainvaliokunnassa, ja se oli varmasti kaikille läsnä oleville kansanedustajille paikallaan, koska uudet tiedot siitä, mikä on yhteisöverouudistuksen lopullinen vaikutus, ovat kerrassaan hämääviä, koska nimenomaan Helsingin osalta emme saaneet vastaavanlaisia tietoja.

Olen samaa mieltä ed. Sasin kanssa siitä, että tämän uudistuksen lähtökohdat ovat erittäin hyvät ja luovat selkeyttä koko yhteisöverojärjestelmään. Mietintöön sisältyy varauksia sen suhteen, että kysymystä konsernikäsisteestä ja sen vaikutuksista yhteisöverotuottoon pitää arvioida ja seurata tarkkaan.

Jaoston työskentelyssä, kun näissä laskelmissa, joita saimme, ei ollut sinänsä mitään erityistä uutisarvoa sen jälkeen, mitä aiemmassa valmistelussa oli ollut selvillä, keskityimme aika paljon miettimään tätä ponsiehdotusta, jossa pohdittiin nimenomaan seurakuntien osuutta yhteisöverotuotosta ja mahdollisuutta alentaa seurakuntatyönantajan sosiaalivakuutusmaksuja ja samanaikaisesti pienentää niiden osuutta yhteisöveroista ja käyttää tämä tuotto näiden kuntien hyväksi, joiden taloudellinen asema on hädänalainen, tai muuten jaettavaksi kuntien valtionosuuksina.

Nyt tuoreita uutisia vasten tuntuu koko tämä työskentely hieman turhauttavalta, varsinkin kun on olemassa tietoja ja epäilyjä siitä, että ainakin merkittävä osa näistä laskelmista liittyen nimenomaan konsernikysymykseen, on ollut ainakin valmistelijoiden tiedossa. Toivoisin, että tässä yhteydessä saisimme ministereiltä tiedon siitä, missä määrin nämä laskelmat ovat uusia uutisia ja missä määrin niitä ei ole tuotu valtiovarainvaliokunnan ja verojaoston käsittelyyn. Mikäli näin todella on, että tietoja ei ole, vaikka ne olisivat periaatteessa olleet saatavissa, tuotu verojaostoon, katson, että tässä on kyse erittäin vakavasta menettelytapavirheestä.

Mitä tulee tähän prosessiin, on todellakin hämmäntävä ollut tämä tilanne, johon olemme joutuneet. Olen ollut valmis erittäin vakavasti harkitsemaan sitä, että tämän lakiesityksen käsittely olisi jätetty syyskuuhun. Myös mahdolliset erilaiset kompensatiomallit valtionosuusjärjestelmässä olisi ollut mahdollista tuossa yhteydessä käsitellä liittyen siihen seurantaan, joka valtionosuusjärjestelmään liittyy muutenkin, mutta myös tähän yhteisöverouudistukseen.

Tässä ymmärtääkseni kuitenkin ei ole päästy yhteisymmärrykseen, vaan tämä esitys tulee tänään käsittelyyn. Toivon, että tuo, mitä mietinnössä on, tulee päätökseen, ja se, mitä mietinnössä on seurannasta, otetaan erittäin vakavasti huomioon.

Mutta toivon, että ministerit käyttävät puheenvuoroja tämän menettelytapakysymyksen valaisemiseksi.

Ministeri Skinnari: Arvoisa puhemies! Tämän lakiesityksen kuten muidenkin verolakeiden osalta yhteistyö valtiovarainvaliokunnan verojaoston kanssa on sujunut erittäin hyvin. Tässä kysymyksessä verojaoston annettiin ymmärtää valtiovarainministeriön taholta jo alun perin se, että tiedot konserniverotuksen osalta ovat hyvin vaikeasti saatavissa, ja heti kun ne olivat tulleet ministeriöön eli minulle, viime maanantaina, ne on toimitettu eduskuntaan, kun hallituksen piirissä ensiksi Cardiffin kokouksessa olleet pääministeri ja valtiovarainministeri tänne palasivat, jolloin voitiin käsitellä tilannetta, joka tämän valossa oli syntynyt. Sitä, että nämä ovat olleet sitten myös aika laajasti näköjään muidenkin käytettävissä, en toisaalta oikeastaan edes ymmärrä, miten se on ollut mahdollista.

Näistä tiedoista on todettava, että konserniverotuksen osalta ne ovat olleet suuntaa antavia, ja mitään lopullisia johtopäätöksiä ei tämän asian yhteydessä tältä osin kannata vetää.

Hallituksen esitys, joka nyt on näistä verolaeista saatu viimein tähän kolmanteen käsitteilyyn, on jälleen osoitus siitä, että näköjään vaikeuksien kautta voidaan päästä voittoon. Hallituksen alkuperäinen tarkoitus, että nämä käsitellään vielä eduskunnan kesälomaa ennen, on käytännössä toteutumassa ja varmasti toteutuukin.

Tämä esitys on ollut erittäin tärkeä ja on tärkeä tulevaisuuden osalta siinä mielessä, että se tekee oikeutta Suomessa etelästä pohjoiseen nimenomaan niille teollisuuspaikkakunnille, jotka kymmenen viimeisen vuoden aikana ovat taantuneet. Tässä mielessä nämä laskelmat ovat myös suuntaa antavia.

Konserniverotuksen osalta lopullisia laskelmia joudutaan vielä odottamaan. Siinä suhteessa lisää, jota on pyydetty, ei mielestäni olisi tuonut mitään olennaista uutta. Tässä on monien kuntien osalta ongelmakohtia, joita on nyt hallituksen piirissä tarkoitus selvittää ja myös täsmäohjata tukea, joka on käytettävissä näiden kuntien ongelmien korjaamiseen. Mutta, niin kuin hallituksen esityksessäkin on todettu, näiden ongelmien nollaaminen vaikka myöhemminkin on erittäin tärkeää näiden kuntien kannalta.

Kaiken kaikkiaan voidaan tässä yhteydessä todeta se, mikä kävi ilmi valtiovarainvaliokunnan verojaoston puheenjohtajan puheenvuorosta, joka oli siinä mielessä erittäin hyvä, että se valaisi tilannetta sillä tavoin kuin verojaostossa tämä asia on nähty. Eduskunnan ongelmana näyttää vain olevan näin ennen juhannusta, että näistäkin asioista, joista jaostossa vallitsee — voi

sanoa: oppositiokin huomioon ottaen — aika laaja yksimielisyys, pääsee käytännössä syntymään tilanteita, niin kuin nyt on tämän asian yhteydessä tapahtunut.

Arvoisa puhemies! Esitys on nyt menossa eteenpäin, mitä hallitus tervehtii erittäin suurella tyydytyksellä. Tässä on vähän MM-jalkapalloilun piirteitä siinä mielessä, että kaikilta osin suoritus ei ole ollut loppuvaiheessa ihan puhdas, mutta tärkeintä on se, mikä on lopputulos.

Ministeri B a c k m a n : Arvoisa puhemies! Ed. U. Anttila kysyi valmistelun osalta, onko eduskuntaan toimitettu riittävän ajoissa kaikki se tieto ja aineisto, joka hallituksella on ollut käytettävissä. Sisäasiainministeriö sai Tilastokeskukselta viime perjantaina sellaiset luvut, joiden pohjalta on voitu tehdä laskelmat. Nämä laskelmat ovat sen vuoksi olleet minullakin käytössä maanantaina, ja ne on oman tietoni mukaan, kuten ministeri Skinnari totesi, sen jälkeen toimitettu myös eduskunnan käyttöön.

Me saimme Tilastokeskukselta niistä luvuista, joita Tilastokeskus oli käyttänyt 5.6., tiedon sähköpostitse, että ne tiedot eivät pidä paikkaansa, niihin on tullut vielä tarkistuksia. Lopulliset tiedot tulivat siis viime perjantaina. Sähköposti on siitä huono uusi postimuoto, että siitä ei ole kirjallista dokumenttia, jos sitä vaaditaan, mutta tämä on asian historia.

Kun eduskunta on toivonut sellaista tietoa, jossa voitaisiin kertoa, mitkä tulevat olemaan kunkin kunnan jako-osuudet, niin se on käytännössä mahdollon tehtävä, koska silloin pitäisi ennustaa tulevaisuutta, pitäisi pystyä kertomaan, paljonko yhteisöverotuottoa on kaiken kaikkiaan koko maassa. Sen lisäksi pitäisi pystyä kertomaan, paljonko mikin yritys tekee tulosta ja miten tuon yrityksen tulos jakautuu konsernien osalla paikkakunnittain työntekijöiden määrän mukaisessa suhteessa. Tällaisen ennustaminen tarkoittaisi sitä, kuten kerroin omille virkamiehille, että kannattaisi siirtyä pörssianalytiksiksi, koska näillä tiedoilla tienaisi erittäin hyvin, jos etukäteen kaiken tämän pystyisi tietämään.

Sen vuoksi haluan korostaa sitä, että nekin laskelmat, jotka nyt on eduskuntaan toimitettu, ovat vain suuntaa-antavia. Varmuudella voi sanoa, että ne luvut eivät tule pitämään paikkaansa, kun jaetaan kuntakohtaisesti tulevina vuosina yhteisöverotuottoa.

Ehkä lopuksi vielä mittakaavakysymyksistä, miten suuria heittoja näissä on. Kun nyt puhum-

me eräiden kuntien osalta suuruusluokasta 20 prosentin heitto, niin vastaava 20 prosentin arviovirhe on tehty viimeisten vuosien aikana koko yhteisöverotuottoon ja siihen suuntaan, että kunnat ovat saaneet sen verran enemmän yhteisöverotuottoa kuin oli aiemmin arvioitu. Ensi vuottakin koskien kesäkuussa tehty arvio osoittaa, että niin tänä kuin ensi vuonna yhteisöverotuotto kunnille tulee olemaan noin 10 prosenttia aiemmin arvioitua suurempi. Tämän vuoksi koko yhteisöverojärjestelmään sisältyy hyvin paljon tämän tyyppisiä arviointiongelmia. Eksaktia tietoa eduskunnalle ei missään tapauksessa hallitus pysty tuottamaan.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Tästä asiasta on täällä jo asian eri käsittelyvaiheissa varmasti käytetty puheenvuoroja koko lailla riittävästi. Ehkä muutama seikkaan kuitenkin on syytä vielä kiinnittää huomiota, varsinkin sen jälkeen, mitä nimenomaan tämän päivän aikaan asian tiimoilta on tapahtunut.

Ensinnäkin totean sen seikan, että hallitus on aivan oikeassa siinä, että vanhaa, nykyisin vielä voimassa olevaa yhteisöverojärjestelmää, käytän tätä käsitettä, oli ja on syytä uudistaa. Vanha järjestelmä, joka pääomaverojärjestelmän yhteydessä jouduttiin ottamaan käyttöön, perustui sinänsä todellisiin tietoihin, vuosien 91 ja 92 aikaan yhteisöjen kunnissaan maksamaan veron määrään, minkä suhteellisen osuuden kunkin kunnan alueella yhteisöt veroa omaan kuntaansa maksoivat. Sieltähän tulivat jakosuhteet.

Mutta kun aikaa on kulunut ja elinkeinoelämä on kehittynyt eri kaupungeissa ja eri kunnissa eri tavalla, on ilman muuta selvää, että näillä perusteilla yhteisöveropotin, aika suuren jo tällä hetkellä, jako ei enää käy aivan oikein.

Voi tietysti lähtökohdaksi kysyä, mitkä kunnat ovat menestyneet, mitkä kunnat saavat vielä tällä hetkellä aika hyvin, mitkä vähän heikommien. Laskennallisesti hyvin saavat sen tyyppiset kunnat kuten Helsinki, eräät teollisuuspaikkakunnat, lähinnä energiantuotantopaikkakunnat, ja eräät muut sellaiset teollisuuspaikkakunnat, joihin talouden lama ei vielä 91 ja 92 ollut juuri vaikuttanut. Toisaalta myös metsävaltaiset kunnat ovat saaneet ja saavat laskennallisesti aika hyvin yhteisöverotuottoa.

Metsävaltaisista kunnista valtaosa on kuitenkin sellaisia kuntia, joiden muut verotulot ovat aika pienet. Käytännössä käy niin, kun ne ovat verotulon tasausjärjestelmän piirissä, että sen, minkä ne ovat yhteisöverotuottoa saaneet vähän

enemmän, ne ovat menettäneet verotulojen tasauksessa. Ne ovat saaneet aikaisempaa pienemmän verotulojen tasausmäärän, joten pitkällä tähtäyksellä niiden tavallaan ”hyöty” ei ole kovin suuri ollut käytännössä, josko lainkaan. Kasvatilanteen kannalta monissa kunnissa tämä toki on merkinnyt kohtuullisen myönteistäkin ratkaisua.

Uusi järjestelmä on nyt käsittelyn alla. On aivan totta, että tämän pyrkimykset ja tavoitteet ovat hyvät: pyrkiä palkitsemaan niitä kuntia, jotka satsaavat elinkeinopolitiikkaansa, ja osoittaa tämän yhteisöveropotin jaosta mahdollisimman suuri osa sen mukaan, miten kunnan elinkeinopoliittiset panostukset ovat olleet. Sanoen, että pyrkimyksenä se on hyvä, mutta käytännössä sellaisen järjestelmän löytäminen, joka oikeudenmukaisella tavalla kunnan oman reaalisen elinkeinopoliittisen aktiviteetin noteeraisi, on tavattoman vaikeaa, eikä nyt käsittelyssä oleva järjestelmä sitä totisesti ole, ei tämäkään sitä ole.

Jokainen meistä tietää esimerkkejä yltympäri Suomenniemen. Voi olla sellaisia kuntia, joiden ei ole tarvinnut itse tehdä juuri mitään, joiden alueella elinkeinopolitiikassa on voinut tapahtua tavattoman paljon sen seurauksena, että valtio on kyseisellä paikkakunnalla toiminut, investoinut sinne tai muilla toimilla saanut aikaan sellaista elinkeinopoliittista aktiviteettia, jonka aktiviteetin tulokset nyt uudella järjestelmällä antavat tällaiselle kunnalle hyvin paljon. Samaan aikaan jokin toinen kunta, joka on saattanut tehdä todella paljon oman elinkeinopolitiikkansa hyväksi, ei vastaavia hedelmiä saa. Moniin yliopistokaupunkeihin tai paikkakunnille, joiden alueella on tutkimuslaitoksia, on satsattu julkisen vallan toimesta. Näiden satsausten vaikutuksista voivat päästä osallisiksi sellaisetkin kunnat, jotka eivät käytännössä juuri mitään itse ole elinkeinopoliittikkansa hyväksi tehneet, jos hieman karrikoi. Varmaan kaikki kunnat jotakin ovat pyrkineet tekemään.

Tämän sanoin sen taustaksi, että mielestämme sellainen malli, joka pohjautuu puhtaasti tällaisiin idealistisiin laskelmiin siitä, että palkitaan kuntaa, jonka alueella työpaikkoja on, tällainen puhtaan idealistinen malli, ei tee oikeutta erityyppisille kunnille. Tästä syystä olemme nähneet, että yhteisöverojärjestelmässä pitäisi oikeastaan olla kolme eri elementtiä, yhtäältä tämä elementti, jota hallituskin käyttää, toisaalta asukaslukupohjainen elementti ja kolmas elementti, tasaus, jolla tasauksella tai leikkurilla leikataan

sittenkin kaikkein suurimmat voitot ja menetykset siitä, mihin tämä järjestelmä muuten päätyisi. Tämä on ollut meidän ajattelumme. Tälle perustuu myös se vastalause, jonka sisällöstä aikaisemmin äänestettiin.

Mitä vielä tulee nyt aikaansaatuun malliin, en halua nyt tästä asiasta ilkkua. Olen aivan varma, että ministerit ovat pyrkineet tekemään parhaansa ja saamaan parhaan käytettävissä olevan tiedon niin nopeasti kuin suinkin. Olen aivan vakuuttunut siitä, että kumpikin ministeri tässä suhteessa on parhaansa yrittänyt. Kysymys on vain siitä, että tällainen malli, tällainen järjestelmä on kerta kaikkiaan sellainen malli ja järjestelmä, joka johtaa siihen, että nyt ollaan kolmannessa käsittelyssä ja meille kesken kolmannen käsittelyn tuodaan uusia laskelmia, joiden perusteella tämän järjestelmän vaikutukset ovat erittäin radikaalisti erilaiset kuin kuvittelimme asian olevan vielä muutama tunti tai muutama päivä sitten. Toki tiesimme, että tähän suuntaan muutosta tapahtuu sen jälkeen, kun konserniavustusjärjestely otetaan huomioon toisella tavalla tai putsataan sen vaikutukset, mutta että vaikutus näin suuri on, totta kai tämä on meille kaikille tässä suuruusluokassaan kuitenkin aikamoinen yllätys.

Järjestelmien, joilla jaetaan kuitenkin tällä hetkelläkin yli 10 miljardia markkaa erityyppisille kunnille, pitäisi olla sen verran selkeitä, että edes kutakuinkin kunnat pystyvät itse laskemaan tai laskettamaan jollakulla, mikä on niiden kuntien osuus, ja sen ohella, että pystyvät laskettamaan, pitäisi veronsaajien, tässä tapauksessa kuntien, pystyä jollakin tavalla ymmärtämään niiden perusteiden oikeellisuus ja ymmärrettävyys, joilla kyseisille kunnille tuleva osuus käytännössä määräytyy. Nyt ei ole ennustettavuutta sillä tavalla etukäteen eikä sellaista johdonmukaisuutta, jolla johdonmukaisuudella veronsaajille, tässä tapauksessa kunnille, tämän järjestelmän tavallaan mekanismi ja toimivuus voitaisiin osoittaa. Tästä syystä toivonkin, että mahdollisimman nopeasti järjestelmää voitaisiin uudistaa ja yrittää sittenkin löytää parempi malli, oikeudenmukaisempi, selkeämpi ja paremmin ennustettavissa oleva malli.

Arvoisa puhemies! Mitä vielä tulee, vaikka nyt toinen käsittely on jo mennyt, uudistuksen vaikutuksiin, uusien laskelmienkin mukaanhan käy sillä tavalla, että lähinnä Helsingin kaupunki aiempiin laskelmiin nähden menettää, samoin Uusikaupunki ja kolme neljä muuta kuntaa. Voittajia aiempiin laskelmiin nähden ovat lähinnä sel-

laiset teollisuuspaikkakunnat, joilla on teollisuusyöpaikkoja ollut vähän enemmän, muttei niinkään pääkonttoreita. Jos jonkin ulottuvuuden yrittää tunnistaa, noista laskelmista, minä ainakin tunnistan tällaisen muutoksen tässä olevan nyt tapahtumassa.

Sen sijaan suuri osa niistä kunnista, jotka siirtymäkauden aikana menettävät aiempien laskelmien mukaan, tulevat menettämään myös näiden laskelmien mukaan. Näiden siirtymäkauden menettäjien kohdalla käy kuitenkin niin, useiden niistä, että siirtymäkauden jälkeen pysyvässä järjestelmässä verotulojen tasaus tasaa näiden kuntien menetykset, niin että niille kunnille, lähes 300 kunnalle, tässä mielessä ei mitenkään käy, oli tämä malli sellainen tai tällainen.

Minusta on rehellisesti ja tarkasti se kerrottava, että monet niistä kunnista, aika pienistä kunnista, yltymäri Suomenniemen eivät pysyvässä järjestelmässä todellakaan juurikaan menetä, koska verotulojen tasaus hoitaa tasauksen 90 prosenttiin asti neljän vuoden siirtymäkauden jälkeen. Vielä kerran: ongelma näiden kuntien kannalta on siirtymäkausi. Siitä aiemmin täällä äänestimme, ja se meni niin kuin meni.

Aivan viimeinen kommentti tämän järjestelmän vaikutuksista nyt uusien laskelmien mukaan. Minä en ala ottaa nyt enemmän kantaa siihen, oliko hirveä vääryys, että uudet laskelmat esimerkiksi Helsingin kannalta merkitsevät sitä, mitä merkitsevät. Minä haluan vain todeta, että uudenkin järjestelmän mukaan — minä olen käyttänyt täällä Elimäkeä, Jyväskylää ja Helsinkiä esimerkkeinä — asukasta kohti laskien Helsingin yhteisövero-osuus on lähes 4 000 markkaa asukasta kohti ja Jyväskylän kaupungin on hieman alle 1 400 markkaa asukasta kohti. Jokainen meistä tietää, mitä nämä kaupungit ovat väestörakenteeltaan, työpaikkarakenteeltaan jnp.

Näillä lukemilla minä haluan osoittaa, että tämänkään jälkeen tämä järjestelmä ei nyt todennäköisesti mittaa sitä, mitä sen pitäisi mitata. Jos minä otan Elimäen vielä, minä en kerinnyt tarkistaa Elimäen lukuja, mutta minä luulen, että ero on erittäin moninkertainen vielä Helsingin hyväksi tämän jälkeenkin. Koko maan keskimääräisiin yhteisöverolukemiin asukasta kohti verrattuna Helsingin kaupunki saa uusien "huonojen" laskelmienkin jälkeen aika tarkkaan kaksi kertaa enemmän kuin Suomen kunnat keskimäärin saavat asukasta kohti yhteisöverotuottoa. Eikö niin, ministeri Backman?

Arvoisa puhemies! Me olemme jättäneet kes-

kustan vastalauseessa kaksi lausumaesitystä asian kolmanteen käsittelyyn.

Ensimmäinen näistä liittyy siihen, minkä hallitus muutti tämän vuoden alusta. Se alensi kuntien osuutta yhteisöverosta. Me esitämme ensimmäisessä perustelulausumassa, että palautettaisiin kuntasektorin osuus ennalleen: 44,8 prosenttiin muistini mukaan.

Toinen perustelulausuma liittyy ministeri Heinosen aiemmin keväällä julkisuudessa esille ottamaan ideaan siitä, että kirkon yhteisövero-osuutta voitaisiin laskea. Meidänkin mielestämme se on perusteltua ja paikallaan. Oli hyvä, että me löysimme siitä valtiovarainvaliokunnassa näiltä osin yksimielisyyden. Me emme olleet aivan yksimielisiä siitä, pitäisikö kirkon yhteisövero-osuuden leikkauksen vastineeksi ehdottomasti ottaa kirkolta perittävän muita korkeamman sotumaksun alennus. Meidän ponnessamme edellytetään, että nämä kaksi asiaa kytketään toisiinsa, niin että kirkolta voidaan jonkin verran yhteisöverosta leikata mutta mahdollisuuksien mukaan samalla määrällä on kirkon muita työnantajia korkeampaa sotumaksua alennettava. Sen, että kirkolla on muita korkeampi sotumaksu, taustahan, ihan lyhyesti, on 80-luvun lopun ja 90-luvun alun perhepoliittisissa vähennyksissä. Kun niitä otettiin pois, verovelvollisten verotus kiristyi, ja otettiin sekä kunnilta että seurakunnilta, hieman eri metodeilla, se lisävero, joka niille tuli, ja kirkon kohdalla sotumaksu oli se metodi, millä se otettiin.

Arvoisa puhemies! Ehdotan, että nämä kaksi 1. vastalauseeseen sisältyvää lausumaehdotusta hyväksyttäisiin.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti verontasauslakiin, liittyen yhteisöverolain uudistukseen, voin todeta sen, että on ihan hyvä, että nyt hallituksen esitys voidaan käsitellä kuitenkin viimeisessä istunnossa. Vaikka me tiedämme sen, että saattaa olla ongelmia muun muassa Helsingin kohdalla, hallitus on luvannut seurata ja selvittää syksyllä, jos tulee joitakin ongelmia.

Haluaisin korostaa erityisesti, että tämän lain tulee kohdella kaikkia kuntia tasa-arvoisesti, ei yksinomaan Helsinkiä vaan kaikkia muitakin Suomen kuntia. On mainittu muun muassa Uusi-

kaupunki, joka joutuu aika paljon kärsimään tästä laista mutta ehkä sitten jotenkin muuten saa takaisin valtion rahoituksia.

Joka tapauksessa itse katson Kuopion kaupunginvaltuuston puheenjohtajanakin, että tyydyn hallituksen esitykseen ja uskon, vaikka ed. Pekkarinen totesikin, että ei pitäisi palkita yliopistokaupunkeja jne., että on ihan hyvä, että tämän lain kautta omalta osuudeltaan voidaan palkita myös yliopistokaupunkeja, jotka tukevat elinkeinotoimintaa. Sitä tukea tarvitaan maasamme tästä eteenpäinkin. (Ed. Pekkarinen: Puhuja ymmärsi väärin tekstin!) — Tällaisen käsityksen ainakin sain, ja varmastikin valiokunnan puheenjohtaja tulee korjaamaan tekstinsä, jos virhe on tapahtunut.

Haluaisin todeta valtiovarainvaliokunnan mietintöön liittyen kirkon kohtaan ja siihen, että mietinnössä tosiaankin todettiin, että voidaan käydä neuvotteluja siitä, että kirkolle kohdentuvat rahoitukset voitaisiin ohjata kunnille, että kuten on tullut esille, nämä rahoitukset ovat erittäin pieniä ja näillä rahoituksilla ei voida millään tavalla, kirkon puolelta ohjatulla rahalla, hoitaa kuntien taloutta. Sen varmaan jokainen ymmärtää.

Haluan todeta pöytäkirjoihin, että meillä tällä hetkellä on kaksi kansankirkkoa, olen todennut sen ennenkin, eli luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko ja niiden seurakunnat. Tällä hetkellä, kun todetaan, että rekisterilainsäädäntö on nyt muuttunut, niin näitten kirkkojen ja seurakuntien toiminta on muuttunut. Se on kolmannen sektorin toimintaa, jossa tehdään työtä työttömien hyväksi. Se on yksi merkittävä asia. Sitten myös velkasaneerausjärjestelmän kohdalla tehdään työtä. Toivoisinkin, kun niin paljon huumausaineiden käyttäjien ennalta ehkäisevää työtä tehdään kirkon piirissä, että otettaisiin huomioon se, kun käydään näitä neuvotteluja ja keskusteluja, että ei lähdetäsi kuitenkin ohjailemaan näitä pieniä osuuksia pois seurakunnalta.

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan tämä laki on hyvä ja toivon, että me saamme niitä epäkohtia syksyllä korjattua hallituksen esityksien pohjalta, mikäli se antaa aihetta.

Ed. K a n k a n n i e m i : Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä oleva uudistus on todella tärkeä ja välttämätön toteuttaa. Tämä tältä osin, mikä nyt lähinnä keskustelussa on, yhteisöveron kohdentaminen kuntien kesken, on vanhentunut, ja siksi se on uudistettava tässä suhteessa.

Toivon mukaan täällä on yksimielisyys. Sen sijaan, miten se tapahtuu, siitä tietysti äänestettiin toisen käsittelyn yhteydessä, ja silloin olisi ollut paikallaan ottaa vielä oikeudenmukaisempi malli eli ottaa asukaslukupohja mukaan joiltakin osin. Se olisi kohdentanut tämän oikeudenmukaisemmin. Myönnän, että ei puhdaslinjaisesti, mutta oikeudenmukaisuus on tärkeämpi ehkä kuin puhdasoppisuus tällaisissa kysymyksissä, missä on kysymys kuntien talouden kannalta keskeisestä asiasta ja kuntalaisten tasavertaisuudesta lain edessä. No, se on mennyttä aikaa. Sisältö on lyöty lukkoon ja nyt kolmannessa käsittelyssä tarkastellaan asiaa kokonaisuutena ja sitä, miten järjestelmää tulisi vielä jatkossa kehittää.

Tämän esityksen valmistelu tapahtui tietysti hallituksen toimesta, ja siellä tuli tietty virkamiesten malli, johon Kuntaliitto antoi omat evänsä, ja täytyy sanoa, ettei Kuntaliiton eväiden antaminenkaan kovin kunniallista ollut. Siellä sotkettiin asiaa myös juhlallisesti. Niin on tapahtunut sitten vähän pitkin matkaa. Itse olin hallintovaliokunnassa asiaa käsittelemässä, kun siellä lausuntoa tehtiin. Meille tulivat selväksi ne periaatteet, joita tässä uudistuksessa noudatetaan. Sen sijaan nämä laskelmat, niin kuin täällä on todettu, olivat avoimina tämän konsernikysymyksen osalta. Oma sanamuotoni valiokunnassa oli hyvin kirkkaan selkeä, kun totesin, että ihmettelen suuresti, että hallituspuolueitten edustajat päästävät läpi näin tärkeän, 10 miljardin markan suuruista tuloa kunnille käsittävän asian tietämättä muuta kuin periaatteet eli tietämättä, miten se vaikuttaa kuntakohtaisesti.

Totta kai on niin, että perusteet ovat tärkeimmät, mutta kyllä uudistusta tehtäessä myös pitää tietää, miten se vaikuttaa yksityiskohtaisesti. Näin sitten kävi, että kun laskelmat olivat tältä keskeiseltä osin auki tai puuttuivat, syntyi tämä viimeisen vuorokauden aikainen sotku, kun näitä laskelmia tuli vasta tässä vaiheessa. En syyttele ketään mutta totean, että kyllä on todella miettimisen paikka yhdellä ja toisella siinä, miten lainsäädäntöä tällaisissa tärkeissä asioissa tehdään. On muistettava, että kuntien talous on tavattoman suurissa vaikeuksissa. Opettajia lomautellaan ja vanhusten hoito on hyvin heikoissa kanteissa monessa kunnassa ja tulevaisuudennäkömät vieläkin synkemmät. Kysymys on todella vakava.

Tämän lakiesityksen kolmas käsittely näytti alkaneen päivällä ensin valtioneuvoston palaverissa, jossa päätettiin kuulemma, että esitys vie-

dään kolmannessa käsittelyssä läpi tänä yönä. Sen jälkeen oli Helsingin kaupunginvaltuuston kokous, jossa asia nousi ilmeisesti vähän epävirallisesti esille, ja siellä ryhmät tekivät kannanoton, jossa tämä ammuttiin alas, koska Helsinkiä sorjetaan. Onneksi on niin, että Helsingin kaupunginvaltuusto ei kuitenkaan voi päättää yhteisöveron jakoperusteista enempää kuin muistakaan valtakunnan asioista, mutta pitkän aikaa illan mittaan oli tilanne sellainen, että Helsingin kaupunginvaltuusto heilutteli eduskuntaa. Yritys oli hyvä (Ed. Ala-Nissilä: Yritystä oli!), ja sotku oli selvä, mutta onneksi lopputulos on tämä, että tätä nyt käsitellään.

Täytyy kuitenkin muistuttaa, että jos oikein tarkkaan punnitaan, tämäkin esitys, joka nyt on menossa läpi, vielä suosii jossain määrin Helsingin kaupunkia. Helsinkiläisten valtuutettujen on hyvä tämä tiedostaa. Jos oikein tarkkaan laskettaisiin, näin selviäisi asia olevan: ei enää kovin suurelta osin mutta kuitenkin jossakin määrin. Mielenkiintoista tietenkin on se, että jos tämä olisi jäänyt syksyyn, mitä sitten olisi tapahtunut, kun tätä olisi pohdittu kesän aika ja syksyllä, kun vaalit lähestyvät ja sellaisetkin kansanedustajat kuin Paavo Lipponen, Sauli Niinistö ja Esko Aho ovat helsinkiläisiä kansanedustajachdokkaita. No niin, se siitä.

Tässä tilanteessa nyt ollaan, ja on hyvä, että tämä asia nyt käsitellään, vaikka siitä valtava farssi jo ehti syntyä. On tärkeää, että tätä uudistusta tarkastellaan, mietitään ja tarkkaillaan sen toimivuutta ja vaikutuksia kuntakohtaisesti huolellisesti. Se on todella tärkeää kunnallistalouden kehityksen kannalta.

Arvoisa puhemies! Toinen asia, johon lyhyesti puutun, on yhteisöveron jakaantuminen eri veronsaajien osalta siltä osin, mikä koskee seurakuntia. Voimassa olevan järjestelmän ja tämän uudenkin mukaan edelleen kaikki yhteisöt — osakeyhtiöt, muut yhteisöt, jopa metsänomistajat — ovat yhteisöverovelvollisia ja maksavat yhteisöveroa myös kahdelle kirkolle riippumatta siitä, mikä on osakkeenomistajan, osakkaan tai metsänomistajan uskontokunta.

Tämä minun mielestäni loukkaa uskonnonvapauden ja oikeudenmukaisuuden periaatetta. Tätä asiaa ei ole selvitetty eikä pohdittu. Oikeastaan olisi ollut paikallaan, että perustuslakivaliokunta olisi tarkastellut, voiko näin olla, että uskontokunta on toiselle uskontokunnalle verovelvollinen. Lisäksi uskontokunnasta riippumatta yhteisöt ja niiden omistajat tätä kautta ovat verovelvollisia toiselle uskontokunnalle, johon eivät

kuulu ja josta eivät varsinaisesti mitään palveluja, vastinetta, saa.

En ole vaatimassa seurakuntien yhteisövero-oikeutta sinänsä pois, mutta katson, että sivistysvaltiossa uskonnonvapauden ja tasa-arvon periaatetta pitäisi noudattaa niin, että seurakuntien yhteisövero-osuus jaettaisiin eri uskontokunnille niiden jäsenmäärien suhteessa. Silloin toteutuisi oikeudenmukaisuus, tasavertaisuus ja uskonnonvapaudenkin periaate. Näin ei nyt tapahdu.

Totean vain, että kaikki uskontokunnat pitävät väestökirjaa, eivät väestökirjaa enää ensi vuonna, koska se siirtyy valtiolle kokonaan, mutta pitävät jäsenrekisteriä aivan samalla tavalla. Hautausmaita on myös muilla kuin kahdella kansankirkolla. Nämä hautausmaat ylläpidetään täydellisesti vapaaehtoisin varoin. Vanhoja suojeltuja rakennuksia on myös muilla seurakunnilla. Sosiaalinen työ, avustustyö, kehitysyhteistyö ja lähetystyö muun muassa ovat kaikkien seurakuntien toimintaa samalla tavoin. Jopa työntekijöidensä koulutuksesta nämä muut vastaavat itse, kun taas kansankirkot ovat pitkälti yhteiskunnan koulutuspalvelujen piirissä, eli järjestelmä tältä osin ei ole tasapuolinen ja tasavertainen. Tähän asiaan puuttui ed. Kallis ponsilauksussa, jonka hän esitti.

Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kalliksen tekemää ehdotusta.

Vaikka kannatan sitä, totean, että se ei ole kuin pienen pieni askel oikeaan suuntaan. Se ponsi merkitsee sitä, jos se tulisi hyväksytyksi, että toinen uskontokunta ei olisi verovelvollinen toiselle uskontokunnalle. — On tietysti hämmästyttävää, että tällainen järjestelmä on. — Mielestäni meidän pitäisi mennä vielä pitemmälle. Olen jättänytkin hallintovaliokunnan lausuntoon eriävän mielipiteen, johon olen sisällyttänyt tätä koskevan lausuman, mutta en sitä nyt esitä kuitenkaan hyväksyttäväksi, vaikka siitäkin olisi mielenkiintoista äänestystulos hankkia. Se johtaisi todelliseen ja täydelliseen tasa-arvoon tässä kysymyksessä.

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa rouva puhemies! Kannatan ed. Pekkarisen tekemiä kahta lausumaehdotusta, jotka ovat 1. vastalauseessa. 1) ehdotus koskee yhteisöveron jako-osuutta ja 2) ehdotus sitä, että kirkon yhteisöveron osuutta voitaisiin pienentää, jos sotumaksua vastaavasti kevennetään.

Muutamin sanoin kuitenkin koskettelen itse asiaa toteamalla pari yleistä toteamusta. Ensinnäkin puutun siihen, että kun verolakeja on to-

teutettu keväällä, ne on jouduttu viemään läpi aikamoisella kiireellä. Verojaoston hyvällä yhteistyöllä näin on osin voitu menetellä, mutta kyllä on väärä tapa se, että kun verolakeja lyödään kiinni, ei ole kaikki laskennalliset vaikutukset tiedossa. Tämän asian valiokunta on todennut, että tästä kyllä hallitus tietysti kantaa vastuun.

Toinen näkökulma on se, että tällaisia uudistuksia ei tietenkään voi tehdä yhden kunnan näkökulmasta, jollaista henkeä on esiintynyt, vaan tämä on valtakunnallinen laki ja pitää katsoa totta kai kokonaisuus.

Itse jakoperuste on monimutkainen eikä missään mielessä ole kokonaisuutena vielä hyvä. Keskustahan esitti toisessa käsittelyssä vastalauseen mukaista järjestelyä, joka olisi ollut selvästi parempi. Yleisen jakoperusteen lisäksi pitäisi ottaa mukaan osittain, esimerkiksi 85 prosenttia, kuten esitimme, kunnan asukasluku jakoperusteeksi ja sitten siirtymäkauden rajauksen tulisi olla selvästi pienempi kuin hallitus esittää, 500 markkaa, plus vielä siinä täytyy olla mukana riittävästi harkinnanvaraista rahoitusavustusta kohdennettuna tietyille kunnille yhteisöverotusten kompensoimiseksi.

Kiinnitän huomiota siihen, että verotulojahan kerätään peruspalvelujen rahoittamiseksi. Kunnilla pitäisi olla tiettyä ennustettavuutta ja vakautta verotulojen kertymän suhteen. Yleisesti ottaen voi todeta, että jos Nokian tulos menee nolille, se jo vie 10 prosenttia yhteisöveron tuotosta. Toisaalta voi tulla myös kunkin kunnan vaihteluja.

Myöskin kun on elinkeinopoliittista puolta, kannustavuutta, korostettu, kyllähän tässä on kuitenkin se puoli, että kunnat nimenomaan nyt haluavat hyvin kannattavia yrityksiä alueelleen eivätkä niinkään yrityksiä yleensä.

Arvoisa puhemies! Kuten totesin, seuraavan hallituksen tulisi kyllä korjata tätä esitystä vielä oikeudenmukaisemmaksi sillä tavalla, että pyritäisiin ottamaan kuntien tilanne peruspalvelujen tuottamisessa riittävässä määrin huomioon ja tätä jakoperustetta selkeästi laajennettaisiin. Näin voitaisiin päästä kokonaisuutena parempaan tulokseen.

Lopuksi vielä konserniasia. On aivan oikein, että se on laissa. Se on täysin välttämätöntä. Meillä on sellaisia konserneja Suomessa, joissa pääkonttori tai emoyhtiö muodostaa vain yhden huoneiston ja koko tuotannollinen toiminta on muissa kunnissa. Näin ollen on välttämätöntä, että tämä jaetaan kuntien kesken ja tässä suhteessa

sa tytäryhtiöt huomioidaan oikealla, kohtuullisella tavalla. Tässä suhteessa lakia on siis parannettu aivan viime vaiheessa, ja näin on ollut todella perusteltua menetellä.

Se, että laskelmat eivät ole valmistuneet ajoissa, on sitten valmistelun ongelma, ja tällaista ei pitäisi toista kertaa aikaansaada.

Arvoisa puhemies! Kun nämä kaksi perustelulausumaa, jotka keskusta on esittänyt, saatetaan lain saatteeksi, se osaltaan evästää tämän lain korjausta myöhemmässä vaiheessa.

Ed. Kemppainen: Rouva puhemies! Kuntien perustehtävä on palveluiden järjestäminen kuntalaisille, ja kuntien valtionosuusudistuksen mielestäni ylivoimainen ja ainoa tavoite on se, että sillä turvataan se, että kansalaiset, kuntalaiset, ympäri Suomen saavat suunnilleen tasa-arvoiset palvelut, kun he ovat suomalaisia ja suomalaisiksi syntyneitä ja Suomessa asuvat.

Kun yhteisöverokeskustelu alkoi, alkoi tulla ihan uusia tavoitteita kunnallispolitiikkaan. Sinällään elinkeinopoliittikka on varmasti tärkeä asia, ja on puhuttu paljon kuntien elinkeinopoliitikasta. Nyt tässä uudistuksessa on kärki laitettu siihen, että kunnat olisivat jotenkin merkittävä elinkeinopoliittinen toimija. Kyllähän ne ovat pyrkineet olemaan ja voisi sanoa, että mitä syrjemmässä ja mitä pienempiä kunnat ovat olleet, sen enemmän ne ovat satsanneet tähänkin mennessä. Mutta kuntien tehtävä on ollut nimenomaan peruspalvelut eikä kunnille ole annettu aseita, kykyä ja mahdollisuuksia vaikuttaa omien verovarojensa käyttöä enempää elinkeinopoliittikkaan, joten tulokset kyllä tähän asti ja myös tulevaisuudessa ovat varmasti aika pieniä.

Kun koko tämän yhteisöverouudistuksen perusasiaksi on laitettu se, että kunnan elinkeinopoliittikallaan hankkimat työpaikat olisivat yhteisöveron määräytymisen perusta, kyllä tästä tullaan siihen johtopäätökseen, että valtio tällä päätöksellä unohtaa sen, että tavoitteena on nimenomaan tasa-arvoiset palvelut.

Koko ajan, kun yhteisöverokeskustelu on ollut käynnissä, on ollut sellainen kuva, että Helsinki ja pääkaupunkiseutu olisivat jotenkin karsineet eri vaiheissa esimerkiksi näin, että ne olisivat olleet epäoikeudenmukaisesti kohdeltuja aikaisemmassa yhteisöveropäätöksessä ja eri versioissa, mitä on esitetty. Ei kyllä tähän voi yhtyä. Tämän lakiesityksen täällä käsittelyn aikana on varsin hyvin osoitettu, millä tahansa mittarilla mitataankin alueella tuotetun kansantuotteen määrää, asukaslukua, työpaikkoja jne., että kai-

kissa näissä tämän esityksen mukaisesti pääkaupunkiseutu on häviämässä. Nytkin täällä on jo keskusteltu, että Helsingin kaupunginvaltuusto on ollut päätoimija tänä päivänä yhteisöverokäsittelyssä. Ei tämä perustu ainakaan oikeudenmukaisuuteen.

Jos ja kun tavoitteena piti olla korjata aikaisemman yhteisöveropäätöksen epäkohtia, ei perustavoite pitäisi olla lisätä eriarvoisuutta. Kuka teistä voi väittää, että edellisen lain aikana jotenkin kohtuuttoman hyvät palvelut olisi ollut esimerkiksi Kainuussa, jota edustan? Jos siellä oli hyvät palvelut, miksi sieltä ihmiset niin suurin määrin vapaaehtoisesti ovat muuttamassa pois? Miksi täältä ei ole muuttoliikettä sinne niiden hyvien palveluiden äärelle? (Ed. Kokkonen: Työpaikat!) — Työpaikkoihin vaikuttaa osin kuntien elinkeinopolitiikka, ja Kainuun kunnat ovat suhteessa varmasti enemmän satsanneet elinkeinopolitiikkaan kuin konsanaan Helsingin kaupunginvaltuusto, mutta kun keinoja ole. Onko vielä tämän lainuudistuksen oltava lisäämässä tätä kehitystä, niin kuin se on nyt tekemässä?

Sinänsä tässä vaiheessa tästä ei hirmu paljon uutta sanottavaa ole, eikä minullakaan ole tarkoitusta pitkää puhetta pitää, mutta kai sellaisen maakunnan edustaja, joka maakunta taas kerran kärsii tämän hallituksen toimenpiteistä, on oikeutettu jonkun sanan sanomaan, kun täällä ovat puhuneet nekin, jotka voittavat ja siitä huolimatta kokevat kärsineensä muka vääryyttä tai olevansa jotenkin epäoikeudenmukaisesti kohdeltuja. Täällä on niin paljon ollut siitä ääntä, joten on pakko pöytäkirjoihin todeta se kehitys, jota tämän hallituksen kolmen vuoden aikana kuntaleikkauksissa on tehty, ja tässä tulee piste. Saa nähdä, mitä vielä seuraavassa budjettiriihesä tulee. Millään oikeudenmukaisuudella näitä päätöksiä ei pysty perustelemaan. (Ed. Bremer: Kajaani saa 19 miljoonaa lisää!) — Tähän mennessä nämä laskelmat ovat olleet hyvin epävarmoja, ja niin kuin tiedämme, viime päivinäkin me olemme saaneet uusia laskelmia emmekä tiedä, kuinka luotettavia nämä nyt ovat, mutta Kajaanihan yhtenä Kainuun kunnista edellisessä yhteisöveron jaossa ei ollut suinkaan voittaja, mutta odotettiin, että kun nyt kerran ollaan tekemässä tasoitusta, olisi saatu parannusta, mutta sitä ei näytä tulevan.

Tämän hallituksen päätöksenteossa näyttää olevan niin, kun katsotaan pari kolme sellaista periaatepäätöstä tai säästöpäätöstä tai rakenneuudospäätöstä, jotka se on tehnyt, että se ensin tekee päätöksen, sitten vie sen läpi, ja sitten alkaa

vasta keskustelu. Saman me näimme täällä oliko se eilen vai tänään kansaneläkkeen pohjaosan leikkauksessa. Sekin vietiin väkisin läpi, vaikka sitä kuinka vastustettiin ja kuinka osoitettiin, että se oli epäoikeudenmukainen. Sama oli sairaskuutuksen minimipäivärahassa ja muutamissa muissa vastaavissa, kuten kotihoidon tuesta.

Puhemies (koputtaa): Kehotan keskittymään nyt verontilityslakiin!

Puhuja: Vertaan tätä tähän päätökseen, koska samaten tämä päätös tehtiin sillä tavalla työryhmässä, että tästä ei sallittu keskustelua. Työryhmään valittiin sellainen edustus, että varmasti syntyi tällainen päätös. Se tuotiin nopeasti julkisuuteen. Työryhmässä ei sallittu eriäviä mielipiteitä. Hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta teki päätöksensä välittömästi ilman, että oli mitään julkista keskustelua. Minusta tämä päätöksentekomenettely näin laajapohjaiselta hallitukselta kyllä osoittaa piittaamattomuutta sikäli, että olisi voitu käydä avoin keskustelu siitä, mitkä ovat vaikutukset, ja todella tämä laki on epäoikeudenmukainen kuntia kohtaan.

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! Haluaisin näin parjattuna helsinkiläisenä kaupunginvaltuutettuna hieman katsella tätä asiaa Helsingin näkökulmasta. Olette varmaan ymmärtäneet, että helsinkiläisille on ollut aikamoinen sokki kuulla, että meiltä kunnan tuloja vähennetään 800 miljoonalla tai ehkä 600 miljoonalla markalla sitten sen hyvitysjärjestelmän jälkeen.

On kuitenkin sanottava, että tämä laki sinänsä omana kokonaisuutenaan on selvästi parannus ja jopa tämä Helsingille katastrofin aiheuttava konsernien purkaminen on aivan loogista ja ymmärrettävää. Mistä meidän Helsingissä on syytä valittaa? Siitä, että se kokonaisuus, joka tämän jälkeen syntyy, ei ole looginen eikä hyvä. Helsinki on tähän asti aina saanut hyvin paljon verotuloja, ja nyt sitten ehkä tämä konsernien purkamisen osoittaa, että Helsinki on saanut liikaa yhteisöverotuloja. Se on minusta, aivan oikein, myönnettävä. Tämän seurauksena tavallaan, kun verotuksessa on ollut tietty virhe Helsingin hyväksi, vastaavasti valtionosuuksien puolella virhe on korjattu tekemällä toinen virhe valtionosuusjärjestelmään Helsingin tappioksi. Minä yritän hieman kuvailla, minkälaisia seikkoja valtionosuusjärjestelmään vaikuttaa, minkälaiset menot ote-

taan huomioon, minkälainen menorakenne otetaan huomioon ja minkälainen ei.

Esimerkiksi kunnan rakenne aiheuttaa logistisia kustannuksia. Harvaanasutussa kunnassa on koulukuljetukset. Ne tulevat kunnalle aika kalliiksi, ja sitten ne korvataan. Suuressa kaupungissa taas on aivan välttämätöntä, että kunta järjestää joukkoliikenteen ja tukee sitä. Helsinki tukee joukkoliikennettä noin 1 000 markalla asukasta kohden, mutta tämä ei ole korvattava meno. Tämä on aivan samanlainen kunnan rakenteesta johtuva logistinen meno kuin koulukuljetuksetkin, mutta koska Helsingillä sattuu olemaan rahaa, niin tätä helsinkiläistä erityismenoa ei katsota sellaiseksi menoksi, että sitä pitää valtionosuusjärjestelmässä korjata.

Samalla tavalla kun Helsinki kasvaa aika tavalla, kun sen asukasluku kasvaa 15 000 hengellä, sen täytyy tietysti yhdessä vuodessa rakentaa kaikkia palveluja 15 000 asukkaan kaupungin verran. Tämän seurauksena Helsinki joutuu lähivuosina esimerkiksi investoimaan koulurakennuksiin 1,5 miljardia, ja tämän se tekee täysin omalla kustannuksellaan, ja sitä ei valtionosuusjärjestelmässä oteta huomioon.

Edelleen Helsinki ymmärrettävistä syistä on se paikka, missä valtaosa Suomessa olevista pakolaisista ja paluumuuttajista asuu, ja niin kuin me tiedämme, Suomessa monesta syystä johtuen nämä ryhmät ovat lähinnä työttömiä ja hyvin suurelta osin kunnan sosiaaliturvan varassa. Totta kai pakolaiset esimerkiksi hyvin rankkojen kokemustensa johdosta ovat aika paljon myös terveydenhuollon kustannuksia aiheuttavia. Pakolaiset korvataan vähän aikaa, mutta sitten se korvaus loppuu.

Edelleen, täällä etelässä on aika paljon lapsia. Täällä on semmoinen ikärakenne, että täällä on lapsirikkaita perheitä. Kuntien valtionosuusjärjestelmässä vanhusten osuus otetaan kyllä ihan kunnolla huomioon, mutta lasten osuutta ei oteta todellisten kustannusten mukaan.

Me emme ole valittaneet tähän asti, tai jotkut ovat, mutta minä esimerkiksi olen pitänyt Helsingin tilannetta aivan kohtuullisena. On tavallaan ollut väärin, että näitä menoja ei oteta huomioon, mutta kunnalla kuitenkin on rahaa riittänyt ja kyllä meillä on, millä olemme pystyneet maksamaan, ja on monia muitakin vastaavia tyypillisiä helsinkiläisiä asioita. Esimerkiksi tyypillisiä pääkaupunkiseudun asioita on se, että me joudumme kaikkien maakuntien vähän mieron-tielle joutuneet henkilöt täällä oman sosiaaliturvamme puitteissa hoitamaan.

Mutta virheen paikkaaminen virheellä ei itse asiassa ole hyvä asia, koska se johtaa aina huonoon tulokseen, ja tästä virheen paikkaamisesta ovat kärsineet esimerkiksi semmoiset kunnat kuin Vantaa ja Järvenpää, jotka tavallaan menettävät valtionosuuden, joka niille kuuluisi, sen takia että tavallaan näitä tyypillisiä "helsinkiläisiä menoja" ei oteta huomioon, mutta ne koskevat myös Vantaata ja Järvenpäästä ja esimerkiksi Siilinjärveä.

Toinen asia on tietysti se, että jos nyt korjataan se virhe, joka on ollut yhteisöverossa, pitäisi tietysti korjata myös se toinen virhe, joka on valtionosuudessa. Minä en voi sille mitään, että kun ed. Pekkarinen täällä aina käyttää aika propagandistisia puheenvuoroja ja kertoo, kuinka paljon enemmän yhteisöveroa Helsinki saa kuin jokin toinen kunta, miksei hän koskaan kerro, kuinka paljon yhteensä verotuloja ja valtionosuuksia nämä kunnat saavat, jolloin saisimme jonkinlaisen kokonaiskäsityksen siitä, mistä on kysymys. Minä luulen, että nämä hänen mainitsemansa kunnat eivät saa näitä kahta, valtionosuuksia ja verotuloja, yhtään sen vähempää kuin Helsingikään.

Helsingin talous on kuitenkin ollut hyvää keskitasoa viime aikoina. Vuosikatteella mitattuna Helsinki sijoittui viime vuonna tilalle 106, mitä voidaan pitää ihan hyvänä saavutuksena. (Ed. Manninen: Aivan väärä laskentaperuste!) — En ymmärrä, mikä muu laskentaperuste voisi olla kuin kate henkeä kohden.

Mutta 800 miljoonan markan leikkausta Helsinki ei kestä. Kun sanotaan, että onhan täällä muitakin tappioita kärsiviä kuntia, niin katso-kaapa sitä luetteloa siltä osin. Uusikaupunki on poikkeus, mutta Uudenkaupungin osalta voidaan ehkä pikemmin sanoa, että se on nämä viisi kuusi vuotta saanut aika paljon tuloa. Mutta suuri osa niistä kunnista, joissa yhteisöveron tuotto alenee, on niin voimakkaasti verotulojen hyvitysjärjestelmän piirissä, että se joko leikkaa menetyksen kokonaan tai suurelta osalta pois, kun taas Helsingiltä se ei leikkaa menetystä pois juuri lainkaan. 800 miljoonan markan tai 600 miljoonan markan, miten se nyt halutaan laskea, verotulojen menetystä Helsinki ei kestä. Se johtaa siihen, että tämä kaupunki ei pysty niistä sosiaalisista ongelmistaan huolehtimaan kunnolla, joita muuttoliike tänne aiheuttaa. (Ed. Pulliainen: Mikä siellä on veroprosentti?)

Sitten menettelytavasta. Minusta on kohtuullista ja oikeudenmukaista, että kun kansanedustajat äänestävät jostakin asiasta, he saavat tietää,

mistä äänestävät. Minusta on erittäin arveluttava tilanne, että jos juuri ennen kolmannen käsittelyn äänestystä ministeriölle ilmaantuu aivan uusia seikkoja, jotka osoittavat, että tämän esityksen perustelut ovat olleet väärin, niin kansanedustajille ei sallita aikaa tutustua näihin uusiin tietoihin ja tarkistaa niitä. Sen takia pidän erittäin kummallisena sitä, että me päätämme tästä asiasta tänään aamuyöstä, kun olisimme aivan hyvässä rauhassa voineet paneutua näihin tietoihin, selvittää ja katsoa vähän, mitä tässä uudessa, tiedoiltaan kokonaan muuttuneessa tilanteessa olisi pitänyt tehdä, ja äänestää tästä syyskuun 2 päivänä. Minun on hyvin vaikea olla äänestämässä nyt tämän esityksen puolesta nimenomaan tämän menettelytavan takia.

Ed. T e n n i l ä : Rouva puhemies! Kun hallituksen esitys kuntien yhteisöveron maksamisen muutoksista tuli eduskuntaan, oli aihetta kritisoida kolmea kohtaa esityksen osalta.

Ensimmäkin hallituksen esityksessä oli ehdotus pääkonttorilisästä. Sille ei ole mitään perustetta. Paikkakunnat, joille pääkonttorit sijoitetaan, saavat pääkonttorilisää jo sitä kautta, että firmojen suuripalkkaisimmat johtajat maksavat veronsa juuri näihin pääkonttorikuntiin. Siinä on varsin iso pääkonttorilisä tosiasiasa olemassa. Enkä siis pidä mitenkään perusteltuna sitä, että pääkonttorilisäkeskustelu alkaa uudelleen.

Hallituksen esityksen puutteena oli vielä se, ettei konserniavustuksia ja niiden vaikutuksia ollut otettu huomioon. Nehän vinouttavat firmojen todellisen tilanteen. Tästä tietysti kaikkien asioihin perehtyneiden tuntema esimerkki on juuri Outokummun verojen jakautuma. Outokummun tulosta ovat pitäneet hyvänä Tornion jaloterästehdas ja siellä olevat muut yhtiöt. Konserniavustusten seurauksena kuitenkin Tornio ei ole saanut osuuttaan Outokummun tuotosta näiden sisäisten siirtojen vuoksi.

Kolmanneksi on syytä todeta vielä, että ei se ole sittenkään oikea peruste, että yhteisövero jaetaan pelkästään sen pohjalta, mihin yritys on sijoittunut. Tässä on minusta kaksi sellaista tekiä, jotka tulee jatkokäsittelyssä aikanaan ottaa huomioon. Ensimmäkin tällainen jakomalli voi johtaa kuntien väliseen ihan turhaan niin sanottuun yrityskilpailuun. Käydään taistelua siitä, mikä kunta saa jonkin yrityksen, ja siinä voi tulla sellaisia vinoutumia, jotka eivät ole miltään osin perusteltavissa tai hyväksyttävissä.

Toiseksi on myös niin, että monta kertaa kun-

nalla ei ole mitään mahdollisuuksia vaikuttaa siihen, mihin yritys tosiasiasa sijoittuu. Kyllä paperitehdas asettautuu meren äärelle ja sataman läheisyyteen eikä mene naapurikuntaan, vaikka se naapurikunta tekisi mitä tahansa. Kuitenkin paitsi sitä paikkakuntaa, missä on tämä esimerkinomainen paperitehdas, siihen työssäkäyntialueeseen kuuluu varmasti monta muuta kuntaa.

Olen tyytyväinen siihen, että pääkonttorilisä poistettiin esityksestä, ja siinä suhteessa tämä on parantunut. Myös konserniavustusten putsaminen on ihan oikea ja perusteltu esitys, sillä ne, niin kuin sanottu, vinouttivat alkuperäisessä esityksessä sitä jakoa, jonka vaikkapa tämän esityksen lähtökohtien mukaan piti olla sen mukainen, miten toimintoja eri kunnissa on.

Tässä on päästy askel eteenpäin, mutta silti täytyy todeta, että ei se tilanne nyt niin hääppöisen hyvä kuitenkaan ole esimerkiksi useimpien Lapin kuntien osalta. Täällä jokainen puhuu tietysti omien alueittensa puolesta. Tasauksen jälkeen tulee sinne nollaa aika moniin kuntiin. Voittajakin joitakin on, ja ne tapaukset ovat perusteltuja, mutta miten selvitä ne muutamat vuodet? Tässä tuijotellaan tiukasti kuntaministeriin, mistä tulee harkinnanvaraista valtionapua. Vai miten mennään ne vuodet, jolloin ollaan rajusti miinuksella? Miten selviää Pelkosenniemen kunta vajaan 3 miljoonan menetyksistä viimeisimpien laskelmien mukaan niinä muutamina vuosina, kun rahaa ei kerta kaikkiaan ole nykyään? Tai miten selviää esimerkiksi Enontekiö, missä laskettiin, että veroäyri pitäisi nostaa 25 penniin, jos aiotaan edes jotenkuten selvitä niistä pakollisista menoista, jotka laki säätää kunnan hoidettaviksi? Mutta eihän sitäkään voida tehdä. Kukaan ei tiedä esimerkiksi Enontekiöllä, mitä pitäisi tehdä. Kyllä ongelmia riittää vähän joka puolella maata. Se on tietysti todellisin tilanne, että tässä käsittelyssä kärjistyvät nyt monet asiat. Yleinen kuntien vaikea tilanne on varmasti kaikkien tuskahuutojen takana.

Uusimmat laskelmat ovat nyt saaneet Helsingin edustajat nostamaan kapinallipun. Näin siitä huolimatta, ja sen sanon ensiksi, että Helsingin kaupunki saa kuitenkin yhteisöveroa ihan markkamääräisesti erittäin paljon, parisen miljardia ilmeisesti viimeistenkin tarkistusten jälkeen (Ed. Pekkarinen: Kaksi kertaa enemmän kuin keskimäärin!) — ja asukasta kohden vähän yli kaksi kertaa enemmän kuin maassa keskimäärin. Kyllä Helsinki saa sittenkin erittäin paljon sekä markkoina että myös vertailulukuna eli yli kaksi

kertaa enemmän kuin maassa kunnat keskimäärin asukasta kohti.

Helsingillä on ilman muuta nyt ongelmia, ja tämänhän tietää jokainen kansanedustaja. Kylähän me kaikki asumme myös Helsinkiä, ja joka täällä pitempään on, tietää, että täällä on myös hyvin isoja ongelmia. Tässä suhteessa minusta vastakkainasettelu Helsinki — muu maa on kylä suuri erehdys, jos tälle tielle päädytään. Minusta nimittäin ongelmia Helsingissä ja myös muualla maassa kasvattaa ihan sama asia eli muuttoliike, ja siihen tässä nyt pitäisi huomiota kiinnittää.

Ed. Soininvaara tuntui pitävän itsestäänselvänä, että Helsingin seudulle muuttaa 15 000 ihmistä vuodessa lisää ja että tästä lähdetään. Miksi sen näin pitää olla? Muuttoliikkeen on se, mikä pakottaa rakentamaan lisää päiväkoteja, kouluja, vanhustenhuoltopaikkoja, terveyskeskuksia ja muita palvelulaitoksia. Muuttoliike ja sen kiihtyminen on tietysti se tekijä, joka Helsingin seudulla juuri nyt nostaa asumisen hintaa niin rajusti kuin on tapahtumassa. Samaan aikaan samainen muuttoliike aiheuttaa ongelmia myös tyhjentyvällä alueella, missä väki vähenee, mutta monet palvelurakenteet täytyy kuitenkin pitää yllä, ja kun väkeä on vähemmän, ongelmat sielläkin kärjistyvät.

Johtopäätöksenä ei siis voi olla se, että panemme Helsingin ja muun maan jyrkästi vastakkain, vaan ihan toinen ratkaisu. Se on aluepolitiikan palauttaminen. Minusta se on todellinen haaste tässä tilanteessa. Koetetaan hoitaa tämän maan asioita siten, ettei tällaista kovaa, kiihtyvää muuttoliikettä ole eikä se jatku, koska siitä tulevat kärsimään kaikki eikä missään osassa maata tule olemaan sellaista tilannetta, että siitä selvittää, jos tätä menoa jatketaan. Minusta on aika todella paneutua perusongelmaan eli aluepolitiikkaan ja työttömyyserojen kasvun seurauksena kiihtyvään muuttoliikkeeseen ja sen tuomiin ongelmiin, jotka alkavat näkyä tällaisena hyvin valitettavana asetelmana, josta ei seuraa mitään hyvää millekään osalle maata, vaan kärjistyvä vastakkainasettelu. Toivon, että saamme aikaan rintaman, ilmeisesti sitten vaalien jälkeen, jossa aluepolitiikan merkitys ymmärretään.

Ed. P o l v i : Arvoisa rouva puhemies! Ensin on myönteisenä todettava se, että esitys on tällä hetkellä kolmannessa käsittelyssä sen aikataulun mukaan, mikä aikanaan oli asetettu. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmään on koko tämän päi-

vän ajan lähtenyt siitä, että kun kysymyksessä on hallituksen yksimielisesti antama esitys ja valio-kunnissa hallitusryhmien yksimielisesti muok-kaama lopullinen esitys, ei ole mitään perustetta muuttaa käsittelyaikataulua. Tosin joissakin tiedotusvälineissä annettiin jonkin verran erilainen kuva asiasta tämän päivän aikana.

Kaiken kaikkiaan myönteisenä koko esitysni-pussa on pidettävä sitä, että verojen tilitysjärjes-telmä nopeutuu. Kunnat saavat entistä nopeam-massa tahdissa ennakoja vastaavan verotulon. Myönteisenä on tietenkin yhteisöveron jakope-rusteiden osalta todettava se, että siinä säilyte-tään kuntien osuus veronsaajina. Se on eräs kes-keisimpiä lähtökohtia, mitä on pidettävä arvosa. Siinä mielessä tietenkin on toisaalta ymmär-rettävää ja puhdasoppista se, että silloin ei oteta asukaslukutekijöitä huomioon jakoperusteita vahvistettaessa, eli lähtökohdiltaan esitys sinän-sä on siltä osin täysin oikea.

Valmistelutyöryhmä aikanaan esitti oman mallinsa. Sen työn jälkeenhän asia on edennyt aivan myönteiseen suuntaan, ja esitys, mikä mie-tintöihin sisältyy, on käytännössä hyväksyttävissä. Erityisesti pääkonttoriosuuden poistaminen samaten kuin konsernirakenteen purkaminen esitykseen sisältyvällä tavalla on oikea lähtökoh-ta ja aivan perusteltu ratkaisu. Käytännössä pe-ruslähtökohdat ovat täysin kunnossa.

On selvää, että kun aikaisemmat jakoperus-teet on vahvistettu vuosien 91—92 lähtökoh-tatietojen perusteella, niin tähän mennessä kehi-tyksessä on tapahtunut selvästi sellaisia muutok-sia, jotka vaikuttavat kuntien väliseen kustan-nustenjakoon, kun sitä tarkistetaan. Jos lähtö-kohtana pidetään sitä, että muutokset tehdään valtion ja kuntien välillä kustannusneutraalisti, on kai selvää, että osa menettää, osa voittaa, mikä on tietenkin ollut tiedossa käytännössä koko ajan.

Oli selvästi tiedossa, että kun pääkonttori-osuus poistetaan ja konsernit puretaan, sen vai-kutus on nimenomaan pääkaupunkiseudulla yhti-söveron tuottoa vähentävä näiden jakoperus-teiden mukaan. Tosin viimeisten koelaskelmien mukaan tuo vähennys on ehkä jonkin verran suurempi kuin oli ennakoitavissa. Kuitenkin on syytä huomata se, mihin useammassa aikaisem-massa puheenvuorossa on kiinnitetty huomiota, että edelleen Helsingin yhteisövero on yli kaksin-kertainen maan keskiarvoon verrattuna. Jos sitä tutkaillaan maakunnittain käytännössä on sama tilanne. Pääkaupunkiseudun osuus on maakun-nittain verrattuna yli kaksinkertainen keskiar-

voihin nähden. On tietenkin selvää, että kun muutos Helsingin osalta on miljoonissa markkoissa mitattuna mittava, se aiheuttaa tietyn asteisia ongelmia.

Kaiken kaikkiaan tietenkin muutoksessa suurin ongelma tulee olemaan siirtymäkausi. Laskelmathan osoittavat, että suurin osa menettäjistä saa myöhemmin verotulotasauksen kautta käytännössä takaisin sen, mitä tässä uudistuksessa menettää. Helsinki on siinä mielessä poikkeus. Sen menetys tulee olemaan tietenkin lopullista näiden perusteiden mukaan.

Mutta jos siirtymäkauden laskelmia katsotaan, niin viimeisimpien laskelmien mukaan, jotka nyt ovat jotain kautta käsiin kulkeutuneet, Helsingin menetys on 750 markkaa asukasta kohti vuodessa siirtymäkaudella. Sieltä löytyy pitkä rivi kuntia, missä markkamääräinen leikkaus on oleellisesti suurempi. Otetaan nyt esimerkiksi vaikka sellainen pieni syrjäinen kunta kuin Rautavaara: 1 145 markkaa. (Ed. Saarnio: Entäs verontasauksen jälkeen?) — Siirtymäkauden aikana verotulontasaus ei vaikuta penniäkään. (Ed. Saarnio: Entäs sen jälkeen?) — Siirtymäkauden jälkeen tilanne on toinen. Pääosalla menettäjistä menetys korvautuu siirtymäkauden jälkeen. Helsinki siinä suhteessa on yksi poikkeuksista, niin kuin aikaisemmin jo puheenvuorossani totesin. (Ed. Bremer: 1 525 markkaa per asukas miinusta!)

On ilmeisesti löydettävissä monen tyyppisiä lukuja ja tilastoja, ja niiden lukeminen on ilmeisesti ainakin osalle jonkin verran vaikeaa. Kaiken kaikkiaan myönnän sen, että Helsingin osuus on markkamääräisesti suurin ja siinä mielessä sen hoitaminen niillä ratkaisuihin, mitä minttöihin sisältyy, on melko vaikeaa. Tuskin harkinnanvaraista avustusta on käytettävissä niin paljon, että sillä merkittävästi voidaan Helsingin asemaa korjata.

Toisaalta on tietenkin otettava huomioon se, että pääosassa menettäviä kuntia veroäyrin hinta tai veroprosentti on tällä hetkellä 18, 19, jopa 20. Helsinki puolestaan kykeni laskemaan veroprosenttia. Jos se korottaa kunnallisveron keskimääräiselle tasolle, niin suunnilleen yhteisöveron leikkaus tulee katetuksi sillä. Eli siinä mielessä nämä markkamäärät ovat jonkin verran suhteellisia.

Ed. Sasi puheenvuorossaan esitti ajatuksen siitä, että pääkonttoriosuuden palauttaminen tai konsernin käsitteen uudelleenarviointi voisi olla perusteltua, kun tämän esityksen vaikutuksia arvioidaan ja laskelmia mahdollisesti tarkenne-

taan. Itse en pitäisi niitä oikeana lähtökohtana. Minusta se lähtökohta, mikä tuossa esityksessä on omaksuttu, on oikea.

Sen sijaan seurakuntien yhteisövero-osuuden pienentämistä pidän mahdollisena ja kannatettavana ratkaisuna. Seurakuntien osuus on kaiken kaikkiaan merkittävä, ja seurakunnilta ei edellytetä sen tyyppistä panostusta, jolla vaikutetaan elinkeinoelämän sijoittumiseen, mihinkä tällä yhteisöveron jakoperusteiden muutoksella kuitenkin pyritään. Eli siinä mielessä se on käyttökelpoinen ja harkinnan arvoinen ratkaisu, jolla voidaan näitä menetyksiä aikanaan tasata.

Ed. Ala-Nissilällä oli jonkinlainen epämääräinen esitys siitä, että on korjattava jakoperusteita laajentaen seuraavan hallituksen toimesta. Kun siihen ei sisältynyt mitään tarkempaa esitystä, on vaikea arvioida sen käyttökelpoisuutta. Mutta kaiken kaikkiaan näitä perusteita, jotka tähän esitykseen nyt sisältyvät, pidän oikeina ja hyväksyttävänä.

Ed. H a a t a i n e n : Arvoisa puhemies! Viime vuorokauden puolella, keskiviikkona, Helsingin kaupunginvaltuusto kokoontui. Kokouksessa kaikki valtuustoryhmät allekirjoittivat vetoomuksen, jolla tämä yhteisöveron jakoperusteita koskeva lakiesitys esitetään muutettavaksi, ja syy varmasti tiedetään. Itse kansanedustajana ja päättäjänä en voi kuin ihmetellä yhteisöveron jakoperusteita koskevan lakiesityksen valmistelua, ja nimenomaan minusta valmisteluprosessi on tässä ongelmana.

Kun asiasta toisessa käsittelyssä päätettiin, meillä oli silloin käytössämme tieto, jonka mukaan Helsingin kaupungin menetys olisi 130 miljoonaa markkaa. Nyt, kun asia on täällä käsittelyssä meillä viimeisessä istunnossa ennen kesäkautta, olemme saaneet lukea saman päivän aamuna päälehdessä, että tämä ratkaisu merkitsee tuon 130 miljoonan markan päälle menetystä Helsingille vielä 700 miljoonaa markkaa eli yhteensä yli 800 miljoonaa markkaa. Minusta ei yksinkertaisesti voi olla niin, että me päätämme asiasta tietämättä, onko vähennys 100, onko se 500 miljoonaa markkaa vai onko se miljardi. Minusta jo kuntien taloussuunnittelun, järkevän kuntasuunnittelunkin, kannalta pitää tietää, missä luokissa liikutaan.

Ed. Soininvaara sanoi aivan oikein, että jos liikuttaisiin 5 tai 50 miljoonan haarukassa, tilanne olisi aivan erilainen. Jos vähennys olisi ollut 130 miljoonaa, me olisimme voineet sen vielä järjestää, mutta kun aletaan liikkua kymmenen

kertaa suuremmissa luvuissa, lähes miljardissa, se tietää Helsingille katastrofia, se on aivan päivänselvä asia.

800 miljoonan markan summa on 2 veropennin tuotto Helsingissä. Jospa me eläisimme edes kaupungissa, jossa tilanne olisi stabiili ja me huolehdisimme vain niistä ihmisistä, jotka siellä tällä hetkellä asuvat, mutta tilanne on se, että viime vuosina on kokonaisen suomalaisen keskiverto-kaupungin määrä ihmisiä muuttanut Helsinkiin, 40 000 uutta ihmistä, ja me elämme aivan eri tilanteessa. Me joudumme rakentamaan ja korjaamaan kouluja. Jo 40 korjausrakennushanketta on meillä kirjoitettuna suunnitelmissa, ja se merkitsee 1,5 miljardin markan satsaamista pelkkiin koululaitoksiin, pelkkiin investointeihin, pelkkiin rakennuksiin. Näitä kustannuksia tietysti voi ihmetellä, miksi näin paljon maksaa koulujen rakentaminen. Yksinkertaisesti Helsingissä rakentaminen on niin kallista, että koulun rakentaminen on kaksi kertaa kalliimpaa kuin muualla Suomessa.

Tiedämme kaikki myös Helsingin palvelutarpeen, vanhustenhuollon. Olemme lukeneet julkisuudesta, saaneet kirjelmiä, keräyksiä, nimilistoja siitä, miten vanhustenhuolto pitää saada kuntoon. Tiedämme, että siellä on valtavat tarpeet odottamassa. Terveyspalvelut, päivähoito, kaikki nämä, vaativat lisää resursseja.

Eilen käsiteltiin valtuustossa — edellisen vuorokauden puolella — segregatio- ja syrjäytymisohjelmaa. Syrjäytymiskehitys ja sen mukana tulevat ongelmat merkitsevät tietysti kasvavia resurssitarpeita. Ne näkyvät mielenterveyspalveluina, ne näkyvät päihdeongelmina. Jo asuntojo-noissa on yli 10 000 ihmistä ja asuntorakentamiseen tarvitaan lisää resursseja.

Siis Helsinki joutuu selviytymään omillaan ja maksamaan vähän muidenkin menoja. Vuonna 1993 Helsingille tuleva valtionosuus oli vielä 2,5 miljardia markkaa. Tällä hetkellä se on 230 miljoonaa markkaa. Se on tippunut yhteen kymmenykseen. Valtionosuus on siis viidessä vuodessa laskenut 2 miljardilla markalla. Helsinki maksaa samalla tämän tasaussysteemin kautta 1,4 miljardia markkaa muulle Suomelle.

Minusta rahat on ohjattava sinne, missä ihmisetkin asuvat. Varmasti tässä on häviäjiä myös muiden kuntien joukossa, mutta minusta olenaisiin asia tässä on nimenomaan tämä valmisteluprosessi. Helsingin kaupunginvaltuuston kokouksessakin valtuustoryhmät erityisesti kiinnittivät huomiota nimenomaan valmisteluprosessiin ja siihen, että päätöksiä tehdään ilman, että

tiedetään, mistä summista tosiasiaa ollaan päättämässä.

Minä en voi hyväksyä tällaista valmisteluprosessia. Olisin toivonut, että tämä olisi voinut jäädä kesän yli odottamaan, jotta olisimme saaneet varmuuden näihin lukuihin, jotta olisimme voineet tulla kesän jälkeen päättämään sellaisilla tiedoilla, että me tiedämme, kuinka meidän käy, ja me tiedämme kertoa, mitkä ovat tosiasialliset luvut täällä taustalla.

Mutta koska näin ei valitettavasti kuitenkaan ole käynyt, joudun näistä syistä ja Helsingin kaupunginvaltuuston ensimmäisenä varapuheenjohtajana ehdottamaan, että lakiehdotukset hylettäisiin.

Ministeri B a c k m a n : Arvoisa puhemies! Ed. Haatainen kiinnitti huomiota tämän asian valmisteluun. Valmistelu on tehty harvinaisen perusteellisesti. Siitä kertoo sekin, että täällä yli puoluerajojen, yli hallitus — oppositio-asetelman, on todettu, että tämä laki sisällöltään on hyvin perusteltu. Se on sellainen, että se ottaa huomioon tosiasiallisen tilanteen kunakin vuonna tästä eteenpäin.

Ongelma on se, että kun ed. Haatainenkin edellytti eduskunnalle toimitettavaksi tarkkaa tietoa siitä, mitä tulevaisuudessa tulee tapahtumaan, sellaista mikään hallitus ei pysty toimittamaan, koska se edellyttäisi, toistan, tietoa siitä, mikä on yhteisöveron kokonaismäärä, mikä on yritysten tulos yrityskohtaisesti ja mikä on kuhunkin konserniin kuuluvien yrityksen toimipaikoissa olevien työntekijöiden lukumäärä tulevina vuosina. Tämän takia tällaista tietoa ei missään tapauksessa pystytty toimittamaan. Ne luvut, joita on vuoden 1995 perusteella pystytty toimittamaan tällä viikolla huomioiden konserniavustusten purkaminen, ovat sellaisia lukuja, jotka varmuudella tulevat olemaan toisia jo ensi vuonna, puhumattakaan niistä vuosista, joista nyt puhutaan esimerkiksi Helsingin kaupungin osalta 800 miljoonan markan menetyksenä nykyiseen.

Tuo 800 miljoonaa markkaa laskennallisena arviolukuna ei ole myöskään perusteltu, koska siinä ei oteta huomioon verotulon tasaussjärjestelmää, joka heti pudottaa kyseisen luvun 600 miljoonaan. Kun tämä uudistus astuu voimaan kahden vuoden siirtymäkaudella, jolloin se on vain 50 prosentin teholla voimassa, Helsingin kaupungin laskennallinen arvioitu menetys tätä kautta on ensi ja seuraavana vuonna 340 miljoonaa markkaa.

Syy, miksi arviointi on hankalaa ja miksi tähänkin saakka kunnat ovat joutuneet reagoimaan muuttuneisiin lukuihin yhteisöveron osalta, on se, että emme ole pystyneet edes yhteisöveron kokonaismäärää arvioimaan tähänkään saakka. Helsingin kaupungille se on merkinnyt sitä, että esimerkiksi kun yhteisövero kasvoi 2 miljardia markkaa yli arvion valtakunnallisesti, suoraan Helsingin kaupungille tuli 560 miljoonaa markkaa yli arvioidun yhteisöverotuottoa. Tällaisiin arviovirheisiin on myös Helsingissä jouduttu tottumaan tähänkin saakka. (Ed. Alho: Myös toisinpäin!) — Myös toisinpäin.

Sen takia yhtään väheksymättä muutosten suuruutta haluan vain todeta, että mitään sellaista uutta tietoa, uusia laskelmia, ei voida toimittaa eduskunnalle, ei ensi syksyyn eikä vuoden loppuunkaan mennessä, joilla tulevaisuuden ennustamista tätä paremmin pystyttäisiin tekemään. Sitä vastoin pystytään tietysti katsomaan tarkemmin kuntakohtaisesti, miten tähän tilanteeseen voitaisiin varautua. Sen takia tällainen keskustelu joka tapauksessa on tarpeen tästä eteenpäin hallituksen ja kuntien välillä, muidenkin kuntien kuin Helsingin osalta. Näin tullaan myös tekemään hallituksen puolesta.

Ed. Saarnio: Arvoisa rouva puhemies! Tiedän kyllä, että tässä vaiheessa iltaa ei kukaan lisää suosiotaan sillä, että tulee vielä puhumaan asioista, mutta ... (Ed. A. Ojala: Puhukaa lyhyesti!) — Kiitoksia, ed. Ojala. Tämä on ensimmäinen puheenvuoroni tänään. Montako te olette pitäneet? — Mutta katson, että minun tehtäväni on nousta tänne puhumaan, kun on uhkana helsinkiläisten 2 veropennin menettäminen. Kyllä se pakottaa puhumaan, kun näyttää vielä siltä, ettemme asialle mitään voi. Ollaanhan nyt yksiselitteisesti hyväksymässä hallituksen esitystä verontilityslaiksi ja laiksi tuloverolain 124 §:n muuttamisesta.

Haluaisin ensin kuitenkin ministeri Backmanille todeta, että kun historiaa katsotaan, kannattaa katsoa sitä aika pitkälle taaksepäin. Pitkää aikaisena kunnanvaltuutettuna muistan myös tilanteen, kun Helsingin kaupungissa saatiin yhteisöveroa 1,2 miljardia ja seuraavana vuonna vain 200 miljoonaa, eli putosi miljardilla 90-luvun alkupuolella, joten kyllä tämä on ollut aikamoista poukkoilua.

Kun sitten tiistaina vedettiin listalta pois tämä asia, veroministeri totesi, ettei yhteisöveron jakoperusteita koskevan lain poistamiseen eduskunnan tiistain täysistunnon listalta liittynyt mitään

suurta dramatiikkaa ja että virkamiehet vain huomasivat muutamissa pykälissä virheitä. Todettiin, että koelaskelmat valmistuivat vasta tiistaina. Tiistai-iltana saattoi kuitenkin todeta, että ainakin yksi laskelmista oli päivätty 5.6. Näin ollen tieto oli ainakin kymmenen päivää ollut käytettävissä.

Kun Helsingin menetys tietoon tulleiden laskelmien mukaan on yli 820 miljoonaa eli noin 2 500 markkaa jokaista helsinkiläistä palkan- ja eläkkeensaajaa kohden, kyllähän kysymys on aika lailla suurista muutoksista.

Kannattaa muistaa, että lakia valmisteltaessa Helsingin kaupunki yhdessä monien asiantuntijoiden kanssa esitti pelkonsa siitä, ettei lakiin viime hetkillä otettua konserniperustetta ollut selvitetty. Lain käsittelyn perustana oli laskelma, jonka mukaan Helsinki tulisi menettämään noin 130 miljoonaa markkaa. Jo sen suuruinen menetys oli tietysti ongelmallinen kaupungille, mutta kyllä helsinkiläiset pyrkivät tulevien vuosien taloussuunnitelmia valmistellessaan varautumaan siihen, että menetyksistä selvittää, samalla kun helsinkiläiset ilmaisivat tyytymättömyytensä siitä, että valtiovalta viime hetkessä muutti jo keran hyväksymäänsä jakomallia, joka perustui työryhmän yksimieliseen esitykseen. Kyllä jokaisen minusta tässä salissa pitäisi tajuta se, että ei suuren kaupungin taloudellista suunnittelua voida jättää poukkoilevan lainsäädännön armoille.

Jos nyt syntyvä tilanne ministerin arvion mukaan ei ollut dramaattinen, ainakin Helsingin kannalta tilanne oli dramaattinen. Mahdoton sen luulisi olevan niiden kansanedustajienkin näkökulmasta, jotka ovat aivan toisenlaisin laskelmin olleet lakia hyväksymässä. Luulen, että on syytä pohtia sitä, olemmeko me lain valmistelussa kovin hyvin onnistuneet.

Hallituksen esitys n:o 54/1998 vp kuuluu siihen sarjaan hallituksen esityksiä, joita on syytä kritisoida hätiköiden valmistelluiksi kaikesta huolimatta ja jopa vähällä harkinnalla tehdyiksi. Yhteisöveron jakoesitykselle ei ole olemassa riittävää tietopohjaa, eivätkä konserneihin liittyvät tiedot olleet alustavia laskelmia tehtäessä vielä edes valmiina. Näin yhteisöveron uusjako toden totta johtaa kohtuuttomuuksiin verotuottojen palauttamisessa kunnille.

Helsinkiläisten veronmaksajien kurittaminen ei sinänsä ole tässä talossa vierasta edes minulle, vaikkon ole kovin kauan ollut, sillä sen olen monessa yhteydessä joutunut aikaisemminkin toteamaan. Tuntuukin joskus siltä, että ainut tekijä, joka Naisverkostoa voimakkaammin ja suku-

puolirajat ylittäen yhdistää, vaikuttaa ja tekee ratkaisuja, on edustajien puoluekannasta riippumatta omaama Helsinki-vihamielisyys. Helsingillä ei tässä talossa toden totta ole montaakaan ystävää. Kontulan köyhä ja Toukolan työtön ei edes Kiteen kissan arvoinen ole tässä talossa, kun täällä puhutaan joskus syvällisistäkin yhteiskunnallisista ongelmista ja kansalaisten tasa-arvosta.

Jos joku Helsingissä edustajantyötä tekevä katsoo, että työ on edustamista, ravintoloita, Linnanmäkeä, eräänlaista jokaviikkoista hurjumpeutta, niin täällä vakituinen asuminen ei toden totta ole sitä. Tilastollisen hyvinvoinnin keskeillä kaupungissa on syvä ja vaikea pitkäaikais-työttömyys ja nyt myös jo nähtävissä olevaa sellaista syrjäytymistä, jonka estäminen niin valtiollisin kuin kunnallisin keinoin on yhä vaikeampaa. Tässä tilanteessa ei enää tarvittaisi lisää kädutustekijöitä ja taloudellisen maton vetämistä kunnallisten toimien alta. Jos Helsingin osuus ratkaisusta jää tällaiseksi, kuin se nyt on, kaupungille jää jäljelle velvollisuus tarjota yrityksille ja konttoreille hyvät toimintaedellytykset — kadut, tiet, oheispalvelut — ja yritysten henkilökunnalle kohtuuhintaisten asunto- ja työmatkapalvelujen lisäksi hyvät henkisen ja fyysisen elämän edellytykset.

Minä toivon, ettei meitä syytetä primitiivi-reaktiosta, kun me puhumme tästä 800 miljoonasta markasta. Nimittäin juuri tänään uutisissa kerrottiin, että sen puolen vuoden osalta koko Suomen EU-puheenjohtajuuden kustannukset, mitkä ensi vuonna ovat edessä, ovat noin 550 miljoonaa markkaa eli huomattavasti pienemmät kuin se menetyks, minkä Helsinki tässä jakosuudessa nyt kerralla menettää. Todellakaan kysymys ei ole ihan vain pienistä prosenttimuutoksista ja heilahduksista, vaan kysymys on valtavista rahasummista, niin kuin ilmeisesti jokainen meistä ymmärtää.

Hyvät ystävät, haluan lopuksi kannattaa ed. Tuula Haataisen tekemää hylkäysehdotusta.

Ed. A l h o : Arvoisa puhemies! Hyvät edustajatoverit! Puhutaan ensin Suomesta. Hallitus sanoo tulevaisuusselonteossansa, että meillä tulevaisuus on reilun, rohkean, osaamisen ja yhteisvastuun Suomi. Mutta mikä on se eduskunta, joka hirveässä kiihkossa, hirmu väsyneenä ja jossain määrin jopa promilleissa on löytänyt yhden yhteisen vihollisen: Helsingin, Suomen pääkaupungin?

Miettikääpä Euroopan karttaa! Miettikääpä

koko maailman karttaa! Montako kaupunkia, montako kymmentä kaupunkia pystytte mistäkin maasta luettelemaan? Väitän, että luettelo jää aika lyhyeksi. Monesta maasta tiedämme vain pääkaupungin. On koko Suomen etu, sen reilouden, sen rohkeuden ja osaamisen ja yhteisvastuun etu, että sillä on kaupunki, josta suomalaiset voivat olla ylpeitä, joka tunnetaan maailmalla ja jossa pidetään arvossa sitä, että ne toiminnot, jotka halutaan keskittää pääkaupunkiin, pidetään kunnossa, mutta pidetään myös huoli niistä ihmisistä, jotka tässä kaupungissa asuvat.

Puhutaanpa sitten Helsingistä! Meitä on täällä melkein 540 000 asukasta, 19 kansanedustajaa. Ei kansanedustajien näkökulmasta se, että Helsingin veropohja romahtaa, ehkä hirveän suurta muutosta merkitse, mutta kyllä se merkitsee joka ikisen 540 000 asukkaan elämässä erittäin paljon. Ja muistelen niitä keskusteluita, joita olen kuullut tässä eduskunnassa, mistä me olemme olleet huolissamme yhteisesti: syrjäytymisestä, laman aiheuttamien pysyvien vaurioiden määrästä, siitä että kansa on jakautunut varallisuuden suhteen kahtia, työn suhteen kahtia, että meillä on työttömien sukupolvia, joissa selvästi työttömyys alkaa periytyä isiltä ja äideiltä tyttärille ja pojille.

Mikä on se kaupunki tässä maassa, jossa lapset nukkuvat kaduilla ja käytävissä, asematunneleissa? Ei ole muuta kaupunkia kuin Helsinki, koska Helsinki on meidän mittapuumme mukaan suuri kaupunki, jossa kaupunkimaiset ongelmat ovat kaikkein kärjistyneimpiä. Mikä on se kaupunki, jossa asuntojonoissa on tuhansia ihmisiä, kymmeniätuhansia ihmisiä? Ei ole muuta kaupunkia kuin Helsinki, jossa asunnottomia on niin paljon. Mikä on se kaupunki, jossa on erivärisiä ihmisiä, mustia, punaisia, valkoisia ja keltaisia, erivärisiä ihmisiä, ihmisiä, jotka puhuvat eri kieliä? Ei ole muuta kaupunkia kuin Helsinki. Näin on. Ei ole muuta kaupunkia kuin Helsinki. Ne ovat pääkaupungin kahdet kasvot.

Toisaalta meillä on täällä Nykyaiteiden museo, jossa olette käyneet ihastelemassa modernia taidetta. Meillä on Stockmannin tavaratalo ja reitti rautatieasemalle, mutta Helsinki jatkuu. Oletteko käyneet Vuosaaren Mogadishu Avenuella katsomassa, miltä niistä tuntuu, jotka ovat olleet kuusi vuotta työttöminä ja miettivät, mistä tulevaisuuden toivo, kun ei ole sukua, kun isät ja äidit ovat vainaina siellä jossakin kaukana maalla, ei ole sisaruksia, serkkuja ja naapureita pitämässä huolta? Me puhumme siitä muutoksesta, jonka Suomi on läpikäynyt, että elinkeinoelämä ja

koko rakenne on muuttunut niin, että Suomi on kaupungistunut ja meillä on ensimmäistä kertaa tällä vuosikymmenellä ollut käsissämme kaupungistuneen, urbaanin, Suomen ongelmat. Ne ongelmat ovat kaikkein kärjistyneimmät ennen kaikkea tässä kaupungissa, jonka nimi on Helsinki, joka on tämän maan pääkaupunki, jonka Paavo Nurmi on juossut aikanaan kartalle.

Mikä oli hallituksen linja? Hallituksen linja oli se, että ennen kaikkea tästä lamasta selvitään sillä, että tehdään taloutta vakaaksi ja pidetään huoli työllisyydestä ja ennen muuta pidetään huoli hyvinvointivaltion ytimeistä, kunnallisista palveluista. Mitä on tapahtunut Helsingin kaupungille?

Täällä ovat jo monet sanoneet: 1993 Helsingin kaupunki sai valtionosuuksia palveluiden järjestämiseen, siis niihin asioihin, jotka olemme yhteisesti kokeneet tämän yhteiskuntamme sydänalueeksi — koulutukseen, sosiaali- ja terveydenhuoltoon — 2,5 miljardia markkaa. Mutta kun yhteisiin lamatalkoisiin on osallistuttu helsinkiläisten kansanedustajien ja helsinkiläistenkin tuella, näitä rahoja on käytössä 230 miljoonaa.

Miettikääpä, kuinka monesta koululaisesta, päivähoitoikäisestä, sairaaloissa olevasta vanhuksesta näillä rahoilla me yhteisesti pidämme huolta. Me helsinkiläiset joudumme pitämään näistä meidän kunnallisista palveluistamme itse huolta. Niissä ei meitä valtio tue kuin 230 miljoonan markan verran. Helsingin budjetti on noin kymmenesosa valtion budjetista, jos tuntuu siltä, että luvut alkavat olla liian suuria ymmärtää.

Mutta sitä vastoin ne helsinkiläiset, 540 000 asukasta, jotka täällä suurin piirtein ovat ja joilla vielä työtä on, maksavat täällä joka päivä veroja. Maksavat kunnallisveroa, joka on jakovero. Maksavat valtion tuloveroa ja saavat kannustin- vähennyksiä tai jotain muita, jotka vaikuttavat kuntien veropohjaan. Tästä veropotista 1,4 miljardia siirtyy siihen, että myös muualla maassa ihmiset voivat tulla toimeen ja voivat saada palveluita. Se on ollut meistä oikein. Meistä on ollut oikein, että se, mikä verotuloina kertyy, valtionosuusjärjestelmän kautta tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti maahan jaetaan.

Sitten tullaankin puhumaan tästä yhteisöverosta. Nyt me kaikki luemme, että pörssissä ja muualla menee hyvin ja näyttäisi siltä, että yhteisöveropotti kasvaa. Silloin iskee tähän taloon ahneus. Helsingin yhteisövero-osuus on ollut parikymmentä vuotta suurin piirtein sama. Nythän tulee jakoperusteisiin muutos sen vuoksi, että yhteisöveron pohjassa on tapahtunut muutoksia.

Me hyväksymme sen, ehdottomasti. Helsinkiläiset hyväksyvät sen, koska on oikein, että näin tapahtuu.

Mutta mitä me tältä eduskunnan istuntosalilta olemme pyytäneet ja ystäviltämme eri puolilta maata? Sitä, että voisimme nyt perehtyä siihen, mitä tarkoittavat tiedot Helsingin menetyksistä yhteisöveron kokonaisuuteen tulneiden muutoksien johdosta, joista konserniverotukseen liittyviä elementtejä ei koskaan ole ollut siinä työryhmässä valmisteltavina, joka asiaa on pohtinut huolellisesti, aivan kuten ministeri Backman toteaa. Kun tämä elementti on tullut lisää, mitä se tarkoittaa, että yhtäkkiä 130 miljoonaa on 820 tai 840 miljoonaa tai 611 miljoonaa, mikä nyt tulee näistä papereista, joita täällä liikkuu, joita ei yhdellekään kansanedustajalle ole varsinaisesti jaettu, mitä ne luvut tarkoittavat?

Mutta tätä te pidätte kohtuuttomana. Te puhutte, että kaupunginvaltuusto täällä päättää asioista. Ei valtuusto täällä päästä asioita. Eduskunta päättää täällä asioita. Montako kertaa tämä sali on tehnyt ratkaisuja tietämättä, mistä on kysymys? Minun täytyy sanoa, että vaikka olen ollut täällä "vain" 15 vuotta, en muista, että tällaista tilannetta olisi ollut kertaakaan aikaisemmin, että eduskunta suostuu siihen, että syteen tai saveen, niin päätetään, vaikkei tiedetä mistään mitään. Täällä on aina ennen haluttu ainakin tietää ne laskelmat, jotka ovat olemassa, ja edes yritetty yhteisesti päättää siitä, mikä suurin piirtein voisi olla oikea pohja.

Mutta nyt parlamentarismen kauniit periaatteet poljetaan sen vuoksi, että voi olla mahdollista, että me siellä jossakin muualla voisimme ehkä tässä voittaa. Mitä sillä on merkitystä, että Helsinki menettää, kun Helsinki on niin paljon saanut? Mutta ei muisteta tätä kokonaisuutta, että koko valtionosuusjärjestelmä on muutettu niin, että siinä on otettu huomioon tämä Helsingin etu, se että olemme panostaneet elinkeinoelämään ja on kertakaikkisesti helsinkiläisistä riippumaton etu se, että täällä on paljon yritystoimintaa, jota kautta olemme saaneet hyötyä.

Mutta ei ole mistään kohtuuttomuuksista kysymys. Sitä ei voi millään laskelmalla yksinkertaisesti osoittaa. Ei ole kysymys mistään sellaisesta asiasta, joka olisi jollakin tavalla ollut tietämättä. On kysymys ollut vain siitä, että suhdanteiden myötä tietysti on tapahtunut näin, että yhtenä vuonna on tullut enemmän, toisena vuonna tullut vähemmän. Silloin kun on tullut vähemmän, kukaan ei ole täällä nostanut sanaansa, miten Helsingille kompensoidaan tämä, kun Hel-

sinki saa niin paljon vähemmän kuitenkin valtionosuuksia.

Minun puheenvuorotaulussani näyttää siltä, että olisi yksi minuutti jäljellä, mutta olen ihan varma siitä, että puhun täsmälleen niin pitkään kuin haluan sen vuoksi, että tämä kysymys on helsinkiläisille ihmisille, 540 000 suomalaiselle, hirtittävän tärkeä asia.

Puhutaanpa vielä sitten valmistelusta. On todellakin niin, että veroasiat kuuluvat valtiovarainministeriöön ja vero-osaston valmisteltaviksi. Kuinka ollakaan, yhteisöveromuutosta on kuitenkin valmisteltu sisäasiainministeriön johdolla kuntatalouden asiantuntemuksella, ja se on päätnyt erääseen lopputulemaan, joka oli yksimielinen. On hyvin poikkeuksellista, että me ylipäätänsä eduskunnassa käsittelemme verolakeja tässä vaiheessa, kun budjettiriihi on tulossa vasta elokuussa, jolloin päätetään menoista. Mutta tähän nyt on tunnetut syynsä. Jotkut väittävät, että syy on se, että kysymys oli tulopoliittiseen sopimukseen liittyvistä ratkaisuista, ja jotkut sanovat, että kysymys olisi siitä, ettei eduskunta pysty tekemään vaalibudjettia, tarväämään menoihin. Kun tulot on lyöty lukkoon, sitten ei myöskään menoja voi enempää tulla. Oli miten oli, on kysymys hyvin poikkeuksellisesta menettelystä siinä, että verolakeja käsitellään ennen juhannusta.

Tähän yksimieliseen työryhmäesitykseen yritettiin tehdä muutoksia ensin Kuntaliiton kautta. Sillä oli omat poliittiset tarkoituksetperänsä. Ne torjuttiin. Mutta sitten tehtiin ehdotus siitä, että konserviverotuksen kautta yritetään jollakin tavalla löytää sellaista ratkaisua, että tämä asia, joka merkitsee monelle kunnalle menetyksiä, voisi olla helpommin nieltävissä. Me tiedämme, että jokin Uudenkaupungin kaltainen kunta menettää, joten tehdäänpä tällainen muutos, että tämä voitaisiin täällä paremmin niellä tietämättä kuitenkaan, mikä on vaikutus. Hallituksen esityksessä kuitenkin on arvioitu, että esimerkiksi sellaisen kaupungin kuin Helsingin kohdalla menetykset ovat noin 130 miljoonan luokkaa. Kysyn: Eikö ole aika olennainen muutos, jos tuo luku onkin 820 tai 830 miljoonaa? Eikö ole aika kohtuullista kysyä, mistä moinen muutos?

No, mikä on sitten totuus siitä, miten tieto kulkee? Yksi lista näyttää ilmiselvästi siltä, että 5.6. on tehty tietokoneajo, josta voidaan nähdä, että niissä kaavailuissa, jotka eduskunnalle on kerrottu, niin valtiovarainvaliokunnan verojaostolle kuin myös erilaisille eduskuntaryhmille, jotka ovat käsitelleet yhteisöveroa eri vaiheissa omissa kokouksissaan, tämä pohja on olennai-

sesti erilainen ja se on olennaisesti erilainen erityisesti Helsingin kohdalla. Se on ongelmallinen varmasti monen muunkin kohdalla, mutta se on olennaisesti suuruusluokassa aivan erilainen kuin minkään muun kunnan kohdalla. Jos 5.6. on tämä tiedetty, varmasti sen on tietänyt joku muukin. Vai voiko olla niin, että kukaan ei ole tiennyt yhtään mitään ennen eilistä? Kuitenkin tiedän ihan tarkkaan, että ainakin perjantaina se työpaikka, jossa olen ollut aikaisemmin, valtiovarainministeriö, on ollut hyvin tietoinen siitä, mikä tämä muutos on.

Mutta miksi kansanedustajia ei informoida? Miksi kansanedustajille ei kerrota, että on tullut uusia tietoja? Tämä on se syy, miksi helsinkiläiset kansanedustajat pyytävät oikeuskansleria selvittämään, miten asia on valmisteltu, mitä tietoja on ollut ja miksi eduskunnalle, tietäen, että toisessa käsittelyssä on ollut aivan toisenlainen tietopohja, ei ole tätä tietoa saatettu uusista laskelmista. Kuitenkin eduskunta on päättämässä istunkauttaan ja käsittelemässä kolmannessa käsittelyssä lakeja, joihin ei enää voi pykäläkohtaisia muutoksia tehdä.

Siksi sanon, hyvät ministerit, puoluetoverit, että vaikka valmistelu on ollut varmastikin hyvää erityisesti siinä työryhmässä, joka päätyi kuitenkin toisenlaiseen ehdotukseen kuin siihen, joka hallituksen esityksenä on käsiteltävänä, tässä on jotakin kummallista ja tämä pitää selvittää.

Tämän vuoksi myös helsinkiläiset kansanedustajat olisivat halunneet, että eduskunta olisi voinut ottaa sen aikalisän, että olisimme voineet katsoa, mistä tässä on kysymys, onko ollut kysymys siitä, että kertakaikkisesti aika on loppunut kesken ja että on ollut vaikea arvioida näitä kysymyksiä. Me emme pyydä ennustamaan tulevaisuutta, me haluamme nähdä vain nykyisten tietojen perusteella, miksi on olemassa erilaisia arvioita ja erilaisia laskelmia.

Mutta tätä ei nyt sitten haluta tehdä sen takia, että kysymys on siitä, että juuri nimenomaisesti helsinkiläiset tätä tekevät. Kysyn: Onko tässä kysymyksessä syrjintä? Onko hyväksyttävää, että Suomessa syrjitään kansanedustajan oikeutensa mukaan, mistä kaupungista tai mistä vaalipiiristä hänet on valittu? Mielestäni se ei ole oikein. Uskon, että kenenkään teidänkään mielestänne se ei ole oikein. Olette varmasti tätä mieltä sydämissänne, mutta kun me nyt kertakaikkisesti olemme kaikki niin hirveän väsyneitä, yksinkertaisesti tällainenkin riita tähän on pitänyt kehittää.

Haluaisin sanoa saman asian, jonka ovat sa-

noneet jo muutamat helsinkiläiset edustajat aikaisemminkin. Ei ole muuta vaihtoehtoa jätetty kuin se, että esityksen hylkäämisen puolesta on äänestettävä siitä huolimatta, että yhteisöverouudistus on äärettömän tärkeä uudistus ja kuntien elinkelpoisuuden kannalta äärettömän tärkeä uudistus. Onhan päivänselvä asia, että kunnissa on oltava kiinnostusta säilyttää veropohja elinkeinotoiminnan vireyden kautta. Onhan päivänselvää, että ne vinoumat, jotka ovat tulleet 90-luvulla, on oikaistava.

Kaikki nämä periaatteet olen valmis hyväksymään ja viemään eteenpäin, mutta en voi kerta kaikkisesti hyväksyä sitä, että minun pitäisi kansanedustajana, kun kerran kansan palvelija olen, mennä sanomaan 540 000 helsinkiläiselle, että eivät ne antaneet mitään mahdollisuutta kysyä, mistä on kysymys, näin vain piti päättää.

Mitä olisi voinut tapahtua kesällä? Ei yhtään mitään muuta kuin se, että olisi voitu katsoa laskelmia, ja jos olisi ollut niin, että niissä on jotakin oikaistavaa, tuskin se olisi ollut pelkästään Helsingin etu vaan monen muunkin etu. Mutta nyt asetelma on tällainen, ja olen tästä äärettömän pahoillani.

Ennen kaikkea olen tietysti pahoillani siitä sen vuoksi, että on ihan mahdollista, että tässä jollakin tavalla repeytyy Suomi kahtia. Minusta on ollut aina kauhean vastenmielistä ajatella, että Suomi alkaisi tai loppuisi Kehä III:n kohdalla tai että se ylipäänsä mitenkään jakautuisi. Mutta nyt näin on käymässä. Minusta on aina ollut vastenmielistä ajatella, että esimerkiksi sosiaalidemokraattisessa eduskuntaryhmässä asioita tarkasteltaisiin sen mukaan, mistä kukakin on kotoisin. Mutta näin nyt vain on. Tästä olen pahoillani. Siksi olisin halunnut, että minua olisi kuultu ryhmässä ja että aika moni muukin eduskuntasalissa minua kuulis.

Arvoisa puhemies! Puhutaan siis Suomesta, Suomen kilpailukyvyistä, Suomen menestymisestä globalisoituvassa maailmantaloudessa. Siinä ei pärjätä ilman Helsinkiä ja helsinkiläisten ponnisteluja. Ei ole mitään järkeä olla eriseurainen tässä pienessä maankolkassa. Ei ole mitään järkeä ajatella, että helsinkiläinen perhe on vähempiarvoinen palvelujen tarpeessaan, että heidän lapsillaan ei olisi samanlaista oikeutta hyvään ja kohtuulliseen päivähoitoon tai että helsinkiläinen vanhus olisi jollakin tavalla parempiosainen kuin Pihtiputaalla asuva vanhus, ei suinkaan. Nyt kuitenkin me puhumme juuri tästä kysymyksestä, siitä miten yhteisillä verovarjoilla, miten yhteisellä valtionosuusjärjestelmällä voidaan nämä pal-

velut järjestää. Me puhumme muutoksesta, joka noin vain yhtäkkiä tuli, joka merkitsee 2 veroäyripenin muutosta Helsingin kaupungin talouden pohjaan.

Kahvilassa huudetaan, että miksi ette nosta veroäyri hintaa. Varmasti sekin voidaan tehdä, mutta se on äärettömän epäsosiaalinen keino sen vuoksi, että me maksamme jo 1,4 miljardia siitä, että eri kaupungeissa ja kunnissa on kunnallisia palveluja ja toimintoja, ja sen lisäksi meidän pitäisi vielä maksaa tämäkin osuus itse. Silloin varmasti helsinkiläinen kysyy, kuinka pitkälle tässä maassa mennään, eikö ole mitään kohtuutta, eikö ole mitään oikeudenmukaisuutta.

Siksi minä aion äänestää esityksen hylkäämisen puolesta. Minä toivon, että täällä lopetetaan sellaiset naurettavat puheet, että asia on valmisteltu oikein ja että tiedot ovat oikein ja että jollakin tavalla tässä nyt helsinkiläiset vain vetävät omaan pussiin. Kysymys on Suomen häpeästä, kansallisesta häpeästä ja yrityksestä kaventaa sitä kuilua, joka on repeytynyt kansalaisten ja päättäjien välille. Helsinkiläisenä päättäjänä en yksinkertaisesti katso voivani näillä perusteilla tehdä ihmisille sellaisia asioita, joita nyt hallitusryhmien neuvottelujen ja kummallisten eduskuntaryhmien kokouksien jälkeen on voitu tehdä. Surullista mutta totta!

Ed. P e n t t i l ä : Arvoisa puhemies! Tämä on ollut opettavainen kokemus. Ensin hallituksen esitys valmistellaan huterasti, sitten esitys jätetään syksyyn, sitten esitys kuitenkin päätetään käsitellä. Sitten johtavan hallituspuolueen edustaja ehdottaa hylkäämistä. Sitten saman puolueen ministeri toteaa valmistelujen sujuneen erittäin hyvin. Merkillepantavaa on se, että Helsingin kansanedustajat ovat yhdistäneet voimansa. Minulle on kerrottu, että tämä on tapahtunut ensimmäistä kertaa miesmuistiin, ainakin ensimmäistä kertaa siihen muistiin, kun helsinkiläiset kansanedustajat täällä ovat istuneet.

Merkillepantavaa on myös se, että hallituspuolueiden ryhmärit ovat antaneet siunauksensa sille, että helsinkiläiset äänestävät hallituksen esitystä vastaan. Tämäkin taitaa olla ensimmäinen kerta. Pidän tätäkin asiaa myönteisenä ja hyvänä.

Mitä olen tästä oppinut? Sen, että tämä hallitus tekee sen, mihin Esko Ahon hallitus ei olisi koskaan uskaltanut ryhtyä. Tämä hallitus suorittaa massiivisen tulonsiirron Helsingistä maakuntaan. (Eduskunnasta: Vantaalle!) Tämä hallitus romuttaa Helsingin talouden. Tämän jälkeen on

turha puhua helsinkiläisille keskustan aluepolitiikan vaaroista. Olen sitä mieltä, että hallitus on helsinkiläisille veronmaksajille anteeksipyyntöön velkaa. Olen sitä mieltä, että tämä on ennenkuulumaton farssi. Sanomattakin on selvää, että ainoana helsinkiläisenä oppositiokansanedustajana kannatan hallituksen esityksen hylkäämistä.

Arvoisa puhemies! Moraalisesti tärkein kysymys on se, onko kansanedustajilta pimitetty tietoa. Jos näin on tapahtunut, jos tietoa laskelmista on ollut saatavilla ennen kuin sitä on kansanedustajille toimitettu, tämän asian valmistelusta vastaava ministeri on pettänyt eduskunnan luottamuksen. Olen allekirjoittanut selvityspyyntöön oikeuskanslerille tästä asiasta muiden kansanedustajien kanssa.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Kaikki ovat kuitenkin yksimielisiä siitä, että nykyinen järjestelmä on tuomittava. Sellaisille kaupungeille kuin Kotka, Imatra, Lappeenranta se on ollut erityisen tuomittava ja huono. Vertailuvuodet ovat myös olleet epäoikeudenmukaisia. Mutta kyllä eilisen ja tämän yön tapahtumat, joita edellinen puhuja luonnehti farssiksi, ovat toisaalta mielestäni olleet kyllä sellainen piirileikki, joka on ollut tarpeeton. Ympäri käydään ja yhteen tullaan. Tämä tilanne nyt jatkuu.

Ministeri Backman totesi puheessaan, että pääkaupungin kohtalo tai se, miten siihen yhteisöverotuksen muutos vaikuttaa, selvitetään. Mutta ei ole niin, että olisimme nyt Suomen köyhässä kolkassa tai jossakin kehitysalueella, missä todellakin nälkä on aina vieraana. Me olemme siinä osassa Suomea, missä on kaikkein eniten omaisuutta, kaikkein eniten rikkaita ihmisiä. Jos täällä ei ole köyhistä ihmisistä pystytty pitämään huolta, se on tietysti myös koko Suomen, myös eduskunnan vika, mutta näin ei ole vain Helsingissä. Tämä kurjuus on kohdattu varmasti aikaisemmin muualla Suomessa, ja se nyt on tulossa myös tällä tavalla Helsinkiin.

Lopuksi, arvoisa puhemies, on puhuttu myös seurakuntien yhteisöverosta ja siitä, että seurakuntien pitäisi ottaa huolekseen sosiaaliturva. Mielestäni tämä on hoidettava mieluummin niin, että seurakunnat ja kirkko hoitavat teologian ja eduskunta hoitaa sosiaaliturvan.

Ed. S. K a n e r v a : Arvoisa puhemies! Etenkin ed. Pekka Saarnion puhe säväytti minut ja olen ihan tarkkaan samaa mieltä. Enpä viitsi oikeastaan jatkaakaan enempää kuin totean vain: Eikö se jo teille muille, Helsingin ulkopuo-

lisille, riitä, että me verontasauksena vielä tuemme 1,4 miljardilla, että saamme teidät sinne nollariviin?

Ed. S a a r i n e n : Hyvää huomenta, arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys on sinänsä hyvä. Siinä oli yksi tietopohjaan liittyvä suuri ongelma, joka koskee konsernien yhteisöverokaumaa. Siltä osin hallituksen esitys on puutteellinen. Se siellä todetaankin. Samaa kiinnitti välittömästi huomiota valtiovarainvaliokunnan verojaosto.

Nyt, kun ollaan tässä tilanteessa, voi vain haitailla sen perään, että tältä pohjalta näin tärkeitä suuria asioita ei pitäisi eduskunnan ratkaistavaksi tuoda, jos on näin oleellisessa asiassa tietojen puutetta.

Laki on kuitenkin hyväksytty toisessa käsittelyssä, ja kysymys on pitkälti menettelytavasta. Siitähän täällä nyt on jatkailtu ja väännetty. Tilanne tavallaan räjähti käsiin eilisen aamun lehteä lukiessa.

Aika vähän on tämän asian yhteydessä kiinnitetty huomiota siihen — olkoonkin, että verontasausjärjestelmällä tehdään oikeutta erilaisille kunnille — että tähän liittyy kahden vuoden ylimenokausi. Ihan selvää on, että sellaisilla kunnilla, jotka menettävät tai jotka eivät yllä riittäviin verotuloihin ja odottavat tasausjärjestelmän apua, siinä on kaksi erittäin vaikeata vuotta, jolloinka on ilman muuta suuria rahoitukseen liittyviä ongelmia.

Vallitsevaa tilannetta tulee mielestäni tarkastella tarvittaessa myös kohtuullisuusperusteisesti. Tuossa tarkastelussa tulee ottaa huomioon paitsi yhteisöverokertymä myös verotulojen tasausjärjestelmän vaikutus. Myös kannattaa katsoa tulevaisuuteen, kun nyt jo tiedetään, että yhteisöverokertymä on arvioituakin korkeampi, se on ylittänyt kaikki tuottoarviot ja pitää katsoa, mitä se missäkin tilanteessa merkitsee.

Tunnen sympatiaa Helsingin olosuhteita kohtaan. Kun Helsinki saa 28 prosenttia yhteisöveron tuotosta, niin jos 10 miljardin markan kuntasuus yhteisöverosta kasvaa miljardilla, Helsingin kaupungin osuus on siitä 280 miljoonaa. Helsingin mittasuhteet ovat suomalaisessa yhteiskunnassa sikäli poikkeukselliset, että niitä on meidän pienistä kunnista kotoisin olevien ylipäänsä hahmottaa. Helsinki on ihan oma valtakunta valtakunnassa, ja tässä mielessä myös selkeämpää hahmoa asiat joskus tarvitsisivat. Myös yhteisöveron osalta voidaan todeta, että luokkaa 2,5 miljardia oleva Helsingin osuus

on 5 000 markkaa asukasta kohden. Se on paljon. Se on huomattavasti enemmän kuin keskimäärin. Mutta tunnustan kaikki ne erityisolosuhteet, mitä täällä on illan ja aamun tunteina Helsingin osalta mainittu. Helsinki on selvästi veturin asemassa moneltakin kantilta katsottuna.

Kiinnitän myös huomiota siihen, että useammin ehkä kansanedustajien pitäisi löytää sellaista tilastoaineistoa, jota minulla on tässä yhteydessä vähän mukana. Tässä on Järvenpään kaupunginjohtajan tuottamaa aineistoa, kun hän vieraili eduskunnassa Uudenmaan ja Helsingin vaalipiirien kansanedustajien neuvottelukunnan tilaisuudessa. 5.3. on tämä aineisto kirjattu tänä vuonna.

Kehyskunnissa, josta luettelosta mainitsen Hyvinkään, Järvenpään, Keravan, Nurmijärven, Tuusulan ja Vihdin, verorahoitus markkaa per asukas, kun huomioon on otettu yhteisövero, verotulot, verontulotase ja käyttötalouden valtionosuudet, keskimäärin tämä tunnusluku on 16 500 markkaa asukasta kohden. Vastaavasti eri puolilta Suomea otettujen alle 8 000 asukkaan kuntien, jotka ovat nimeltään Suomenniemä, Ylämaa, Oripää, Kiikala, Leivonmäki, Längelmäki, Savonranta, Heinävesi, Pelkosenniemi, Savukoski, vastaava keskiarvo on 21 125 markkaa. Tämä on aika huikkea ero asukasta kohden erilaisilla kunnilla. Ei tämä kaikkea todista, mutta tämä hiukan antaa myös hahmoa sille, minkälaisissa olosuhteissa kunnat missäkinpäin Suomea ponnistelevat.

Arvoisa rouva puhemies! Aivan lopuksi vielä tähän asiaan liittyen, seurakuntien 3 prosentin osuus on luonteeltaan niin herkkä ja periaatteeltaan myös niin suuri, että voidaan siitä puhua, mutta mielestäni siitä tulee päättää seuraavan hallitusohjelman yhteydessä, joten en käytä tätä arvokasta aikaa enempää.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Tämä yhteisöverotragediahan alkoi valmisteluun liittyvästä tiedotuspolitiikasta. Olen sitä arvostellut täällä lain eri käsittelyvaiheissa. Kun yhteisöverovalmistelua tehtiin, koelaskelmia ei missään vaiheessa julkistettu, ei mukana oleville Kuntaliiton päättäjille eikä muille vastaaville, vaan korostettiin sitä, että lukkoon lyödään oikeat periaatteet ja lopputulos on se, mikä se on. Ei siihen saa tuijottaa, kun periaatteet ovat oikeat.

Tätä hallitus noudattikin — tai sanotaan: eduskunnassa hallituspuolueiden taholta nouda-

tettiin — siihen saakka, kunnes nämä laskelmat eivät antaneetkaan Helsingille oikeaa lopputulosta heidän mielestään. Silloin periaatteet joutuivat romukoppaan ja ruvettiin puhumaan siitä, että täytyykin katsoa kokonaisuutta, kun tähän saakka salista on huudeltu koko ajan, että verotus on verotusta ja muut järjestelmät ovat muita järjestelmiä. Näin te olette ennen puhuneet, mutta nyt te puhutte täysin toista. (Eduskunnasta: Ketkä?) — Ainakin äskeiset helsinkiläiset puhujat.

Mitä tulee asiaan muutoin, niin tietysti tässä on myös se, niin kuin eräässä aikaisemmassa puheenvuorossa totesin, että Helsingin Sanomat asettui riviin ja ilmoitti, että nyt on tehty oikea järjestelmä, joka antaa oikean lopputuloksen, ja tällä tavalla naulattiin odotukset lukkoon. Ei ole ollenkaan yllätys, että lopputulos on tämä. Olen sekä 12.5. lähetekeskustelussa että myös toisessa käsittelyssä kaikilla elinkeinoelämän indikaattoreilla todistaen sanonut täältä puhujakorokkeelta, että pääkaupunkiseutu, erityisesti Espoo ja Helsinki, siihen kuuluu myös Vantaa ja Kauniainen, saavat yli 10 prosenttiyksikköä enemmän kuin millään elinkeinoelämän mittarilla voidaan perustella. Nyt, kun laskelmat valmistuivat, nähdään, että näin on ja edelleenkin voi todeta, että kun tulosvaikutteina konserneja ei oteta, niin ehkä 3—4 prosenttiyksikköä vieläkin todelliseen verrattuna tulee liikaa pääkaupunkiseudulle ja Helsingille sekä Espoolle.

Näin suuria muutoksia tapahtuu, ja olenkin todennut myös, että valmistelussa konserniasia valitettavasti sivuutettiin. Työryhmän mietinnössä todettiin, että suurin konserniavustus, mikä työryhmän tiedossa oli, oli 100 tai 200 miljoonaa markkaa. Ilmoitin täältä puhujakorokkeelta, että Outokumpu Steel Torniossa on tuona vuonna antanut pääyhtiölle Outokumpu Oy:lle Espooseen 1,8 miljardin markan konserniavustuksen eikä se ole ainoa. Lukuisat pörssiyhtiöt ovat antaneet, tosin ristiin, miljardiluokan konserniavustuksia, ja kun ne putsataan tästä, on päivänselvää, että lopputulos on se, mihin laskelmat vuoden 95 tietojen perusteella ovat päätyneet.

Toisaalta on edelleen kuitenkin muistettava, että kysymys on yhdestä vuodesta. Yritysten vuosittaiset tulokset, poistot, tappioiden vähentäminen vaikuttavat ratkaisevalla tavalla sekä yksittäisten kuntien että suurten yhteisöveron saajien tuloihin. Näin ollen ei ole olemassa mitään oikeita laskelmia. Nämä ovat poikkileikkaus vuodesta 1995. Ne osoittavat suuntaa, jos

yri­tysten tulokset ja verotus pysyvät tällä tasolla, mutta ne voivat heittää Helsinginkin osalta hel­posti 500 miljoonaa yri­tysten vuosittaistenkin vaihteluiden vuoksi.

Voi myös todeta sen, että vuoden 1995 jälkeen todennäköisesti Helsingin yri­tysten kehitys on ollut keskimääräistä parempi ja tulevina vuosina todennäköisesti Helsingin saama osuus ei ole sitä luokkaa, kuin tässä on todettu, varsinkaan jos yhteisövero kasvaa ennustettua enemmän.

Ed. Soininvaara puhui Helsingin taloudesta ja totesi, että se on 106. tilalla maassamme, jolloin ilmoitin, että väite perustuu täysin virheellisiin laskelmiin. Ensinnäkin yleisesti toteam, että kun kuntien vuosikate viime vuonna oli noin 6,5—7 miljardia, se jää ehkä vähän alle 7 miljardin, niin Helsingin kaupungin vuosikate oli 2,5 miljardia koko kuntakentän vajaan 7 miljardista markasta.

Helsingin tutkimustoimisto tohtori Helinin johdolla on Helsingin Sanomien kautta syöttänyt maakuntiin tietoa, kuinka eräiden pienten kuntien vuosikatteet ovat monta sataa prosenttia poistoista, ja saanut tällä tavalla Helsingin 106. tilalle. Se johtuu uudesta kirjanpitojärjestelmästä, jossa poistojärjestelmä on rakennettu niin, että omaisuus on arvostettu tietyllä tavoin niiden valtionosuuksien osalta, joita rakentamiseen on saatu, tai kun valtio on lahjoittanut kouluja tai oppilaitoksia kunnille, niiden arvo on lähes nolla kunnan tilinpäätöksessä, jolloin poistot ovat aivan minimaalisia ja pienelläkin vuosikatteella saadaan erittäin korkeita prosentteja. Näihin prosenttilukuihin, joita Helsingin Sanomissa on julkaistu, ei pidä luottaa ollenkaan. Ne antavat täysin väärän ja virheellisen kuvan kuntien todellisesta taloudesta.

En halua sinänsä vähätellä Helsingin ongelmia, jos 2 veroäyri­pennin edestä otetaan. Varmasti siinä on vaikeita sopeutumisia, mutta monen kunnan osalta täällä on valtionosuusleikkauksilla Kosken järjestelmän kautta otettu 10 veroäyri­penniiä pois, ja siihen sopeutuminen muutamassa vuodessa on todella ongelmallista. On vain perin kummallista, että maahan syntyy ongelma vain silloin, kun jotakin tapahtuu Helsingissä tai Vantaalla. Jos muualla Suomessa kunnat ovat vaikeuksissa, lomauttavat, irtisano­vat, vähentävät palveluja, sitä ei Suomen media­ilmastossa koeta minkäänlaisena ongelmana.

Kuten äsken totesin, ed. Soininvaaraa olen tottunut kovasti kunnioittamaan ja arvostamaan ja tässäkin yhteydessä voin todeta — ed. Soininvaara varmasti todistaisi, jos olisi paikalla — että

hänen mainitsemiensa ulkomaalaisongelmien ja muiden suhteen olen ollut valmis siihen, että nämä asiat erikseen selvitetään ja niistä annetaan korvauksia, koska tiedän, että esimerkiksi Tukholman kaupunki 80-luvulla oli lähes konkurssin partaalla juuri näiden sosiaalisten ongelmien vuoksi.

Mitä tulee ed. Soininvaaran mainintaan lii­kennelaitoksesta, niin uudessa valtionosuusjärjestelmässä muistaakseni 200 miljoonaa on tätä varten. Se on tosin pieni raha, mutta kuitenkin ei sitä täysin ole jätetty huomioimatta, toisin kuin ed. Soininvaara antoi ymmärtää. Helsinki saa siitä, koska se annetaan niille kunnille, joiden taajama-asukasluku on yli 40 000 asukasta, eikä millegään muille kunnille. Se jaetaan näiden kuntien kesken.

Mitä tulee asian valmisteluun, olen sitä arvostellut eri yhteyksissä, mutta siinä suhteessa annan ministeri Backmanille suuren kiitoksen, että vaikka eri lähtökohdista olen ollut monessa kohdin eri mieltä, niin kun hän on linjansa valinnut, hän on vienyt sitä johdonmukaisesti loppuun saakka — näin minusta ministerin täytyy tehdäkin — sen ratkaisumallin, minkä hän valitsee; ja näin ilmeisesti on myös valtiovarainministeriössä ministeri Skinnarin osalta asia. Tästä annan reilun kiitoksen.

Mitä tulee näiden rahojen siirtymiin, tässä on annettu ymmärtää hiukan, että täällä maaseutukunnat tai muut vastaavat olisivat näiden rahojen kimpussa. Todellisuudessa nämä rahat menevät Turkuun, Tampereelle, Lahteen, Kotkaan jne. (Eduskunnasta: Tornioon!) — Tornioon myös. — Olen täysin vakuuttunut, että näillä kaupungeilla ja kunnilla on varmasti yhtä suuria ongelmia ja ne rahat ovat yhtä tarpeen myös näiden kaupunkien asukkaiden palveluihin. Yleensäkin lähes kokonaisuudessaan rahat menevät maakuntien teollisuuskaupungeille. Varsinaiset maaseutukunnat eivät hyödy tästä muutoksesta.

Näin ollen voi todeta, että jos sitä hallituksen alkuperäistä linjaa mennään ja periaatteista pidetään kiinni, tämä on hallituksen alkuperäinen lähtökohta ja esitys ja siltä pohja hyväksyttävissä, vaikka monelta osin olen perustellusti esittänyt erilaisia näkemyksiä ja olen edelleen näiden näkemysten takana.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. J u r o l a : Arvoisa puhemies! Yhteisöveron jako-osuudet ovat säilyneet muuttumattomina vuodesta 93, vaikka yhteisöjen kehityksessä on tapahtunut kunnittaisia muutoksia. Jako-osuudet, niin kuin täällä on mainittu, perustuvat vuosien 91 ja 92 tilanteeseen. Silloin päätetyissä jako-osuuksissa huomioitiin muun muassa kuntien metsäverotuksen menetykset. Tästä syystä yhteisöveron kasvaessa metsäkunnat ovat saaneet aiheutonta etua. Toisaalta vuosikymmenen alussa lamassa olleet yrityspaikkakunnat eivät ole hyötynet yritystoiminnan elpymisestä muutoin kuin ehkä ansiotulojen ja sitä kautta verotulojen kasvuna. On siis aivan selvää, että yhteisöverouudistus on välttämätön ja tarpeellinen. Siitä ilmeisesti täällä ei ollakaan eri mieltä.

Suomessa tasataan kuntien eroja varsin tehokkaasti, ja se tapahtuu valtionosuusjärjestelmän kautta. Siksi olen ollut tämän uudistuksen yhteydessä sitä mieltä, että yhteisöveron jakohommaan ei pidä sotkea näitä tasoitustekijöitä, muun muassa asukaspoljaisia lukuja, niin kuin keskusta on täällä esittänyt. Pääkaupunkiseudun ja nimenomaan Helsingin edustajien kanssa olen samaa mieltä siitä, että Suomessa on varsin raju verotulojen tasausjärjestelmä. Siitä johtuen esimerkiksi, kuten täällä muun muassa ed. Pekkari-nen toteaa, yhteisövero, tehtiin se nyt millä tavalla tahansa, ei koske lopputilanteessa noin 300:aa kuntaa lainkaan, koska verotulojen tasauksella näille kunnille taataan määrätty tulopohja. (Ed. Huotari: Siirtymävaiheen jälkeen!) — Siirtymävaiheen jälkeen, aivan oikein, siis lopputilanteessa. Tarkoitin tällä sitä.

Nimenomaan tässä yhteisöveron jaossa keskustellaan siis noin 90 kunnan osalta siitä, miten tämä potti jaetaan. Nykyisen mallin mukaan konserniverojärjestelmä on taannut sen, että maakuntien teollisuuspaikkakunnilta on nimenomaan konserniavustuksina maksettu lähinnä Helsinkiin rahaa ja Helsinki on koonnut siitä verot. Yhtä onnettomia kuin helsinkiläiset nyt täällä ovat voisimme olla kaikki teollisuuspaikkakunnat, jotka monien vuosien ajan olemme menettäneet yhteisöveroa Helsingille. Näinpäinkin tämän voi täysin oikeudenmukaisesti todeta.

On todellakin niin, että nimenomaan teollisuuspaikkakunnat tässä tulevat voittamaan. Koko valmistelun ajan on ollut tieto siitä niin valtiovarainvaliokunnan verojaostossa kuin hallintovaliokunnassakin, että konserniverojen jakohomma ei näissä koelaskelmissa ole voitu

ottaa huomioon, mutta esimerkiksi valtiovarainvaliokunnan mietinnössä selvästi on myöskin sanottu, että muutokset tulevat olemaan Helsingin osalta kaikkein suurimmat.

Minusta on erinomaisen hyvä, että nyt hoidetaan tämä asia, jonka perusteista kaikki myöskin konserniverotuksen osalta ovat olleet samaa mieltä, nimenomaan sitä mieltä, että perusteet ovat oikeat, ja perusteethan tässä lain yhteydessä nyt vahvistetaan, ja laskelmat tarkistuvat sitä mukaa kuin on mahdollista niitä tarkistaa. Esimerkiksi Tilastokeskuksen edustajat totesivat, että varsinaisia lopullisia konserniveromääriä ja niiden jakautumista eri kuntien osalle, tarkkoja tietoja, tiedämme vasta 2000-luvun puolella.

Kaiken kaikkiaan on erinomaisen hyvä asia, kun pääsemme tämänkin asian päättämään ennen kesälomalle lähtöä.

Ed. H u o t a r i : Arvoisa puhemies! Tämä on ollut mielenkiintoinen näytelmä. Tavallisesti meitä maakuntien kansanedustajia on moitittu aluepolitiikasta. Nyt näemme helsinkiläisten aluepoliittisen kannanoton — farssina. Ero on nimittäin vain siinä, että meillä maakuntapolitiikoilla ei ole sitä valtaa ryhmänjohtajajärjestelmässä, kuin Helsinki-puolueella on. Ihmekö tuo, kun kaikki muut paitsi vasemmistoliiton ed. Martti Korhonen ovat helsinkiläisiä näistä ryhmäpuheenjohtajista.

Farssin maku tulikin juuri siitä, että ryhmäryit eivät uskaltaneet kutsua tai jostain muusta syystä eivät kutsuneet ryhmiä koolle, vaan helsinkiläiset ryhmänjohtajat tekivät oharin eli edustivat vain itseään ryhmänjohtajien palaverissa. Vain ed. Martti Korhonen siinä vaiheessa oli eri mieltä ja eräs vähän epäilevä.

Kun ryhmät sitten pistivät kuriin ryhmänjohtajat, alkoi itku. Arvoisat edustajatoverit, kuinka monta kertaa ryhmäryit ovat alistaneet ryhmät? Joistakin laeista ei saanut pilkkuakaan muuttaa. Vaikka laskelmat olivat, mitä sattuu, tai tarkoitushakuisesti tehtyjä, kuten kannustinloukkutyöryhmässä tehdyt esimerkiksi olivat, 7 prosenttia leikattiin, eikä saanut muuttaa. Ei saanut muuttaa mitään, vaikka epäilimme laskelmia, vaikka laskelmat oli tehty tarkoituksenmukaisesti. Vaikka toimitin erilaisia laskelmia sinne ja osoitin, että leikkaukset olivat paljon suurempia kuin kannustinloukkutyöryhmän tai ministeriön laskelmien mukaan, tarkoin harkituista reuna-vaihtoehtoista otettuja laskelmia, silti nämä leikkaukset tehtiin eikä pilkkuakaan muutettu, kos-

ka ryhmänjohtajat olivat sitä mieltä, että pilkkuakaan ei muuteta.

Koska tämä toimeentulotuen leikkaus tehtiin, älkää tulko puhumaan minulle Helsingin köyhistä, helsinkiläiset ryhmänjohtajat! Te itse vaaditte 20 prosentin leikkausta toimeentulotukeen, ja suurin häviäjien ryhmä olivat juuri Helsingin köyhät. Ei silloin löytynyt Helsingin köyhälle puolustajaa helsinkiläisistä. Sen tekivät Kehä III:n ulkopuoliset sosiaalipoliitikot. On totta, että myös tästä ratkaisusta kärsivät Helsingin köyhät. Siksi olisin toivonut helsinkiläisten kansanedustajien heräävän aikaisemmin.

Minun mielestäni suuria muutoksia varsinkin veropohjassa tai verotuloissa ei pitäisi koskaan tehdä kerralla. Mikään kunta ei kestä suuria muutoksia, ja niistä kärsivät aina köyhimmät. Siksi olisi tarvittu kattoja sekä menettäjille että saajille. Tämähän ei ole leikkaus. Tämä on uusjako.

Kuulin, en tiedä kuulinko oikein, että helsinkiläiset kansanedustajat saavat ryhmyreiden päätöksellä äänestää tätä esitystä vastaan. Entä me, esimerkiksi minä, Kainuusta tuleva? Kainuun kaikki kymmenen kuntaa olivat häviämässä ennen kuin konsernimuutos tuli tähän, ja sen jälkeen vain yksi kunta, Kajaani, pääsee plussan puolelle. Kaikki muut häviävät, yli 100 miljoonaa Kainuun verotaloudesta pois. Se on hirvittävän iso raha. Se tarkoittaa sitä, että Helsingissä joudutaan rakentamaan vielä enemmän kouluja, kun meiltä muuttaa työikäisiä perheellisiä ihmisiä pois, kun ei ole mahdollisuus elää siellä sen vuoksi, kun meiltä viedään verotulot.

Kun täällä on näytetty kauniita laskelmia, joissa näyttää siltä, että muutos on nolla, se on todellakin vasta siirtymäkauden jälkeen. Sen siirtymäkauden aikana ehtii tulla yli 100 miljoonan markan häviöt. Tällä hetkellä jo on leikattu kyläkouluja pois ja suurin piirtein 100 kilometriä on kylästä kuin kylästä matkaa terveyskeskuksen päivystykseen illalla ja viikonloppuna. Ei voi enää leikata.

Jos Helsingin ryhmänjohtajat ja muutkin tai yleensä tämän laskelman voittajakunnat haluavat, että maaseudulta kaikki muuttavat pois, ottaa myös ne syrjäytyneet, työttömät, mummot ja vaarit, jotka eivät halua muuttaa sieltä. He eivät pysty siellä yksin elämään.

Tämä on se ongelma. On paljon edullisempaa maksaa yhteisöverotuottoa, maksaa valtionapua, myös näille alueille, koska ne, jotka haluavat siellä elää, on paljon helpompi ja halvempi

elättää siellä kuin tuoda juurettomiksi ja syrjäytyneiksi ihmisiksi tänne lähiöihin.

Oikeastaan en halua puhua tästä asiasta pitempään.

Ed. K i l j u n e n : Arvoisa puhemies! Tätä tämänöistä ja eilisiltaista poliittista näytelmää on kutsuttu farssiksi ja sitä on kutsuttu varmaan tragediaksikin. Minusta tässä ei ole sen kummemmin farssin kuin tragediankaan aineksia. Tämähän on mitä tyypillisintä politiikantekoa, kyläpoliitikointia. Tätähän tämä on luonteeltaan, mutta haluan viitata amerikkalaiseen senaattooriin O'Neilliin, joka on todennut, että kaikki politiikka on viime kädessä paikallista. Siinä suhteessa minä pidän täysin legitiiminä ja oikeutettuna oikeastaan, että helsinkiläiset ovat reagoineet sillä tavalla kuin ovat reagoineet tänään, haluavat tuoda oman kuntansa, äänestysalueensa, ongelmia esille. Tämä on täysin perusteltua tietenkin heidän näkökulmastaan.

Jossain määrin ne perusteet, mitä he ovat tuoneet esille, ovat ongelmallisia. He ovat korostaneet erityisesti sitä, että pitäisi puhalttaa yhteen hiileen, nähdä valtakunta kokonaisuutena. Minulla on vakava pelko siitä, että se tapa, jolla helsinkiläiset täällä ovat tänään esiintyneet, on tyypillisesti, käytin jo termiä ”kyläpoliitikointia”, jakamassa yhteiskuntaa. Se minusta on tässä ongelma.

On puhuttu siitä, että maailmalla tiedetään maasta yksi ainoa paikkakunta. Suomessa se on Helsinki. Se jos mikä on viimekätinen argumentti sen suhteen, että tätä kaupunkia, missä me tätä istuntoakin pidämme, ei tulla jättämään oman onnensa nojaan. Paljon suurempi huoli meillä pitäisi olla niistä kaupungeista, niistä paikkakunnista, joista maailmalla ei tiedetä. Ja se on tässä tietyn tyyppinen kokonaisuus, joka meidän pitäisi hahmottaa.

Täällä on käyty perusteellista keskustelua lukusarjoista. Minä olen vähän häkeltynyt siitä vakavuudesta, millä näihin lukuihin on suhtauduttu, kun ne luvut vaihtelevat riippuen referenssivuositista. Mikä on laskelman pohja, sekin vaihtelee olennaisesti. Erityisesti: nämä ovat kaikki arvionvaraisia lukuja, meillä ei ole minikäänlaista tietoa siitä, mikä on todellinen tilanne vuonna 2000 tai 2002, jolloin tätä lakia sovelletaan. Me voimme olla syvässä lamassa, jolloin tämä keskustelu tänä iltana on täysin tarpeeton. Meillä ei ole mitään jaettavaa. Siinä suhteessa tämäntapainen luvuilla leikkiminen on kohtuutonta.

Minä olen saanut tänään kolme erilaista lukua omaa kaupunkiani Vantaasta koskien. Yksi luku kertoo, että Vantaa hyötyisi tästä kaikkein eniten absoluuttisena osuutena Suomen kunnista eli 182 miljoonaa markkaa. Toinen on kertonut, että se on 110 miljoonaa, ja kolmas lukusarja on kertonut 57 miljoonaa. Joudun tällaisten lukujen varassa tätä päätöstä tekemään. Nämä luvut ovat sikäläkin vielä irrationaalisia, että kaupunkien koot tässä vaikuttavat ja meidän tietenkin täytyy viime kädessä arvioida näitä jako-osuuksia suhteellisina lukuina. Ne ovat ainoa oikea laskentaperuste.

On aivan turha nostaa 800:aa miljoonaa markkaa tänne mämmittämiseksi luvuksi ja päivitellä sen suuruusluokkaa. On selvää, että se on suuri, koska me puhumme Suomen suurimmasta kunnasta. Siinä suhteessa haluaisin peräänkuuluttaa sitä, mitä ministeri Backman täällä tänään sanoi aivan osuvasti. Ainoa asia, mistä me olemme varmoja, on se, että ne luvut, joita täällä tänään on esitetty, ovat vääriä. Ainoa mahdollisuus on se, että ne ovat sattumalta oikeassa, mutta 99,9 prosentin todennäköisyydellä kaikki ne luvut ovat vääriä. Sen takia on tarpeetonta kiihkoilla tänä iltana. Sen takia olennaisinta olisi nähdä, että tämän lakiesityksen periaatteellinen pohja on oikea ja sen varassa meidän on edettävä.

Se periaatteellinen pohja on se, että yhteisövero ruvetaan jakamaan primaaristi työpaikkojen suhteessa. Se lähtökohta hyväksyttäköön täällä ja tulevaisuudessa sitten katsottakoon, että saadaan sikäli tasapuolista jakoa, että jos täytyy kuntien suhteen joitakin tasauksia tehdä, niin niitä tehtäköön. Mutta tästä periaatteesta pidettäköön kiinni, ja sen vuoksi, arvoisa puhemies, olen vahvasti kannattamassa tätä hallituksen esitystä.

Ed. Bremer: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kiljunen puhui juuri niin kuin poliitikko, jolla ei ole minkäänlaista vastuuta tulevaisuudesta. Ei ole mitään muuta vastuuta kuin sitä kuuluisaa poliittista vastuuta, jota tiukan paikan tulen ei olekaan. (Ed. Kiljunen: Miksi te halveksitte sitä?) Ed. Kiljunen todisti sen käytännössä, mikä tässä mättää, ja teki sen ihan nykykielellä sanottuna sikasairaasti. Liikerytykset ... (Ed. Gustafsson: Ei hän ole verolippuja polttanut!)

Toinen varapuhemies (koputtaa): Ed. Bremerillä on puheenvuoro.

Puhuja: Rouva puhemies! Ehkä saisin todella puhua niin, että nämä vaivautuneet poliitikot kenties kuuntelisivat.

Arvoisa puhemies! Elinkeinoelämä, jonka varassa me elämme, joutuu tekemään hyvinkin tarkkoja taloudellisia suunnitelmia ja budjetointeja 3—5 vuotta eteenpäin. Sen vuoksi on varsin kummallista ja hyvin poliittikomaista, että me joudumme täällä tekemään päätöksiä laeista, jotka vaikuttavat ratkaisevasti meidän tulevaisuuteemme, tässä tapauksessa erityisesti helsinkiläisten ja sen kautta kaikkien suomalaisten tulevaisuuteen, sillä pohjalla, minkä ed. Kiljunen täällä puki sanoiksi: eli varmaa on vain se, että mikään näistä luvuista ei pidä paikkaansa. Kyllähän tämä on niin pettävä pohja tehdä päätöksiä kuin ikinä olla saattaa ja itse asiassa häpeä sille, joka tekee päätöksiä niin epävarmalla pohjalla. (Ed. Kiljunen: Tehkää päätöksiä periaatteesta!)

Tässä joudun toteamaan, arvoisa rouva puhemies, että kaikki tähän asti puhuneet edustavat rikkaita Suomessa. Kaikkein rikkainta tulevaisuutta edustaa täällä ed. Manninen, joka on tämän lakiehdotuksen mukaan saamassa 1 573 markkaa per asukas lisää. (Ed. Manninen: Ennen ei ole saanut mitään!)

Toinen varapuhemies (koputtaa): Ei saa häiritä puhujaa.

Puhuja: Ed. Tiisanen edustaa toiseksi rikkainta kantaa täällä. Hänen edustamansa väki on saamassa 1 214 markkaa per asukas lisää. Ed. Kiljunen on hyvällä kolmossijalla. Hänen edustamansa väki on saamassa 840 markkaa per asukas lisää, ja ed. Huotari, joka oli tukehtumaisillaan itkuunsa täällä ja lopetti puheensa, on saamassa Kajaanin osalta 527 markkaa per asukas lisää. (Ed. Manninen: Varsin kohtuullista!) Ne ovat kaikki sellaisia kuntia, jotka kaiken aikaa ovat saaneet tukiaisia, (Ed. Kiljunen: Vantako?) edustavat sellaisia piirejä myös, jotka kaiken aikaa ovat ruinaamassa tukia lisää.

Ensimmäinen puhuja minun jälkeeni, joka edustaa sellaista väkeä, joka todella on menettämässä, on ed. Väistö, joka edustaa väkeä, joka on menettämässä 1 302 markkaa per asukas. Ed. Vehkaoja edustaa myös niitä, jotka ovat menettämässä tosissaan. (Ed. Huotari: Me olemme alueilta emmekä yhdeltä paikkakunnalta!) Samoin ed. Vartiainen on menettämässä peräti 6 718 markkaa per asukas.

Kerron näistä miinusmerkkisistä luvuista sen takia, että on yleisesti tunnettua, että mikään ei

ole niin vaikeaa kuin alentaa omaa elintasoaan. Tässä tapauksessa, kun tulot ja menot on sovitettu tietyn kustannustason mukaan, niin todella tuntuu se, kun yhtäkkiä tulot pienenevät ja joudutaan elämään vähemmällä. Tässä suhteessa on kohtalokasta se, että Helsingiltä, joka kuitenkin edustaa sellaista aluetta Suomessa, että koko Suomen hyvinvointi on kiinni Helsingin — ja metropolialueen: Espoon ja Vantaan — menestyksestä, viedään toimeentuloa ja rahaa näinkin paljon.

Arvoisa rouva puhemies! Kannatan jo esitettyä hylkäysehdotusta. Edustajat Saarnio ja Alho ovat sanoneet sen, minkä itse allekirjoitan. En toista niitä asioita, vaan lisää.

Helsingissä on maan ylivoimaisesti pahin työttömyystilanne, erityisesti piinaava ja huippukallis pitkäaikaistyöttömyys. Se on asia, jonka me kannamme nurkumatta erotuksena Lapin, Pohjois-Karjalan ja Koillismaan itkijänaisiin, joista enemmistö kuitenkin kulkee naamioituneena housuihin ja parransänkeen ja möreään ääneen. (Ed. Kiljunen: Työpaikkaomavaraisuus on 132 prosenttia Helsingissä!) Me kannamme myös ne työttömät, jotka virtaavat Helsinkiin näiden itkijänäisten kotikunnista. Eikä siitä ole tehty sen suurempaa numeroa. Me yritämme tulla toimeen kaikkien kanssa.

Helsingissä on virallisesti 540 000 asukasta. Epävirallisesti Helsinki huolehtii omalla kustannuksellaan myös Suomeen muuttaneiden pakolaisten valtaosasta, vaikka valtionapu kulkeutuu kuntiin, joista nämä pakolaiset viimeksi pakenivat Helsinkiin.

Helsingin asukkaat maksavat lähes 2 veroäyrin verran eli yli 600 miljoonaa markkaa palveluina suomalaisille, jotka tulevat turisteina käymään Helsingissä ja käyttävät Helsingin julkisia palveluja.

Helsingin asukkaat maksavat paljon vain siitä, että Helsinki voisi puolustaa Suomen etuja kansainvälisessä kaupassa, siinä lajissa, joka ratkaisee koko Suomen kansainvälinen velanoton eli takaisinmaksun. Suomi ei menesty kansainvälisessä, globaalistuvassa kilpailussa, jollei sillä ole edustavaa ja kilpailukykyistä pääkaupunki-metropolia.

Mitä paremmin Helsinki pärjää, sitä paremmin pärjää koko muu Suomi. Siihen nähden Helsingin vastainen rintama on tässä eduskunnassa kerrassaan hölmöläisten politiikkaa. Se on kuitenkin niin umpiluista, ettei sen varassa ole toivoa Suomen pärjäämisestä muissa kuin nurkakuntaisissa kissanhännänvedoissa. Se huipen-

tuu keskustapuolueen lyhytnäköisessä oikeudenmukaisuuskonseptissa: meille lisää, muilta pois!

Edustajat Pekkarinen ja Manninen ovat tämän hallituksen esityksen aiemmissa käsittelyissä piirtäneet puolueensa linjaa Helsingin kukistamiseksi alustavana osana puheenjohtaja Ahon lopullista Helsingin-valloitusta. On mielenkiintoista sen vuoksi analysoida edustajien Pekkarinen ja Manninen sodankäynnistä Helsinkiä vastaan piirtämää linjaa.

Arvoisa rouva puhemies! Edustajien Pekkarisen ja Mannisen mielestä oikeudenmukainen yhteisöveron jako-osuus siirtää rahaa pääkaupunkiseudulta keskustalaisten kuntien kassoihin. Keskustalaisen filosofian mukaan oikeudenmukaisuus tarkoittaa aina sitä, että keskustalaisille kunnille annetaan lisää. Epäoikeudenmukaisuus taas on sitä, että niiltä vähennetään. Maaseutukuntien kassat ovat jo nyt täynnä väärin perustein jaettua yhteisöveroa. Vaikka Helsingillä meni kieltämättä viime vuonna hyvin, meni 100 maaseutukunnalla, itse asiassa 105 maaseutukunnalla Helsingin Sanomien selvityksen mukaan, vielä paremmin.

Ed. Pekkarisen olisi syytä tarkastella vaalipiirinsä kuntien tilinpäätöksiä ja kertoa niiden ilosanomaa meille muillekin. Sen levittämistä ei Suomen Kuntaliittokaan ole kiirehtinyt. Sille on riittänyt näyttää vain, miten hyvin Helsingillä menee. Etujärjestö on laiskistunut saman levyn pyörittäjäksi. Kunnat eivät ole menneet konkurssiin, vaikka sellaista on ennustettu jo viitenä vuotena peräjälkeen. Yhtä vähän kuntien todellisesta tilasta on ymmärtänyt sisäasiainministeriön kuntaosasto.

Ed. Pekkarisen vaalipiirissä ja muuallakin maaseudulla yhteisövero on sitä suurempi, mitä vähemmän kunnassa on yritystoimintaa. Edustajat Pekkarinen ja Manninen puhuvat oikeudenmukaisuudesta. Nykyisen hallituksen aikana maaseutukuntien ja keskustan hallitsemien kuntien talous suhteessa kaupunkeihin on vahvempi kuin koskaan. Sen sijaan hallituksen vahvoilla alueilla kunnilla on ollut vaikeuksia. Näinpäin, että vastapuolella menee hyvin ja omilla heikosti, on tuskin koskaan ollut keskustaenemmistöisten hallitusten aikana.

Pekkarisen — Mannisen linja on ollut huolissaan yhteisöveron siirtymäkaudesta, jolloin aiheetonta etua saaneiden kuntien yhteisövero vähenee eikä verotulon taseaus sitä vielä korvaa. Ed. Pekkarisen mielestä maaseutukunnat eivät ole hyötäneet yhteisöveron kasvusta, koska verotu-

lon tasaus on vienyt kasvun. Nimenomaan ed. Pekkarisen pitäisi tietää, että verotulon tasaus tehdään kolme vuotta vanhoiin tietoihin.

Kun yhteisövero on moninkertaistunut muutamassa vuodessa, ei verotulon tasaus ole ehtinyt leikata oikeastaan mitään. Kuntien pankkitileille on kolahtanut rahaa kuin väärille tileille. Seuraavina vuosina peritään osa väärille tileille tulleista rahoista pois. Kun näkökulmaa laajennetaan ja oletetaan kuntien toimivan vastuullisesti ja varovaisuuden periaatetta noudattaen, ei ongelmia synny. Näkökulman laajentamista toivoisi kyllä toisissaan myös ed. Pekkariselta.

Jos maassa eletäisiin edustajien Pekkarisen ja Mannisen talousopeilla, oltaisiin suossa, josta ylöspääsyä ei ole. Yhteisöverot pitäisi jakaa käyttäen jakoperusteena asukaslukua, brutto-kansantuotetta, maksettuja palkkoja, ties mitä. Esimerkiksi kansantuote koostuu pääasiassa palkoista ja tilakustannuksista. Se ei kuvaa yritystoiminnan tulosta ei veronmaksua. Yhtä vähän sitä kuvaavat maksetut palkat tai työpaikkojen lukumäärä.

Keskustalaisen oikeudenmukaisuuden filosofian periaatteiden mukaan yhteisöveron oikeudenmukaisia jakoperusteita saattavat olla vaikkapa maatilojen lukumäärä tai eläkeläisten osuus väestöstä. Kun pitäisi jakaa tulosta ja maksettuja veroja, keskustalaisen ideologian mukaan jakoperusteena pitää käyttää menoja. Niiden oppien mukaan rahaa onkin jaettu kankulan kaivoihin, joissa kannettu vesi tai raha ei ole pysynyt. Tiet on tehty ensin sinne, missä niillä on vähiten käyttöä. Päiväkodit rakennettiin ensin sinne, missä äitien työssäkäynti oli vähäisintä. Pääkaupunkiseudulla pääosa päivähoitopaikoista on rakennettu kaupunkilaisten omilla markoilla. Valtiolta loppuivat rahat, kun erilaiset uudistukset, kuten kansanterveys, peruskoulu ja päivähoito, piti toteuttaa täällä. Pääkaupunkiseudulta viedyllä verotulon tasauksilla maksetaankin melkoisen kuntajoukon valtionosuudet ja verotulojen tasaukset: 1,4 miljardin edestä.

Ed. Viljamaa: Rouva puhemies! Media on tehnyt meille aluepoliittisen ongelman vähän asiattomalla tiedotuksella alkaen ilisistä Helsingin Sanomista ja päättyen Mainosteeveen Kympin uutisiin, jossa puhuttiin sammakoista ja skandaalista ja epärealistisista toiveista. Mutta nyt, kun kuuntelee edustajien puhetta, niin kenties tällaiseen aluepoliittiseen keskusteluun on suurempikin tarve kuin tämä hallitus on havain-

nut. Ei ole varmasti kyetty riittävästi käymäänkään sellaista keskustelua.

Ed. Bremerin puhetta kuunnellessa ihan aidosti koin keskisuomalaisena kansanedustajana sympatiaa ed. Pekkarista kohtaan huomattavasti enemmän kuin ed. Bremeriä, jonka toivon josakin elämän vaiheessa joutuvan tai pääsevän maaseudulle asumaan ja sivistymään. Se on oppia elämä kaikki. (Ed. Bremer: Kyllä siellä pitäisi 30 vuotta elää!) — Ehkä tarvitaan vähän pidempi aika.

Mutta joka tapauksessa tämä laki on hyvä. Siinä on uusjaosta kyse, eikä menettäjien kannata ajatella, paljonko menettää. Pitää miettiä, paljonko jää jäljelle. Se on se totuus, jolla eletään positiivisesti eteenpäin. Jos jäljelle jää kaksi kertaa enemmän kuin muille keskimäärin, silloin pitäisi olla jopa tyytyväinen.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Yhteisöverouudistus on koettu välttämättömäksi. Sen sijaan perusteista olemme perustellusti olleet eri mieltä.

Olemme katsoet, että uudistuksella on varmistettava alueellinen ja kuntakohtainen oikeudenmukaisuus. Jo tämä keskustelu osoittaa, että on vaarassa todella syntyä liian suurten menetysten kuntia ja maakuntia. Kiihtelysvaara ja Pohjois-Karjala, kuten ed. Bremerin aivan oikein totesi, ovat näiden joukossa.

Kun kunnat ovat keskeinen peruspalvelujen tuottaja, on vaara, että jatkossa niiden tulopohja on liiankin suurten muutosten kohteena ja erityisesti juuri tänä siirtymä kautena, joka tässä järjestelmässä tulee. Voi sanoa, että uudistus kaikkienensa on vahvistamassa vahvoja. Heikkojen kuntien ja heikkojen alueiden näkökulma valitettavasti ei ole tähän hallituksen malliin, jakoperusteisiin, tullut riittävästi mukaan.

Niillä alueilla, missä yritystoimintaa on runsaasti, tästä johtuen on myös muu taloudellinen toiminta vireää ja taloudelliset edellytykset hyvät ja myös työllisyyskehitys on ollut suotuisa. Nyt näitä alueita edelleen vahvistetaan. Taas alueet, missä on korkeampi veroäyri jo nyt, kunnalliset palvelut jo heikommat, talous kireämmällä, ovat menettäjiä ja joutumassa entistä enemmän vaikeuksiin. Olisimme halunneet tähän enemmän oikeudenmukaisuutta.

Ed. Brax: Arvoisa puhemies! Koska ilta on niin myöhäinen, en käy toistamaan kaikkea sitä, mitä muun muassa ryhmänjohtajamme ed. Osmo Soininvaara ... (Ed. Väistö: Aamu!) — Tai

aamu, tosiaan; juuri kun olin päässyt yövalvomisesta, löydän sen uudelleen töissä ja menevät yö ja päiväkin jo sekaisin. — Ryhmämme puheenjohtaja ed. Soininvaara kävi hyvin perusteet läpi, ja loppupäätelmäni voin paljastaa jo tässä vaiheessa. Olen päätenyt kannattamaan ed. Haataisen esitystä hallituksen esityksen hylkäämiseksi.

Muutama sana siitä, mitä tarkoittaa asua jollakin paikkakunnalla tänä päivänä ja varsinkin tulevaisuudessa ja varsinkin, kun nyt olemme liittyneet Emuun ja mitä ilmeisimmin olemme ainakin seuraavat 10—20 vuotta markkinoilla, joilla työvoiman liikkuvuus on oletettavasti entistä suurempaa. Jotenkin toivoisi, ettei paikkakuntaan sitouduttaisi sillä tavalla, että siltä pohjalta rakennellaan tällaisia vastakkainasetteluja kuin tänä yönä on rakenneltu. Se tuntuu aika etuoikeutetulta ja elitistiseltä.

Itse asiassa monilla minun ikäpolveni ihmisillä ei ole sitä etuoikeutta, että saamme valita, missä asumme. Kyllä tilanne niin on varsinkin niillä, joilla ei ole perhettä, että koti on siellä, minne hattuni lasken. Jos vielä ylimääräisiä voimia nykyajan epätyypillisiltä työmarkkinoilta jää, niin yrittää siihen vielä rakentaa kylän ympärille, jonkinlaisen sosiaalisen yhteisön. Silloin tietysti, jos me täällä aika etuoikeutetusta näkökulmasta, vielä sen vanhan maailman näkökulmasta, ajattelemme näitä asioita, että meidän pitäjä ja tuo toinen pitäjä, niin me itse asiassa olemme pikkuisen vanhan maailman jakajia.

Mutta jatkaakseni hattuesimerkkiä, niin vanha perinnönjaon esimerkki on niin sanottu hattutemppu yksi, jossa jokainen perijä joutuu kuvittelemaan joutuvansa perimään ihan minkä tahansa tarjolla olevan pinon tai hatun etukäteen tietämättä, mikä hänelle on siis tarjolla, jolloin on pakko arvioida sitä asiaa kaikista mahdollisista näkökulmista. Pyydän nöyrimmin ajattelemaan, että teidän tämän hetken paikkakuntanne näkökulmasta olisi käynyt niin kuin nyt on käynyt. Hallituksen esityksessä puhutaan noin 130 miljoonan veromarkan menetyksestä, johon pitkin hampain ja ymmärtäen esityksen hyvän logiikan ja sen oikeudenmukaisuuden perustarpeen on suostuttu ja siltä pohjalta suunniteltu rahan käyttöä. Sen jälkeen hyvin poikkeuksellisella, jossain määrin ehkä todellakin vertaistaan hakevalla, toivottavasti ei koskaan sitä löytävällä tavalla tulee uusia laskelmia, joissa luvut ovat ai-
van toista.

Jos kuvittelette itsenne samaan asemaan, että se sattuisi olemaan juuri teidän tämänhetkinen kotipaikkanne, juuri niiden ihmisten kotipaikka,

joita te tällä hetkellä edustatte, niin ei liene kovin kohtuutonta ajatella toisin, kun tilanne on näin epäselvä, hämmentävä, omituinen, kesän viimeisinä päivinä, (Ed. H. Koskinen: Alkupäivinä!) vuorokausina ja öinä ja kyseessä on verolaki, jolla ei ole mitään kiirettä. Yksinkertaisesti hyvän hallintotavan, järkevän päätöksenteon, oikeudenmukaisuuden ja sen perusteella, että vuoron perään kunnioitamme toistemme oikeutta päästä selville siitä, mistä päätetään, minkä lukujen pohjalta ja mistä ne luvut tulevat, mielestäni ed. Haataisen esitys tässä tilanteessa on ymmärrettävä, ja syvästi sitä kannatan.

Ed. R ä s ä n e n : Arvoisa rouva puhemies! Puutun vain lyhyesti mietintöön ja sen vastalauseeseen liittyviin ponsiin. Haluan osoittaa tukeni edustajien Kalliksen ja Pekkarisen ponsiesityksille 2. vastalauseessa. On selvää, että uskonnonvapauslain mukaan rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien kirkolle maksama yhteisövero koetaan epäoikeudenmukaisena näissä yhdyskunnissa. Sen sijaan yhteisöveron seurakuntien jako-osuutta ei tulisi mielestäni yksipuolisesti ja ilman täyttä vastiketta lähteä alentamaan mietinnön ponnen viitoittamalla tavalla. Kirkon panos sosiaalseen työhön toteutuu nyt varmasti tehokkaammin, kuin jos sama osuus siirrettäisiin kunnille. Uskon näin. On muistettava myös, että seurakuntatyönantajan sosiaaliturvamaksu on kaksinkertainen verrattuna kuntien sosiaaliturvamaksuun, mikä on selvä epäkohta ja kirkon työllistämispotentiaalin käyttöä estävä tekijä.

Ed. K r o h n : Arvoisa puhemies! Hyvää huomenta, arvoisat edustajat! Kannatan valtuutettu ja kansanedustaja Tuula Haataisen hylkäysehdotusta tässä tilanteessa nimenomaan siitä syystä, että tämä jäi nyt ainoaksi vaihtoehdoksi viestittää sitä asiaa, että epäselvissä tilanteissa aikalisä on oikea ratkaisu. Itse olen hyvin tyytyväinen siihen kertaalleen hallitusryhmien ryhmänjohtajien neuvottelussa saatuaan kompromissiin, että asia juuri tämän tiedon epäselvyyden tähden lykättäisiin syysistuntokauden alkuun. Mutta sitten kun tämä neuvottelutulos ei kaikille ryhmille ollut mieluisa, tuli tämä tilanne, että me täällä aamuyöstä päätämme asioista vailla tietoa.

Itseäni epäilyttää nimenomaan se seikka, että ikään kuin niistä tiedoista, millä asiat on toisessa käsittelyssä lyöty lukkoon, tihkuu tietoa, että jotain olennaista on sen jälkeen muuttunut. Edelleen mielestäni tässä on tietty ristiriita siinä, että tiistaina oli kuitenkin jokin syy vetää pois halli-

tuksen esitys. Kuitenkaan mitään ei ole siinä muuttunut eikä ole tietoja oikaistu tai sanottu, mikä on se oikea tieto. Ikään kuin olisi liukuihinalla menossa joku vialliseksi todettu tuote ja katsotaan, että siinä se menee eteenpäin, mutta ei poimita sitä pois liukuihinalla tai ei mitään muutakaan tehdä. Se on mielestäni kummallista päätöksentekoa.

Olen tänä iltana vaistonnut jotenkin sellaisen kummallisen asian osan edustajia puheista, että ikään kuin jotkut toivovatkin, että nämä laskelmat olisivat virheellisiä, ikään kuin vahingossa saataisiinkin jotakin, mitä ei pidetä reiluna, mutta niillä tiedoilla sovittiin näin. Vähän kuin menisi omalle pankkitilille ja luulisi, että siellä olisi vain oma palkka, mutta siellä olisikin yksi nolla palkan perässä ja alkaisi nostaa tililtä rahaa ja olisi vain tyytyväinen eikä ilmoittaisi mistään minnekään. Ei tämä ole minusta semmoinen yhteiskunnallinen toimintamalli, mitä toivoisin eduskuntaan. Juuri sitä kummastelen, että kaikilla ei tunnu olevan huoli siitä, että jotkut kasvukunnat ja nimenomaan Helsinki ja muut eivät tässä mallissa saisi oikeata kohtelua. Jotenkin ihmettelen myös sitä vihamielisyyttä, joka ilmenee siinä mielestäni helsinkiläisiä kohtaan.

Täällä on puhuttu paljon Helsingin valtavasta muuttovoittoisuudesta. Oikeastaan kummastelen sitä, että ihmiset silloin, kun ovat näillä muuttotappiopaikkakunnilla, ovat arvokkaita ihmisiä, joiden asioita halutaan hoitaa. Mutta kun he joutuvat muuttamaan Helsinkiin, heidän palvelurakenteensa turvaaminen olisi ikään kuin vähemmän arvokasta, ikään kuin nämä samat suomalaiset muuttuisivat jotenkin vähemmän arvokkaiksi, kun eivät olekaan enää muuttotappiokuntien asukkaita, vaan muuttovoittajakuntien. Minun mielestäni se mentaliteetti ei ole hyvän päätöksenteon pohja.

Meillä eduskunnassahan on kaksi päävaltaa: verojen säätö ja oikeusnormien luominen. Niin kuin tiedämme vero ja varastaminen eivät sattumalta ala samalla kirjaimella. Näissä on hiuksenhieno ero, joka perustuu juuri siihen, että sovietaan tietyt pelisäännöt, milloin yhteisten varojen käyttö yhteisiin tarpeisiin on sallittu ja milloin sitä ei pidetä oikeana. Nimenomaan se, että tiedot siitä, mitä on sovittu, minkälaisista summista on kysymys, pitävät paikkansa, on yksi keskeinen seikka siinä, että verotusta voidaan pitää oikeudenmukaisena. Näillä laskelmilla, joissa 130 miljoonaa muuttuu 800 miljoonaksi tai jopa miljardiksi, ei voida täyttää tätä normia.

Toinen seikka, mitä myös kummastelen, on,

ettei pidetä keskeisenä sitä demokratian lopulta olennaisinta oivallusta vain siitä, että jotkut menettelytavat tuottavat parempia tuloksia kuin toiset menettelytavat. Tällainen tilanne on, että vedetään esitys pois, koska on uusia tietoja, eikä uusia tietoja tuoda esille eikä oikeastaan myöskään perustella, miksi esitys vedettiin pois. Se ei herätä luottamusta siihen, että näitä pelisääntöjä noudatetaan. Tästä syystä aikalaisa olisi ollut kaikkein tärkein asia, koska meidän emme tiedä, vaikka tämä peruslakiesitys on oikeansuuntainen, miten se vaikuttaa. Tämän tiedon tähden olisimme halunneet aikalaisan.

Tilanteessa, missä ei haluta edes tiedonhankintamahdollisuutta antaa, tulee sellainen olo, että joku hyöttyy kiireestä. Mielestäni sellaiselle tavalle, että täällä ollaan juhannusyötä, tämä on ihan kuin juhannusyö täällä, kirkassilmäiset väsyneet ihmiset haahuilevat ympäri taloa ja kokkoa ei ole mutta muuten on juhannusyömainen tunnelma ... (Ed. Kokkonen: Kokkonen on!) — Ed. Kokkonen on täällä ja puolustaa helsinkiläisten etuja varmasti, mutta kokko puuttuu. — Ei tämä ole se tapa, millä toivoisin miljardiluokan asioista päätettävän. Tästä syystä jää itselle vain se vaihtoehto, että äänestää hylkäyksen puolesta, vaikka tiedän, että tässä laissa on erittäin paljon hyviä elementtejä, joita sinänsä olen valmis kannattamaan.

Ed. U o t i l a : Arvoisa rouva puhemies! Täällä on hyvin laajasti todettu ja tunnustettu tämän järjestelmän hyvyys periaatteelliselta kannalta ja myös oikeudenmukaisuus vallitsevaan käytäntöön nähden. On puhuttu valmistelusta, moitittu valmistelun tasoa. Minulle on jäänyt sellainen kuva, että kokonaiskuviota on viilattu hyvinkin perusteellisesti. Asianomainen työryhmä teki pitkään ja hartaasti työtä eikä muun muassa minun käsitykseni mukaan pystynyt ratkaisemaan konsernien rahavirtojen, konserniavustuksien, kohtelua ja niiden vaikuttamista yhteisöveroihin. Tämä konserniasia oli se, mikä pullahti heti silmille, kun verojaosto ryhtyi tätä lakiesitystä käsittelemään. Myös asiantuntijat toivat selvästi ilmi, että — tämä nyt ei ole mikään uskonnollinen kannanotto — voisi sanoa, että se jää vähän nyt niin kuin herran haltuun, mitä tällä puolella tulee tapahtumaan.

Viitataan siihen, kun täällä on esitetty päivämääriä, minkälaisia koelaskelmia on milloinkin esitelty, että laskelmat, jotka oli päivätty 2.4., ovat täysin samanlaisilla päällekirjoituksilla varustettuja kuin nyt 16.6. esitetyt laskelmat eli

nähtävästi aivan samaa tuotetta eri päiväyksellä. Tietysti sisältö on erilainen, kuten on moneen kertaan todettu.

Mutta esimerkiksi hallintovaliokunta on varmaan saanut sisäasiainministeriön muistion, joka on päivätty 26.5. ja joka oli näiden laskelmien liitteenä tai laskelmat olivat tämän muistion liitteenä. Siinä todettiin konsernipuolesta, että tämä tulee olemaan ongelmallinen ja heitot tulevat olemaan todella suuria. Täällä todetaan, että todelliset vaikutukset saattavat kuntakohteisesti muodostua huomattavastikin erilaisiksi kuin esitetyt. Laskelmissa ei ole voitu ottaa huomioon vaikutuksia, joita syntyy siitä, että konsernien verot jaetaan toisin kuin koelaskelmissa. Tällä saattaa olla joidenkin kuntien jako-osuuteen huomattavia vaikutuksia. Sen lisäksi on erikseen todettu Uudestamaasta ja pääkaupunkiseudusta, että Uudellamaalla lisää yhteisöveroa saisivat Espoo ja Vantaa ja veroa menettäisi Helsinki. Erityisesti Helsingin veromuutokset saattavat muuttua olennaisesti ennakkolaskelmista, kun yrityskonsernia koskeva jakoperuste tulee voimaan.

Kyllä on informaatiota siitä, että 2.4. päivätyissä koelaskelmissa, jotka ovat olleet käsitellyssä, heitot saattavat olla aikamoisia. Mutta tämä ei tarkoita sitä, että aliarvioisin yhtään sitä tuskaa ja kiukkua ja tyytymättömyyttä, jota helsinkiläiset kansanedustajat kokevat tämän Helsingin kohdalta kohtuuttoman muutoksen vuoksi. Mutta samalla herää kysymys, että kun edelleen puhutaan koelaskelmista ja arvioista ja tarkkaa tietoa ei ole vielä pitkään aikaan saatavissa, mitkä ovat todelliset vaikutukset, kuinka lopullisia ja perusteellisia nämäkään luvut ovat, jotka on julkisuuteen eilen saatettu. Sen vuoksi varmasti tähän asiaan joudutaan palaamaan.

En tiedä, olisiko koko lakien kolmannen käsittelyn siirtäminen kesän yli ollut välttämättä oikea ratkaisu. Kyllä niihin kohtuuttomuuksiin, mitkä koskevat keskeisesti Helsinkiä, varmasti, jos poliittista tahtoa löytyy, voidaan puuttua myös tämän kolmannen käsittelyn jälkeen, jos se katsotaan tarpeelliseksi, ja toivottavasti katsotaan, koska niin suuret menetykset Helsinki, näiden koelaskelmien, näiden, mukaan joutuu kokemaan.

Arvoisa rouva puhemies! Toinen asia, johon haluan vielä lyhyesti kiinnittää huomiota. Täällä aiemmissa käsittelyissä puhuin seurakuntien yhteisövero-osuudesta ja kannatin silloin lämpimästi ministeri Olli-Pekka Heinosen ehdotusta siitä, että seurakuntien varsin suureksi kasvanut

ta osuutta yhteisöverojen tuotosta voitaisiin tässä yhteydessä vähentää ja siirtää osa siitä kunnille. Tähänhän on valtiovarainvaliokunta mietinnössään myöskin ponnella halunnut vaikuttaa. Tämä tapa, että seurakunnat saavat osuutta yhteisöveron tuotosta, on todella, niin kuin valiokuntakin toteaa, hyvin poikkeuksellinen. Euroopan maissa ainoastaan osassa Sveitsin kantoneja on vastaavanlainen järjestelmä, ei sielläkään koko maassa.

Mitä tulee kirkon oikeuteen verottaa yleensäkin, minulla on tässä tietoja, jotka Kirkkohallitus on toimittanut, kylläkin pari vuotta vanhoja, mutta tuskin kovin radikaaleja muutoksia tämän jälkeen on tapahtunut. Luettelen vain pöytäkirjaan tästä muuttaman esimerkin: Norjan osalta ei veronkanto-oikeutta, jaetaan avustuksia jäsenmäärien mukaan; Iso-Britannia: ei verotusoikeutta, tulot jäsenmaksuista ja avustuksista; Sveitsin jo totesinkin; Itävalta: valtio ja kirkko erotettu, ei verotusoikeutta, vain jäsenmaksuja ja avustuksia; Italia: ei kirkollisveroa, lahjoitukset ja testamentit tulojen lähteenä; Hollanti: ei valtionkirkkoa, tulot jäsenmaksuista.

Kuntien taloudellista ahdinkoa ei ratkaista sillä, että osa seurakuntien saamasta yhteisöveron tuotosta ohjattaisiin vaikeuksissa oleville kunnille. Siitä ei ole kysymys eikä siitä, että yhteiskunta väistäisi vastuutaan sosiaaliturvasta heikompiensaisten asemasta huolehtimisesta. Kysymys on vain siitä, onko periaatteessa koko järjestelmä oikea ja onko se osuus, minkä seurakunnat ovat viime vuosina saaneet, kun niiden osuus on noussut paristasadasta miljoonasta 700 miljoonaan, tässä tilanteessa oikeudenmukainen ja perusteltu vai pitäisikö tälle jotain tehdä. Tältä osin minusta valtiovarainvaliokunta ja verojaosto on tehnyt aivan oikean ponnin, kun vaatii asiaan muutosta.

Ed. V e h k a o j a : Arvoisa rouva puhemies! Näyttää siltä, että jokainen eduskunnan lomallelähtö tarvitsee jonkinlaisen ylimääräisen piruettin. Tämä päivä on ollut helsinkiläisten järjestämää piruettia.

Kun on kuunnellut kollegojen puheenvuoroja, täytyy sanoa, että on helppo yhtyä esimerkiksi ed. Huotar in ajatuksiin siitä, että pelisäännöt ovat olleet tänään vähän kateissa, samoin kuin siihen, että ei tämä nyt ole ensimmäinen kerta, kun koemme ongelmia tai vaikeuksia hallitusten esitysten suhteen. Ennakkotiedot siitä, mihin erilaisten päätösten johdosta tullaan joutumaan, eivät aina voi olla kovin tarkkoja.

Ed. Bremerille olisin halunnut sanoa, että vas-

ta nytkö hän huomaa, että koko muu Suomi on kautta aikojen tuottanut työntekijöitä Helsingin seudulle. Nämä työntekijät ovat kasvaneet valmiiksi kauniiksi kansalaisiksi, koulutetuiksi kansalaisiksi, maakunnissa. Nyt sitten saamme kuulla hyvin negatiivista puhetta siitä tehtävästä, jonka muu Suomi kasvavaa etelää varten on suorittanut. En oikein pidä siitä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen perustelut ovat oikeat. Tässä talossa on illan kuluessa kulkenut erilaisia nippuja laskelmia. En ole ehtinyt käydä omalla kaapillani, mutta epäilen, että sinne ei ole tullut yhtäkään laskelmaa. Sain omaan käteeni laskelman ed. Mannisen kädestä ja hyvä niin. Pääsin vähän katselemaan sitä. Tässä mielessä edustajatoverit eivät ole ilmeisestikään olleet illan kuluessa keskenään ihan saman arvoisessa asemassa.

Vielä haluaisin sanoa, että totta kai olisi toivottavaa, että eduskunnan kaikki päätökset perustuisivat erittäin hyviin ja paikkansapitäviin pohjatietoihin, mutta niin ei todellakaan aina ole. Joudumme oikeastaan jatkuvasti tekemään päätöksiä ilman kovinkaan tarkkoja tietoja. Eduskunta on kuitenkin melkein koko vuoden koolla, joten jos uusia radikaaleja tietoja saadaan, aina voidaan tehdä myös uusia päätöksiä. Taitaa olla niin, että parhaina vuosina esimerkiksi sosiaalivakuutusmaksujen osalta on saatettu tehdä jopa kolmeen kertaan päätökset, mikä osoittaa, että on jouduttu vaikeissa olosuhteissa hakemaan vastauksia.

Yhteisöverotuoton jaon vaikutukset uusimpien laskelmien valossa ovat hyvin mielenkiintoiset. Haluaisin ennen kaikkea alleviivata sitä, että suhdanteet tulevat vaikuttamaan siihen, niin kuin esimerkiksi ed. Kiljunen totesi, onko meillä ylipäättään tulevana vuosina jaettavaa. Voi olla, että kiistelemme tänään vähän liian suurilla äänivaroilla näistä kysymyksistä.

Yhdyn myös niihin, jotka haluavat muistuttaa, että jos kaksoisasetelmaa tai vastakkainasetelmaa halutaan pitää, muu Suomi on monien vuosien aikana ollut kärsivänä osapuolena Helsingin seutuun nähden, mitä yhtiöverotuoton jakoon tulee.

Ed. Bremer halusi ihan kansanedustajittain mennä, kotikaupungeittain jopa, läpi ja varmasti ajatteli niin, että esimerkiksi, kun minä tulen Vaasasta, kuinka minä nyt voin käyttää sellaista puheenvuoroa, että minä olisin hyväksymässä hallituksen esitystä, koska se lupaa kotikaupungilleni miinusta. Haluan kertoa, että tämä miinuslopputulos on ollut kuitenkin tiedossamme

kaiken aikaa. Näyttää myös siltä, että konserniavustuksien purku ei juurikaan tule vaikuttamaan Vaasan lukuihin.

Kun minä otan laajempaan tarkasteluun tämän kysymyksen ja katselen, mitä vaalipiirin alueella tapahtuu, löydän sieltä riippuen vähän siitä, mitä laskelmia katselen, ihan myönteistäkin sanomaa. Jos katsotaan laskelmia vuosilta 2001–2003, voin sanoa, että nämä laskelmat tuottavat vaalipiiriini yli 20 miljoonaa markkaa paremman tuloksen kuin aikaisemmilta vuosilta esitetyt laskelmat, joten ei minulla ole tällä perusteella syytä kovin suureen suruun, vaikka miinusmerkki kotikaupunkini kohdalla pysyy kaikissa laskelmissa.

Haluan sanoa — tämä ehkä helsinkiläisillekin jonkinlaisena viestinä — että Vaasa kuuluu kasvukeskuksiin ja on onnistunut nimenomaan kasvun johdosta tekemään iloisia tilinpäätöksiä useiden vuosien ajan, nimenomaan yllätyksellisen iloisia tilinpäätöksiä. Voin sanoa, että yhtenä hyvänä perussyynä tähän on ollut oikea-aikainen veroäyrin hinnan nosto. Se oli valmiiksi nostettu, ennen kuin kasvukausi alkoi, ja se hyödytti kaupunkia todella paljon.

Sitten haluaisin muutaman sanan sanoa helsinkiläisille edustajille, sillä lailla minäkin katsoa nyt Helsinkiin päin, kun edustajat ovat niin katsooneet maakuntiin päin. Teen sen myös siksi, että olen kuitenkin juuriltani helsinkiläinen ja viettänyt ensimmäiset 25 vuotta elämästäni Helsingin seudulla ja tiedän jotakin minäkin Helsingin olosuhteista. Olen oikeastaan joskus vähän puolihymyissäni kuunnellut niiden edustajatoverien puheita, jotka ovat tehneet muuttoliikkeen toiseen suuntaan kuin itse olen tehnyt, ja hyvin tarkasti kuunnellut nimenomaan uusien helsinkiläisten mielteitä Helsingin tilanteesta.

Minä ajattelen niin, että Helsingin veroäyrin hinta on ollut liian alhainen. Se seikka on yhtenä kantona kaskessa, kun tätäkin keskustelua nyt käydään. On vaikea käsittää sitä, että nyt sitten tällä kohdalla ollaan niin suurta murhetta kantamassa, kun veroäyrin hinta kuitenkin Helsingissä on erittäin kilpailukykyinen muuhun Suomeen verrattuna.

Helsinki on myös hyötynyt talouskasvusta ehdottomasti nopeammin kuin maan muut seudut. Ihan äskettäinen yksi päätös muistuu mieleeni, jossa Helsingin seutu, kuten monet muutkin, hakkasivat esimerkiksi oman kotialueeni: Kun jaettiin aravarahoja, me jäimme siinä nuolemaan täysin nappejamme verrattuna muihin kasvukeskuksiin.

Sitten haluaisin kysyä, jos Helsinki saisi nämä rahat takaisin taskuunsa, miten porvarillinen Helsinki käyttäisi rahansa. Minä en ole ollenkaan vakuuttunut siitä, että ne rahat menisivät köyhien helsinkiläisten hyödyksi. Tämä on se asia, joka todella kiinnostaa myös meitä, kun on nimenomaan perusteltu köyhien auttamisella helsinkiläisten asiaa.

Haluaisin vielä kiinnittää huomiota Helsinki-osuudessa sellaiseen kohtaan, että ehkä noin muutama vuosi sitten tein aika perinpohjaisen yrityksen semmoisen asian osalta, että tarkastelin lääneittäin valtion työpaikkoja tässä maassa, vanhoja läänejä vertasin. Jos muistan nyt oikein, Uudenmaan läänissä joitakin vuosia sitten oli noin 30 000 valtion työpaikkaa enemmän kuin maan keskiarvo olisi edellyttänyt. Jos laskemme näiden työpaikkojen arvoksi 200 000 markkaa, pääsemme lukuun 6 miljardia markkaa vuodessa.

Arvoisa puhemies! Lueskelin keskustapuolueen vastalauseita, joka on jätetty valtiovarainvaliokunnalle kristillisen liiton kanssa, ja siinä on eräs kohta, joka kiinnitti huomiotani vastaisen varallekin. Nimittäin siinä on irtisanoudutaan ylipäätään laskennallisesta tavasta järjestellä tällaisia asioita: "Asiaa valmistellut työryhmä ei löytänyt sellaista mallia, joka käytännössä noudattaisi elinkeinoelämästä saatavissa olevien tunnuslukujen perusteella kullakin paikkakunnalla tuotettua yritysten todellista tulosta." Eihän millään laskennallisella systeemillä voida päästä näihin kahteen vaatimukseen yhtä aikaa: kullakin paikkakunnalla, todellista tulosta. Ainoastaan joillakin harkinnanvaraisilla systeemeillä voidaan huolehtia tällä tarkkuudella näistä tarpeista, ja niitä käytettäkään tietysti.

Lopuksi hieman kirkon saamasta yhteisövero-osuudesta. Minusta yön tunteina ei pystytäkään enempään kuin valiokunta lausumassaan ehdottaa. Se on ihan selvä asia. On hyvä, että valiokunta on nähnyt tämän kysymyksen laajemmin kuin ministeri Olli-Pekka Heinonen jokin aika sitten, kun hän vaati korvamerkintää nimenomaan koulutoimelle kirkon yhteisöverotulon osuudelta. Valiokuntahan ehdottaa, että ylipäätään selvitetäisiin sen käyttöä kunnille tavalla tai toisella, mahdollisesti myös harkinnanvaraisesti, ja se on minusta oikea linjaus. Olen niiden kollegojen kanssa samaa mieltä, jotka ihmettelevät, miksi ylipäätään on tämä tilanne jatkunut näin kauan, että yhtiöt maksavat kirkollisveroa.

Ed. K u i s m a : Arvoisa puhemies! Tietysti koko asiaa voisi katsoa vielä paljon syvällisemmin, tarvitaanko tämän muotoista yhteisöveroa ja tarvitaanko tällaisia kaavoja, joissa yhteisveron tuottoja jaetaan tällä tavalla eri tahoille, vai pitäisikö meillä veropohja eriyttää sillä tavalla, että vain yksi saaja olisi. Myös sitä periaatetta voisi pohtia, millä tavalla tulot kuntien välillä jaetaan. Niistähän on aika vähän puhuttu ja on enemmän keskitytty aluepoliittiseen näkökulmaan. Varmasti sellaisellekin keskustelulle on tarvetta, ja tämä asia on tarjonnut siihen yhden tilaisuuden.

Minusta tätä keskustelua on kuitenkin käyty aika lailla tunteiden perusteella tai yritetty vedota tunteisiin. En itsekään malta olla hieman käsittelemättä Helsinki-kysymystä. Totean nyt taustaksi sen verran, että elämäni ensimmäiset 18 vuotta asuin Savonlinnassa, sitten 10 vuotta Kouvolassa, jossa olin jo kaupunginhallituksessa, ja sitten 18 vuotta Helsingissä ja 5 vuotta sitten muutin pieneen maalaiskuntaan, tyypilliseen maalaiskuntaan Pornaisiin.

Oma kokemukseni asukkaana ja kunnallispoliittikkona on se, että näistä neljästä kunnasta Helsingissä asioita poliittiset päättäjät hoitivat kaikkein huonoimmin. Tämän mahdollisti se, että Helsingissä oli suuret verotulot. Raha on ollut tehottomasti käytettävissä, ja kun olen itse säästäväinen luonteeltani, kaupungin asukkaana minua aina pöyristytti se tuhlaukset, jota näin ympärilläni. Väitän, että Helsingissä, jos ajatellaan hinta — laatu-suhdetta veronmaksajan kannalta, se on edelleen erittäin huono. Suuria verotuloja voidaan käyttää hyvin tehottomasti.

Helsingin ongelma on ollut myös se, että se on pääkaupunki. Siellä kunnallispolitiikka ja kunnallinen päätöksenteko on ollut toisarvoisessa asemassa muihin kuntiin verrattuna ja se on laskenut päätösten tasoa. Jos ajatellaan, mistä Helsinki on jäänyt minullekin mieleen viime vuosina, se jäi Helsingin juhlaviikkojen tuhlauksesta. Meillä on hyvin lähellä Finlandia-talo, joka on kunnallispoliittisen tapersuuden pysyvä muistomerkki, ja uskon, että missään muualla kuin Helsingissä näin pitkää muistomerkkiä ei pystyittäisi ylläpitämään. Itse asiassa voisi sanoa näinkin, että suunnitelmat olympialaisista kuuluvat samaan sarjaan. Kansainvälinen Olympiakomitea, jos olette katsoneet englantilaisia dokumenttiohjelmia, on lähinnä verrattavissa mafijärjestykseen ja sellaisen järjestyksen kanssa tekemisissä oleminen kaupungin tai valtiollan taholta on minun mielestäni kyseen-

alaista, vaikka olen innokas urheilun kannattaja.

Mutta helsinkiläiset itse tietysti kärsivät huonoista päättäjistä. Niinhän se on, että kun on huono pää, niin koko ruumis kärsii. Kuitenkaan en ole sitä mieltä, että Helsingissä on liian alhainen veroäyri. Päinvastoin olen sitä mieltä, että se on liian korkea palveluihin verrattuna, ja jos jostain muut kunnat voisivat ottaa oppia, niin ehkä niidenkin pitäisi pyrkiä alhaisempaan veroäyriin sikäli kuin se on mahdollista.

En ole myöskään missään määrin Helsingille kateellinen. Tietysti onkin outoa, että meillä Suomessa kateus on se voimakkain tunne monta kertaa, ja kyllähän täällä eduskunnan keskusteluissakin kateus Helsinkiä kohtaan on siellä taustalla. Minusta olisi ihan hyvä, että meillä olisi paljon parempikin pääkaupunki ja sellainen pääkaupunki, joka menestyisi vielä paremmin ja saisi vielä enemmän tuloja, ja minusta se saisi ne tulonsa pitääkin. Ei siinä mitään. Jokaisella muulla kunnalla on mahdollisuus pyrkiä samaan, mutta itse asiassa todellakaan Helsinki ei ole niin hyvässä kunnossa eikä Helsingin asioita ole hoidettu niin hyvin kuin minun mielestäni olisi mahdollista.

Itse asiassa ehkä yksi hyvä puoli Helsingistä pois muuttamisessa on myös se, ettei tarvitse sitten omakohtaisesti ajatella, että minun kotikaupungissani asioita hoidetaan näin huonolla tavalla. Kyllä se on aika järkytys — Pornainen on pieni kunta ja hyvin pienet tulot — miten kuitenkin sielläkin pystytään hoitamaan ne palvelut. Tosin siellä rahat ovat pieniä ja henkilökunnasta otetaan kaikki irti ja tulot ovat hyvin pieniä, kun kunnassa ei ole muita elinkeinoja kuin maanviljelys ja puolet meistä kuntalaisista käy täällä pääkaupunkiseudulla töissä. Kyllähän se on ihan erilainen maailma, ja jos verrataan sitä hintaa, millä palveluja tuotetaan, jonkun Pornaisten luvut ovat monissa tapauksissa 50—60 prosenttia Helsingin kustannuksista. Tietysti saattaa olla palvelutasokin jonkin verran alhaisempi mutta tyytyväisyys palveluihin ilmeisesti on jopa suurempi kuin Helsingissä. No, ehkä tämä riittää tästä.

Itse en ole niin syvällisesti ennustaja, että voisin sanoa, mikä tässä olisi se viisastenkivi, että olisi oikeudenmukainen ratkaisu. Minusta yhteisöveroasiassa ehkä ja kaiken kaikkiaan verojen jakamisessa pitäisi mennä vielä syvemmälle kuin nykyisysteemi on, mutta se on ehkä toisten puheiden asia.

Innostuin puhumaan Helsingistä vastaan

muut, vaikka varsinaisesti puheenvuoron pyysin ihan eri asiasta ja siitä sanon lopuksi jotain.

Minusta on periaatteellisesti erittäin väärin, että yleensä kirkolle valtio kerää veroja. Minusta se on uskonnon vahinko, se on tappanut elävän uskonnon ja elävän kirkkokunnan. Sehän on erittäin poikkeuksellinen järjestelmä, niin kuin täällä on kerrottu. Minusta kirkkojen ja uskonnollisten yhdyskuntien kannalta olisi huomattavasti parempi, jos ne itse, niin kuin muualla maailmassa, kokoaisivat varat omilta jäseniltään ja lahjoittajilta. Minusta ed. Kankaanniemi on mietintöön sisältyvässä hallintovaliokunnan lausunnossa ja siihen sisältyvässä eriävässä mielipiteessään erinomaisesti käsitellyt tätä problematiikkaa otsikolla Kirkkojen yhteisövero-osuus kaikille seurakunnille.

Minusta tässä todellakin on jopa ehkä kysymys perustuslain hengen loukkaamisesta, kun maassa on uskonnonvapaus ja sitten valtio ottaa pakolla veroja ja jakaa vain kahdelle uskontokunnalle ne tulot. Joko kirkon koko verotusoikeus pitäisi poistaa — tai katsotaan, että se täytyy säilyttää ja kun meillä kerran on uskonnonvapaus — kaikki uskontokunnat asettaa samaan asemaan. Tämä on periaatteellisesti erittäin suuri asia, vaikka käytännössä muut uskontokunnat ovat Suomessa niin pieniä, että mitään taloudellista merkitystä meidän valtakirkkomme, evankelisluterilaisen kirkon, kannalta sillä ei ole.

Sitten, jos perustelen, niin omien kokemusteni mukaan — sanottakoon selvyiden vuoksi, etten kuulu mihinkään uskonnolliseen yhdyskuntaan enkä kirkkoon eli olen tässä suhteessa täysin vapaa kaikista sidoksista — olen sosiaalisessa työssä, jota teen paljon, huomannut, että vapaat seurakunnat kyllä voimavaroihinsa nähden tekevät paljon enemmän muuta kuin uskonnollista työtä. Siinä mielessä ehdotan, että eduskunta hyväksyy sen sisältöisen perustelulausuman, joka on edellä mainitussa ed. Kankaanniemen eriävässä mielipiteessä ja joka kuuluu seuraavasti:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin yhteisövero-osuuden jakamisen uudistamiseksi siten, että seurakunnille osoitettava osuus jaetaan Hallitusmuodon edellyttämää uskonnonvapauden ja tasavertaisuuden periaatetta noudattaen kaikille uskonnonvapauslain (267/1922) mukaisesti rekisteröityneille uskonnollisille yhdyskunnille niiden jäsenmäärien suhteessa. Lisäksi niille seurakunnille, jotka toimivat yhdistyslain mukaisesti rekisteröityneinä, tulee jäsenmäärää vastaava osuus osoittaa

erillisenä tukena niiden nuoriso-, koulutus- ja muuhun vastaavaan toimintaan.”

Tämä teksti on todella valiokunnan mietinnössä.

Ed. R a s k : Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä todetaan, että kuntien ahdinkoa voitaisiin nykytilanteessa helpottaa, mikäli seurakuntien yhteisöverosta siirrettäisiin osa kunnille. Vaikka koko seurakuntien saama yhteisöveropotti, joka vuonna 96 oli 560 miljoonaa markkaa, siirrettäisiin kunnille, niin eihän se riittäisi edes Helsingin menetyksiä korvaamaan. Tästä syystä on mielestäni liioiteltua ajatella, että kirkon yhteisöverosta olisi korvamerkittynäkään apua edes opettajia lomauttaville kunnille.

Rouva puhemies! Meillä kaikilla on huoli syrjäytyneistä kansalaisista. Seurakunnat tavoittavat diakoniatyön, perheneuvonnan, sairaalasielunhoidon ja palvelevan puhelimen kautta suuren määrän hätää kärsiviä ja ahdistuneita ihmisiä. Kyse on ihmisistä, jotka eivät saa apua kuntien palvelutarjonnasta. Muun muassa näistä syistä pidän tärkeänä, ettei seurakuntien yhteisöveroon kajota.

Lipposen hallitus on tehnyt lujasti töitä parantamiseen työllisyyttä. Koska työpaikka on ihan yhtä arvokas, on se sitten seurakunnan, kunnan tai valtion, tulisi sosiaaliturvamaksujenkin olla saman suuruisia. Nythän seurakunnat maksavat tuplamaksut.

Lopuksi haluan todeta, että koska yhteisöveron jakoperusteita ei ole kiistetty ja jakoperusteistahan nyt päätetään eikä Tilastokeskuksen laskelmista, olen sitä mieltä, että tämä laki voidaan tänään hyväksyä.

Ed. H. K o s k i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Hyväksyn sen, että helsinkiläiset kansanedustajat ajavat omaa aluepolitiikkaansa ja pitävät oman kaupunkinsa puolta. Niinhän me etäisten maakuntien edustajatkin teemme. Sitähän varten meidät, sekä helsinkiläiset että muut, on tänne valittu ja lähetetty. Totean kuitenkin varmuuden vuoksi, että muun muassa sitä varten.

Kokoomuksen ryhmän osalta uskallan todeta, että ryhmämme puheenjohtaja ei kokouksessamme suinkaan ajanut pelkästään helsinkiläisten asiaa, vaan ymmärsi koko valtakunnan yhteisen asian sekä edun, ja sen mukaisesti hän ymmärtääkseni on myös toiminut.

Me maakuntien edustajat pidämme välttämättömänä, että pääkaupunkimme Helsinki

pärjää hyvin ja voi toimia koko valtakunnan veturina. Samalla kuitenkin odotamme Helsingin ymmärtävän — ja uskon kaupungin asukkaiden, ainakin fiksumpien, myös tajuavan — että pääkaupunkimme ei pysty elämään ja kehittymään ilman elämänuskoa omaavia ja alkuperäistä voimaa tuottavia maakuntia.

Minun on vaikea, jopa mahdoton, ottaa lopullisesti kantaa nyt yllättäen esitettyihin kuntien uusiin yhteisöverolaskelmiin, koska ainakaan minä en ole saanut virallisia kuntakohtaisia lukuja, oli ne sitten plus- tai miinusmerkkisiä. Kun en tunne muuta kuin hallituksemme virallisen esityksen, niin loogisuuden vuoksi myös kannatan sitä.

Ed. V i i t a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Minä voin sanoa vain huomenta, jätän sen hyväsanana pois erinäisistä syistä.

Mielestäni on oikein hyvä asia, että päätimme kaikesta huolimatta ottaa tämänkin lakiesityksen tähän viimeiseen ja kolmanteen käsittelyyn heti kohta tänään edellisen istunnon jatkeeksi. Kuitenkin tosiasiallinen tilanne olisi ollut se, että jos me syksyllä olisimme palanneet asiaan, olisimme palanneet täsmälleen samaan asiaan ja samasta lähtökohta-asetelmasta. Enkä oikein ymmärrä, mikä silloin tässä asiassa olisi voinut niin radikaalisti muuttua.

Arvoisa puhemies! Mikäli asia olisi siirretty syksyyn, niin saattaa olla, että kaikkien muiden edustajien kuin helsinkiläisten mieleen olisi saatanut jäädä jonkin verran vastaavanlaisia haavoja ja epäilyksiä siitä, mistä tässä itse asiassa onkaan kysymys.

Mielestäni, arvoisa puhemies, se, että asiasta ovat eduskuntaryhmien puheenjohtajat ja pääministeri tuoneet julki lausuman, jossa korostetaan sitä, että tällaiset kohtuuttomat tilanteet, jos niitä tulee ja ilmenee, tullaan paikkaamaan, on oikein hyvä ja myönteinen asia. Itse asiassa syy, miksi alun perin pyysin tämän lyhyen puheenvuoroni, oli se, että haluaisin samalla korostaa sitä, että tämän lausuman tulee mielestäni koskea kaikkia niitä kuntia, jotka ovat vaarassa kärsiä kohtuuttomia seurauksia tästä uudesta esityksestä.

Ihan pienenä esimerkkinä: meillä on Pirkanmaalla Kuoreveden kunta, joka on jo jokaisesta aiemmasta päätöksestä kärsinyt ehkä enemmän kuin sen olisi pitänyt, ja samalla tavalla myös tämä esitys vaikuttaa nimenomaan siihen kuntaan. Mielestäni asia on kyllä juuri niin, että jos tällaisia kohtuuttomuuksia sattuu, oli se sitten

Helsinki tai vaikkapa Kuorevesi Pirkanmaalla, niin asiaan täytyy suhtautua todella vakavasti.

Ilman kateuden häivääkään ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Jos edustaja haluaa jatkaa, pyydän puhujakorkeelle.

Puhuja (korokkeelta): Arvoisa rouva puhemies! Jatkan tästä hetkisen, vaikka tiedän, että se ei välttämättä ole kovin mukavaa, kun pitkiteään, mutta tämä on ensimmäinen puheenvuoroni tänään ja haluan siitä syystä sen loppuun asti sanoa.

Olin sanomassa sitä, että ilman kateuden häivääkään voisin kuitenkin sen todeta, että varmasti muut paikkakunnat eivät yhtä helposti olisi saaneet, jos niille tällainen tilanne olisi tullut eteen, edes tällaista lausumaa aikaiseksi tai tällaista meteliä aikaiseksi. Tämä on ihan puhdas fakta, että nyt on tällainen saatu, ja se on pelkästään hyvä asia.

Ihan lopuksi sellainen näkökulma, että kyllä minä itse ajattelin, mitä minä olisin tehnyt, jos minulle tai minun maakunnalleni tai kaupungileni olisi sattunut juuri tällä tavalla kuin nyt Helsingille sattui. Totta kai olisin siitä järkyttynyt ja meteliä nostanut, ja minusta on täysin loogista ja ymmärrettävää, että helsinkiläiset ovat tällä tavalla asiaan suhtautuneet, noin periaatteessa. Mutta siitä asenteesta taas en pidä, niistä tietyistä puheenvuoroista, joita tässäkin salissa on esitetty. Se ei mielestäni kovinkaan paljon kuvaa sellaista sopua etsivää, sivistynyttä keskustelua. Toisella kädellä puhutaan siitä, että koko maan pitää eheänä olla puolustamassa Helsinkiä, ja samaan aikaan muun maan edustajat leimataan milloin itkijänaisiksi ja milloin muuten vain tukiaisten käärijöiksi ja milloin miksin. Mielestäni tämä on jotenkin sellaista, että ainakin minua tässä vaiheessa aamua alkaa tökkiä aika pahasti, enkä pidä sitä ollenkaan sopivana.

Mielestäni myös, jos nyt puhutaan Helsingin köyhistä, Helsingin köyhiin on todellakin vaikuttanut paljon enemmän muun muassa juuri asumistuen ja toimeentulotuen yhteensovittamispäätös ja kaikki tällainen. Tietty dramaattisuus tässä on tahallaan saatu aikaiseksi, ja siitä sävystä en ole tässä keskustelussa pitänyt.

Ed. Kokkonen: Arvoisa rouva puhemies! On sääli, että sävyistä ei anneta pisteitä.

Haluaisin todeta, että en tiedä mistään tällaisesta lausumasta, josta ed. Viitanen puhui. Tämä

osoittaa juuri sen, että täällä tehdään tänään päätöksiä täysin pimennossa. On esitetty vakava väite siitä, että eduskunnalle on annettu virheellistä tietoa tämän asian yhteydessä. Muun muassa pääministeri ja toinen valtiovarainministeri vaativat siksi juuri asian poistamista listalta. Tämä on erittäin vakava asia, ja se on syytä selvittää nimenomaan ennen päätöksentekoa. Ei eduskunnan eikä minkään muunkaan päättävän elimen tule mielestäni tehdä päätöstä tällaisessa tilanteessa, vaan on syytä ottaa aikalisä, kun siihen kerran on tällä kertaa varsin hyvin aikaa.

Kannatan ed. Haataisen esitystä.

Totean myös aikaisemmin käytetyn puheenvuoron johdosta, että ei minusta tämä koreografia, joka tälle näytelmälle on kirjoitettu, ole lehdistön tai median tekoa, vaan kyllä se on tässä talossa kirjoitettu.

Ed. Sasi: Arvoisa puhemies! Olemme mielenkiintoisessa tilanteessa, kun helsinkiläiset käyttävät keskustelussa aluepoliittisia perusteita ja puhuvat siitä, että valtakuntaa ollaan jakamassa kahtia.

Haluan myös korostaa sitä, että mitä tulee näihin arvioihin, ei voida arvioida markkamäärrien kokonaisuutena tätä muutosta vaan pitää kyllä keskustella markkamäärästä per asukas. Se on oikea vertailukohta, kun verrataan Helsinkiä ja muita kuntia keskenään.

Haluan myös korostaa sitä, että mitä tulee tähän hallituksen esitykseen, niin perusteethan ovat siinä ihan täsmälleen kohdallaan. Pitäisi pyrkiä osoittamaan, mikä niissä on virheellistä ja millä tavalla niitä pitäisi pyrkiä kehittämään. Mutta perusteet ovat ihan oikeat ja niitten pitäisi sinänsä johtaa oikeisiin lopputuloksiin.

Mitä tulee tietoihin, täytyy todeta, että tältä osin tilanne on se, että kyllä nyt on käytettävissä jo tiedot, mutta tietysti nämäkin ovat pelkästään ennusteita. Lopulliset tiedot saadaan vasta sen jälkeen, kun verotus on toteutunut ja tiedetään, millä tavalla taloudellinen kehitys kunakin vuonna on mennyt.

Haluan myös todeta sen, että nyt ollaan asian kolmannessa käsittelyssä. Minusta on luonnollista, että asia käsitellään nyt loppuun asti. Jos toinen käsittely olisi auki, silloin tämän olisi hyvinkin vielä voinut jättää syksyyn odottamaan ja katsoa, millä tavalla pykälä muokataan, mutta nyt on mahdollisuus pelkästään hyväksyä tai hylätä, ja kun rakenne on ihan kohdallaan, en oikein ymmärrä, minkä takia tätä ei tässä yhteydessä voitaisi hyväksyä. Täytyykin kysyä niiltä hel-

sinkiläisiltä, jotka täällä käyttävät kriittisiä puheenvuoroja, mikä se heidän mallinsa kaiken kaikkiaan olisi.

Mutta täytyy kuitenkin todeta se, että on totta, että tietty yllätys tapahtui nimenomaan Helsingin osalta näissä arvioissa.

Kun on puhuttu lausumasta, niin tarkoituksihan ei ole mitään lausumaa tässä yhteydessä hyväksyä, mutta ryhmäpuheenjohtajat ovat tänään hyväksyneet julkilausuman, jossa todetaan muun muassa seuraavaa:

”Samalla eduskuntaryhmät toteavat alustavien laskelmien osoittavan, että verotulojen muutokset saattavat joidenkin kuntien kohdalla johtaa ennakoituja suurempiin kuntatalouden vakautta vaarantaviin muutoksiin. Hallituksen tulee selvittää tarkempien laskelmien valmistuttua, onko tarvetta ryhtyä toimenpiteisiin, joilla estettäisiin yksittäisten kuntien joutuminen kohtuuttomaan tilanteeseen. Jos selvitys edellyttää nyt hyväksyttävään lakiin korjauksia, tulee ne esittää eduskunnalle siten, että laki voi tulla korjattuna voimaan 1.1.1999.” Tämä on mielestäni ihan kohdallaan.

Ed. Vartiainen: Arvoisa rouva puemies! Verontilityslakiuudistus on sisällöltään oikean suuntainen, voisi sanoa, että siedettävä. Tämä laki kannustaa kuntia kehittämään elinkeinoelämäänsä ja palkitsee siellä toimivista elinkeinoista, yritysmaailmasta, joka tuottaa työpaikkoja. Nykyisin käytössä oleva yhteisöveron jakoperuste on vuodelta 92—93, ja kun elinkeinoelämä joka kunnassa on noista vuosista muuttunut, on perusteltua uudistaa yhteisöveron jakoperusteet siitäkin huolimatta, että kotikaupunkini Uusikaupunki tulee suurimmaksi menettäjäkunnaksi.

Hyvinä näen tässä laissa sen, että työryhmän esityksestä poiketen talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa esitettiin portaittaisuus tämän lain voimaantuloon ja tuo 1 500:n katto on vähintäänkin hyväksyttävä. Toki katselin noita lukuja nyt ja mietin, olisiko 1 000 markan katto ollut sittenkin parempi, mutta kovin paljon se ei tänäänkään keskustelun kohteena ollut Helsingiä olisi auttanut.

Tämän illan keskustelussa ei mielestäni ole tarpeeksi vakavasti puhuttu verotulon tasauksesta, joka sisältyy myös tähän lakiin, eli verotulon tasaus aikaistuu yhdellä vuodella. Täällä puhui joku, olikohan ed. Bremer, että kolmantena vuotena. Mutta kun tämä laki tulee voimaan, jo toisena vuotena tulee verotulon tasaus, joka, niin

kuin näette listoista, joilla on niitä, osoittaa, että suurin osa kunnista jää menettäjänä nollaan.

Minusta kuitenkin on tärkeää, että tämän lain vaikutuksia huomioidaan myöhemmissä käsitteilyissä, joita esimerkiksi harkinnanvaraisen rahoituksen osalta toteutetaan. Kosken mallin vaikeus on siinä, että joihinkin kuntiin tulee samanaikaisesti yhteisöveroleikkaus, kun on jäljellä Kosken mallin valtionosuusleikkaukset. Kotikuntani läheltä Kustavin kunta tulee esimerkiksi mieleen. Siellä samanaikaisesti leikkautuvat vielä vanhat valtionosuudet, Kosken mallin mukaiset leikkaukset, kun yhteisöveroleikkaus jo lähtee päälle. Näitä kuntia on hyvin vähän.

Kotikaupunkini menettää tässä tasauksenkin jälkeen 4 031 markkaa asukasta kohti. Olen samaa mieltä ed. Sasin kanssa, että oikea mittari keskustella näistä on markkaa per asukas. Helsinki menettää tasauksen jälkeen 1 133 markkaa. (Ed. Pekkarinen: Paljonko sille jää vielä?) Todelakaan en halua valittaa, koska laissa on pyritty huomioimaan myös Uudenkaupungin asiat, mutta kuitenkin voitte ehkä noista luvuista päätellä, missä kaupungissa vaikeudet on edessä.

Ed. Soininvaara alkuillasta sanoi, että Helsingissä joudutaan rakentamaan paljon kouluja, vai olikohan se joku muu edustaja. Näin onkin. Se on todennäköisesti juuri muuttovoittokunnan investointi. Me Uudessakaupungissa joudumme panostamaan teollisiin työpaikkoihin, teollisuushalleihin, että me saisimme työttömillemme työtä, että me saisimme uskoa heidän elämäänsä.

Näitten lukujen dramaattisuus ei minun mielestäni niin hirveä ole, jos ne asettaa tähän muuttuvaan yhteiskuntaan. Kun lukujen pohjana on vuosi 95, niin jokainen meistä voi jo nyt arvioida, mitä on tapahtunut yritysmaailmassa, elinkeinoelämässä, kun työttömyytemme on vähentynyt koko maassa. Sehän on tuonut työpaikkoja, joitten pohjalta lasketaan yhteisöveroa, ja myös auttanut elinvoimaisuutta yrityksissä. Kun menemme tästä vuoden kaksi eteenpäin, nämä luvut ovat takuulla jotain aivan muuta.

Asian vaikeudesta jokusen sanan kotikaupunkini osalta kuitenkin haluan kertoa. Uusikaupunki on juuri saanut sopeutettua suurtyöttömyyden jälkeisen taloutensa, ja vielä sopeutus-toimenpiteet ovat päällä, kun alkaa uusi sopeutus, mutta me emme valita. Uskomme siihen, että selviämme, ja tältä osin kun lain aika hyvin nyt tunnen, kun se on kokemuksen kautta — oman kotikaupunkini lukujen kautta — hyvin minulle selvinnyt, olen kannattamassa tämän lain hyväksymistä tänä aamuyönä. Lähdemme eteenpäin

niin, että elinkeinoelämämme elpyy, tuo lisää jaettavaa, ja kunnat näillä perusteilla nyt saavat ensimmäiset jakonsa ensi vuonna, mutta emme unohda myöskään verotulon tasausta, joka toimii jo nykyisellään erittäin hyvin.

Ed. H e l l b e r g : Arvoisa puhemies! On aika mielenkiintoinen keskustelu meneillään. Oikeastaan ed. Vartiainen puhui siitä, mistä on kysymys. Muuten on vain valitettu sitä, miten menetetään erilaisia tuloja. Mutta tässähän on kyseessä nimenomaan se, minkälaisen linjauksen me eduskunnassa elinkeinoelämän suhteen luomme kuntiin, miten me haluamme, että kunnat osallistuvat elinkeinoelämän kehittämiseen. Mehän emme voi lähteä siitä, että me elämme jonkun vuoden 1992—93 tilastojen mukaan, vaan meidän täytyy vähän muuttaa näitä tilastoja, tulla lähemmäksi tämänhetkistä tilannetta. Nythän on vertailtu yhteisöveromuutoksen tilannetta vuoteen 95, joka sekään tietysti ei tule olemaan lopullinen, koska tässäkin tietysti muuttuu koko ajan tilanne vuosien mukaan ja elinkeinopolitiikan mukaan, mikä kunnassa on. Mutta kuitenkin vuosi 97 tulee olemaan ensimmäinen varsinaisen tilasto, jonka mukaan näitä yhteisöveroja tilitetään.

Tämä on aika mielenkiintoinen keskustelu siinä mielessä, että jotenkin Helsingin kaupungin edustajat ja vanha maalaisliitto-kepulainen linja ovat täällä löytäneet toisensa eli on niin kuin huomattu yhtäkkiä, että tätä tukea pitää jotenkin saada sieltä sun täältä, ja nyt me muut edustajat täällä olemme näköjään ihan toisessa tilanteessa.

Täällä on paljon landei, jotka on flyttannu stadiin, mut ne on edelleen landei. Sen snaijaa siitä, että ne funtsaa niinku landet edelleen, jopa ed. Bremer. Täällä on olevinaan kova stadilainen mutta kuitenkin täällä ruikuttaa sitä, että stadilta viedään fyrkat landelle. Bryggaren Artsi on vanha lappeenrantalainen landebunde, budjannu täällä jonkin aikaa ja nyt se on niin stadilainen, ettei se oikeastaan Kehä III:n ulkopuolelta tajuu enää mitään. Tämä on aika mielenkiintoinen tilanne, miten landet ja stadilaiset ovat löytäneet toisensa tällä kertaa, harvinainen tilanne todella. Täällä istutaan, ja kello alkaa lähennellä neljää aamuyöstä, ja landet ja stadilaiset ovat löytäneet toisensa.

Nyt meidän muiden täytyy tämä homma hoitaa. Hoidetaan nyt kerralla tämä kuntoon, hoidetaan tämä yhteisövero niin, että se on ajan tasalla ensinnäkin, koska sinne se täytyy saada.

Me emme voi elää 1992—1993 tilastojen mukaan enää. Hoidetaan se sellaiseksi, että ne kunnat saavat myös, jotka ovat kiinnostaneet elinkeinoelämän kehittamisestä, jotain hyötyä. Tällä lailla me voimme viedä Suomea eteenpäin, ei ruikuttamalla jatkuvasti siitä, kuka saa ja kuka vie ja kuka tuo. Tämä on tällaista kepulaista ja stadiilaisten landejen politiikkaa. Tästä meidän täytyy päästä eroon.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Vielä kerran itse tästä asiasta, tästä lakiesityksestä. Sen tavoitteet ovat hyviä, mutta tämä malli on tavattoman huono. Viimeistään jokaiselle tämän keskustelun aikaan tämä toivon mukaan on käynyt selväksi. Sen sijaan minä en usko, että ministerit ovat tietoisesti tämän mallin vaikutuksista antaneet eduskunnalle mitenkään väärää tietoa.

Nyt käsittelyssä olevan mallin suurin ongelma ei mielestäni ole se, että esimerkiksi Helsingin kaupungille käy niin kuin uusimpien laskelmien mukaan käy. Se leikkaus on aika kova, se täytyy myöntää. Mutta edelleenkin Helsingin kaupunki saa noin kaksi kertaa asukasta kohti enemmän kuin maassa kunnat keskimäärin, tai jos sallitaan esimerkki omasta kunnastani: Kolme neljää kertaa enemmän asukasta kohti Helsinki saa kuin Jyväskylän kaupunki yhteisövero-osuutta.

Tämän mallin suurin ongelma liittyy niitten jo valmiiksi heikossa asemassa olevien kuntien tilanteeseen, jotka siirtymäkauden, neljän vuoden, aikaan menettävät tavattoman paljon, ja tästä asiasta me olemme tässä salissa äänestäneet muutama päivä sitten. Me esitimme leikkuria, jolla suurimmat menetykset ja voitot olisi leikattu pois, mutta se esityksemme on toisen käsittelyn yhteydessä jo kertaalleen hävinnyt.

Niinpä nyt, kun kohta äänestetään kolmannessa käsittelyssä itse tämän lakiesityksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä, me tulemme, näin uskon, keskustalaiset, äänestämään tämän esityksen puolesta. Kun me äänestämme tämän esityksen hyväksymisen puolesta, se ei tarkoita sitä, että me olisimme kaikin osin sen sisältöön tyytyväisiä. Äsken kerrotulla tavalla toisessa käsittelyssä olemme ottaneet tämän asian sisältöön kantaa, äänestytämme, hävinneet sen, mutta parempi tämäkin nyt jäljelle jäävä esitys kuin voimassa oleva malli, joka kiistatta vaatii muutosta.

Arvoisa puhemies! Myös minä yhdyin niihin hallituspuolueen edustajien ihmettelyihin, että tällaisessa asiassa näköjään hallitusryhmät sallivat omille jäsenilleen tällaisen irtioton loppusuo-

ralla asiassa, jonka olisi pitänyt olla hallitusryhmille selvä jo kauan aikaa sitten.

Ed. K a u t t o : Arvoisa puhemies! Käyty keskustelu on osoitus siitä, että jokaisella meillä on taustamme ja tunnemme parhaiten oman alueemme ongelmat. Täällä on tulkittu taustatietoja jokaisen oman maun mukaan.

Eniten käydyn keskustelun aikana korvaani särähti kuitenkin ed. Mannisen tulkinta valtion-osuuksien kohdentumisista. Minulla on se käsitys, että hän unohti tahallaan sen, että pääkaupunkiseudulla ja muilla kasvukeskusalueilla on jouduttu toteuttamaan paljon lakisääteisiä sosiaali- ja terveydenhuollon ja koulutoimen hankkeita ilman valtionosuuksia.

Yön keskustelu osoittaa myös sen, että alueiden mittasuhteet ovat niin erilaiset, ettei siitä näy päästävän asialliseen keskusteluun. Ymmärrän toki, että on helpompi ymmärtää yhden, kymmenen tai sadan kuin tuhannen tai tuhansien tuskaa. Kuitenkin meidän pitäisi päästä koko kansakunnan etujen puolesta keskusteluun.

Samassa yhteydessä haluan muistuttaa myös siitä, että Suomen yhteiskunnallinen murros on jatkuvaa muutosta. Ei ole kyse vain Helsingistä tai pääkaupunkiseudusta. Samat väestökasvualueiden ongelmat ovat edessä ainakin Turussa, Tampereella ja Oulussa. Mielestäni olisikin aika päästä eroon nurkkakuntaisesta ajattelusta ja ottaa lähtökohdaksi kaikkien seutujen yhteinen ajattelu ja nivoa se koko kansakuntamme eduksi.

Käsiteltävä uusjako on vaikea häviäjälle. Tuskaa tuskin lieventää se, että jatkossa nämäkin asetelmat muuttuvat ja sitä tuskaisemmin, ellemmme pysty todella pääsemään yhteiseen keskusteluun ja sopimukseen perinnönjaosta ja siitä, miten rakennetaan tulevaisuutta. Minusta tämä keskustelu on osoittanut sen, että ainakin syyskauden ensimmäisiä asioita on käydä läpi kaupunkipoliittinen ohjelma ja luoda sen myötä viisioita tulevaisuuteen.

Ed. T u o m i o j a : Arvoisa puhemies! Se, että tämä asia on uudelleen tullut hallituspuolueiden eduskuntaryhmien neuvottelujen kohteeksi, on ollut välttämätöntä sen jälkeen, kun mietinnön valmistuttua on tullut käyttöön uusia lukuja, koska on aivan selvää, että jos nämä tiedot olisivat olleet käytettävissä ennen kuin valtiovarainvaliokunta sai mietintönsä valmiiksi, ne olisivat ilman muuta vaikuttaneet sen mietinnön tekstiin ja sisältöön. Nyt ei ollut mahdollisuutta mietintöä tehtäessä niitä ottaa huomioon.

En kuitenkaan näe, että ne luvut olisivat tässä tilanteessa voineet muuttaa itse käsiteltävänä olevaa lakiehdotusta. Sen mukaisesti tämä lakiehdotus tullaan myös tänään kolmannessa käsittelyssä hyväksymään. Se on minusta ihan oikein, koska tämä lakiehdotus, jos sitä tarkastelee kokonaisuutena ja nykytilanteeseen verrattuna, on välttämätön ja paitsi oikea myös oikeudenmukainen.

Mutta lain voimaantulo tulee synnyttämään kyllä melkoisia ylimenokauden ongelmia ja aiheuttaa monenlaista sopeutumistarvetta, joka saattaa joidenkin kuntien kohdalla muodostua kohtuuttomaksikin. Ongelmana on myös se, että kun tämä laki saadaan nyt tällaiseen, mielestäni sellaisenaan moitteettomaan kuntoon, jää jäljelle kysymys, onko muut kuntien ja valtion väliset järjestelyt ja muu lainsäädäntö rakennettu yhtä oikeudenmukaisesti ja tasapainoiselle pohjalle. Näin emme varmasti voi väittää. Mielestäni se synnyttää kyllä välttämättömän tarpeen jatkossa tarkastella sitä.

Sen vuoksi on ollut myös tarpeen, että hallituspuolueiden eduskuntaryhmät ovat todettuaan näiden alustavien laskelmien osoittavan, että verotulojen muutokset saattavat joidenkin kuntien kohdalla johtaa ennakoituja suurempiin kuntataloutta ja sen vakautta vaarantaviin muutoksiin, päättäneet, että hallituksen tulee selvittää tarkempien laskelmien valmistuttua, onko tarvetta ryhtyä toimenpiteisiin, joilla estettäisiin yksittäisten kuntien joutuminen kohtuuttomaan tilanteeseen. Jos tämä selvitys edellyttää nyt hyväksyttävään lakiin korjauksia, tulee ne esittää eduskunnalle siten, että laki korjatussa muodossaan voi tulla voimaan 1.1.99.

Luotan helsinkiläisenä siihen, että tämän mukaisesti hallitus tulee myös toimimaan ja että jos jatkossakin luvut, joiden pohjalta nyt olemme täällä puhuneet, olisivat Helsingille yhtä huonoja, niitä täytyy tasapainottaa joillakin toimenpiteillä. Ne voivat kohdistua itse lakiinkin, mutta todennäköisimmin kylläkin muilla tavoin asia tulisi hoidettavaksi. Pitäisin monenkin asian kannalta hyvänä, jos yksi tapa olisi se, että ulkomaalaisväestön aiheuttamat erilliskustannukset voitaisiin valtion lainsäädännössä ja valtion-osuuksissa ottaa nykyistä paremmalla tavalla huomioon.

Samalla haluaisin myös todeta tästä keskustelusta, että en näe, että Helsingin asiaa palvelee paniikki, paranoia tai vaikeuksien liioittelu. Todelliset vaikeudetkin ovat sellaisinaan jo ihan riittäviä. Jos on niin, että seuraavien kahden vuo-

den aikana miinus olisi 350 miljoonan markan tienoilla ja lopputulos 600 miljoonan markan tienoilla nykyiseen nähden, se olisi sellainen asia, johon on meidän kaikkien yhteisen intressin mukaista puuttua. Toisaalta haluan kuitenkin lausua käsitykseni, että tällainen ei tule onneksi toteutumaan, koska tämä perustuu synkimpiin mahdollisiin oletuksiin siitä, mitä muuta taloudessa ja talouden rakenteissa tapahtuisi. Uskon, että se, mitä joka tapauksessa tapahtuu, tulee kuitenkin näitä ongelmia pienentämään, mutta ei niitä kokonaan poistamaan.

Arvoisa puhemies! Kun kuntatalouden kehittämisestä ja ongelmista puhutaan, liian usein rajoitumme puhumaan vain siitä, millä tavalla annettuja, olemassa olevia resursseja jaettaisiin jollakin tavoin uudelleen jonkinlaisen nollasummajäsen merkeissä. Kuitenkin eri yhteyksissä on todettu, ja sitä tuskin voi kukaan kiistää, että kuntatalouden ongelmat vaativat myös rakenteellisia ratkaisuja, kunnilta itseltään myös rakenteellisia valmiuksia, jotka kohdistuvat myös kuntarakenteeseen, eikä tämä voi olla koskematta myös pääkaupunkiseutua.

Tähän liittyen en voi olla kiinnittämättä huomiota siihen, miltä täällä keskustelun pohjana olleet monesti siteeratut luvut näyttävät silloin, jos Helsinkiä, Espoota ja Vantaata tarkasteltaisiin sellaisena yhtenä kuntatalouden kokonaisuutena, jollaisen ne tosiasiasa pitkälti rakenteittensa ja keskinäisen riippuvuutensa puolesta muodostavat. Toisin sanoen jos nämä pääkaupunkiseudun kunnat muodostaisivat yhden kunnan, millä en tarkoita yhtä nykyisen kunnallislain mukaista suurkuntaa, vaan uudenlaista seutukuntaa, ja jos tämän seutukunnan veroäyri olisi esimerkiksi sama kuin Vantaalla, niin aika toisenlaisessa tilanteessa olisimme. En sano, että se suinkaan ratkaisisi kaikkia ongelmia ja vapauttaisi teitä muita kuin pääkaupunkiseudun edustajia pohtimasta myös näitä yhteisiä kaupunkipoliittisia ongelmia, mutta ainakin se toisi toisenlaisen ja vakavamman pohjan tarkastella pääkaupunkiseudun kuntatalouden ongelmia.

Ed. Tiuri: Arvoisa puhemies! Kyllä tämän yön keskustelu on antanut vähän omituisen käsityksen siitä, miten lakiehdotuksia käsitellään, kun kuitenkin on selvinnyt, että laskelmat, joita aikoinaan on esitetty ja joiden on ajateltu olevan suurin piirtein voimassa, heittävät aika reippaasti. Siitä huolimatta vaaditaan sitten, että täytyy vain päätös kiireesti tehdä. Minusta tässä olisi ollut aikaa miettiä ja katsoa, mitä pitää tehdä.

Jos lain periaate on oikea, niin kuin se ilmeisesti on, siitä huolimatta siinä on monia yksityiskoh-
tia, joilla voidaan asioita saada kohtuullisiksi.

Minua on hämmästyttänyt se valtava kateus, mikä Suomessa näyttää vallitsevan pääkaupunkiseutua ja Helsinkiä kohtaan. Koko muun Suomen kansanedustajat hyökkäävät yhtenä laumana näiden alueiden kimppuun nyt, kun on tilaisuus sopivasti pehmittää näitä. Minusta se ei johda mihinkään järkevään tulokseen. Kyllä Suomi on kuitenkin riippuvainen pääkaupunkiseudusta ja pääkaupunkiseutu muusta Suomesta, niin että olisi paljon järkevämpää yhteistoin miettiä, miten päästään eteenpäin, eikä yrit-
tää yhtä osaa pahoinpidellä tai ainakin olla tyy-
tyväinen, että nyt saadaan Helsingiltä rahaa pois.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kuisman tekemää lausumaehdotusta.

Totean, että lausuma, joka on asiakirjan vii-
meisellä sivulla ja hallintovaliokunnan lausun-
non eriävässä mielipiteessä, ei merkitse kirkon
yhteisövero-osuuden leikkaamista, vaan tämän
osuuden jakamista oikeudenmukaisesti. Nykyi-
nen ja myös tämän uudistuksen jälkeinen tilanne
on se, että kaikki joutuvat maksamaan yhteisö-
veroa, mutta vain kaksi kirkkokuntaa saa siitä
tuotosta osuuden. Tämä on mielestäni uskon-
nonvapauden ja tasa-arvon periaatteiden vas-
taista. Valtiovalta, lainsäätävä, asettaa tätä kaut-
ta ihmiset uskonnon perusteella keskenään eriar-
voiseen asemaan. Se loukkaa keskeisiä perustus-
laillisia oikeuksia.

Tällä ponnella pyritään siihen, että tästä räi-
keästä epäoikeudenmukaisuudesta ja epäkoh-
dasta päästäisiin mahdollisimman pian eroon.

Ed. E l o : Puhemies! Kun ed. Tiuri puhui siitä,
että muun maan kansanedustajat ovat kateellisia
Helsingille, tietysti voidaan esittää, niin kuin kai-
kissa tapauksissa, tämä toinen näkökulma, joka
puhuu oikeudenmukaisuudesta.

Minun mielestäni, ed. Tiuri, kannattaa muis-
taa myös oikeudenmukaisuus ja tasapuolisuus
alueellisissa kehittämisissä. Yleinen käsitys mi-
nun mielestäni on se, että Suomen kehitys on
aivan liian Helsinki-keskeistä. Se näkyy myös
politiikassa. Voidaan sanoa tietysti, että demo-
kraattiset vaalit ovat johtaneet siihen, että viiden
hallituspuolueen ryhmäpuheenjohtajista neljä
on Helsingistä. Se on heijastunut tämän päivän
tapahtumiin, niin kuin me kaikki tiedämme, ja
voidaan sanoa, että kunniaksi kuitenkin eräille

ryhmäpuheenjohtajille on se, että voimme nyt käsitellä tätä asiaa eikä tätä asiaa siirretty syyskuuhun, niin kuin erällä oli tarkoituksena.

Puhemies! Helsinki on maan merkittävin kasvukeskus. Täällä on kaikki valtion hallinto. Mitään desentralisaatiota, hajakeskittämistä, Suomessa ei ole tapahtunut päinvastoin kuin esimerkiksi Ruotsissa. Täällä on myös lähes kaikkien yksityisten yritysten pääkonttorit, kaikki muu hallinto, mitä maassa on. Täällä on maan suurin yliopisto jne. Ja Helsingin edustajat kehtaavat tässä tilanteessa puhua ja ruikuttaa niin kuin he ovat tänään tehneet!

Minun mielestäni tämä on ollut suoranainen näytelmä, arvoton näytelmä. Se ei myöskään ole minun mielestäni kunniaksi helsinkiläisille poliitikoille. Vaalit tulevat, ja vaalien jälkeen tulee uusi tilanne, ja olen aivan varma siitä, että tämän laatuinen esiintyminen, mitä helsinkiläiset edustajat nyt harjoittavat, ei ole kunniaksi heille, kun uudelleen järjestäydytään.

Puhemies! Olen sitä mieltä, että maata on kehitettävä tasapuolisesti, ja viittaa siihen, että esimerkiksi Ruotsin eduskunta joka kerta, kun se käsittelee budjettia, käsittelee maan alueellista tasapuolista kehittämistä. Toivon, että tässä myös Suomessa voitaisiin edetä.

Ed. A l h o : Arvoisa puhemies! Näinä noin 15 vuonna, joina olen ollut kansanedustaja valittuna Helsingin vaalipiiristä eduskuntaan, on pääkaupunkiseudun ja muun maan välisiä suhteita aina silloin tällöin jouduttu käsittelemään.

Yksi merkittävä vaihe oli se, jolloin kansanterveyslaki piti saada voimaan täällä ja kysymys oli siitä, saako Helsinki niihin hankkeisiin, jotka olivat perusteltuja, terveysasemahankkeisiin, päiväkotihankkeisiin jnp., valtionosuuksia samalla tavalla kuin lain voimaan tullessa muu maa oli saanut. Siinä oli siirtymävaihe, joka tarkoitti sitä, että lopuksi tulee valtionosuuksia myös pääkaupunkiseudulle.

Mutta kuinka kävikään? Tuolloin lähdettiin siitä, että Helsinki, pääkaupunkiseutu, on niin varakas, että se ei tarvitse itse asiassa valtionosuuksia päiväkotien eikä terveysasemien rakentamiseen ja sen tulee rahoittaa nämä itse. Säädettiin valtionosuuksien jälkirahoituslaki, ja joskus niiden valtionosuuksien piti tulla. Niitä ei koskaan tullut.

Sen vuoksi minusta ei ole kauhean kohtuuton pohtia nyt sitä, miten aika suuri osa suomalaisista elää ja voi tällä alueella ja millaisella tulopohjalla se alue pystyy kunnallisia palveluja ra-

hoittamaan. Aivan oikein täällä pitäisi meidän kaikkien kantaa huolta siitä, miten me voimme pitää huolen siitä, että suomalainen elinkeinoelämä pärjää niin, että meillä on yleensäkin yhteisöveropottia jaettavana.

Täällä jollakin tavalla on tullut semmoinen käsitys, että Helsinki jotenkin aivan ansiottomasti saisi yleensä yhtään osuutta yhteisöverosta. Eihän se näin voi olla. Me kaikki tiedämme sen, että Helsingissä on hyvin paljon panostettu elinkeinoelämään sen vuoksi, että valtionosuudet eivät ole koskaan olleet mikään merkittävä osuus Helsingin tulopohjassa. (Ed. Elo: Mitäs tehtäviä täällä oikein on? — Ed. Bryggare: Elo, hiljaa nyt!) — Niin, ed. Mikko Elo, Suomi on muuttunut sillä tavalla, että me elämme aika lailla palveluyhteiskunnassa. Jos katsotte, millaisia high tech -yrityksiä täällä on, millaisia palveluyrityksiä vientiteollisuutta palvelevina ja muina, niin varmasti saatte jonkinlaisen käsityksen siitä, että elinkeinoelämän kehittäminen ei ole sitä, että valtionyrityksen tehtaanpiippuja pystytetään eri puolille maata, mikä sekin on ollut ihan tärkeä asia ja mille annan kyllä ihan tuen.

Eli siis pitäisi kantaa huolta siitä, miten ylipääntänsä voidaan elinkeinoelämään panostaa ja sitä kautta tietysti luoda myös sitä veropohjaa, joka on välttämätöntä kaikille kunnille. Siinä mielessä on minusta aivan oikein lähteä uudistamaan yhteisöveron jakoperusteita. Tästä olemme olleet täällä laajasti samaa mieltä. Ne perusteet, jotka ovat olleet nyt, eivät ole asianmukaiset, ja on aika luoda uudet periaatteet.

Näiden periaatteiden mukaisesti myös Helsingille kuuluu tietysti oma osuutensa. Meillä on ollut aika paljon erilaisia laskelmia käytössä, ja täälläkin on jaossa useita erilaisia. En pysty sanomaan varmuudella, koska en ole jaksanut laskea näitä muutoksia, mutta vaikuttaa kuitenkin siltä, että näissä laskelmamuutoksissa merkittävin, ensinnäkin tietysti absoluuttisissa markkamäärissä, mutta myös asukaslukuun suhteutettuna tapahtuu juuri Helsingin osalta.

Tämä tietenkään ei aiheuta paniikkia, vaan sitä huolta, että nämä täytyisi selvittää ja jollakin tavalla katsoa, millä yksityiskohdilla periaatteita muuttamatta voidaan aikaansaada kuitenkin se lopputulos, jota on lähdetty hakemaan, kun yhteisöverolaki on annettu tietämättä, mitkä ovat sen taloudelliset vaikutukset, mikä on hyvin poikkeuksellinen menettely, mutta monesta eri syystä se on voitu hyväksyä.

Ei tässä ole kysymys helsinkiläisten tai minun tai kenenkään muunkaan halusta ryöväitä joltain

nyt jotakin pois. Kysymys on vain siitä, että jollakin tavalla pitäisi pystyä selvittämään, ovatko näissä laskelmissa kaikki asiat kohdallaan, mistä selittyvät erilaiset näkemyserot. Aikaa siihen ei ole ollut kuin tämä vuorokausi, ja se aika ei näytä tässä piisaavan sen vuoksi, että me emme täällä toisiamme valistamalla pääse asiassa eteenpäin.

Lain voimaantulo on siis vuoden alusta, ja me tiedämme, että lokakuussa vielä voitaisiin tämä laki käsitellä, ilman että tulee mitään ongelmia. Siksi ei tuntunut kohtuuttomalta ajatus siitä, että eduskunta tekisi ratkaisut tämän lain osalta niin, että sillä olisi tieto siitä tai ainakin kutakuinkin varmistettu tieto siitä, mistä on kysymys.

Minusta on arvokasta, että eduskuntaryhmien puheenjohtajat ovat neuvotteluissaan voineet sopia siitä, että Helsingin ja myös monen muun kunnan osalta päätetään — listoissahan on ollut koko ajan monia menettäjiä — ettei kukaan joudu kohtuuttomaan tilanteeseen. Näin olemme menetelleet hyvin monissa uudistuksissa, muun muassa valtionosuusjärjestelmän uudistamisessa viime kerralla.

Muutama huomautus sitten täällä esitettiin väitteisiin. Täällä ed. Mikko Elo esitti, että Helsingillä on koko valtionhallinto ja keskeiset yliopistot jne. Ensinnäkin tietysti valtionhallinto on hajautunut sen vuoksi, että esimerkiksi yliopistolaitos on myös valtionhallintoa ja se on hajautunutta. Mutta tottahan se on, että valtioneuvosto ja ministeriöt ovat Helsingissä. En minä koe, että se on kuitenkaan Suomelle haitaksi. Eikä sen vuoksi Helsingissä ole koskaan lähdettykään siitä, etteikö tätä etua ole voitu käyttää hyväksi valtionosuusperusteissa, vaan on lähdetty tästä, että on oikeudenmukaista, että sitä verokertymää, joka tänne tulee pääkaupunkiseudun toimintojen vuoksi, jaetaan. Sitä ei ole kukaan kiistänyt, ja se on hyväksytty täällä, myös helsinkiläisten sosialidemokraattien ja kaikkien helsinkiläisten kansanedustajien kautta.

Sitten ed. Klaus Hellbergille, joka sanoi, että tässä nyt landet ja stadilaiset sotkevat ja muiden on hoidettava homma. Näyttää kyllä siltä, että keskustan äkkinäinen käänös siinä, että tämä esitys on niin erinomaisen hyvä, aika lailla selittää sen, mistä on kysymys. (Ed. Ala-Nissilä: Ei tämä hyvä ole, mutta hyväksyttävissä! — Ed. Vanhanen: Hävisimme sisältöäänestykset!)

Joka tapauksessa on käynyt niin, hyvät ystävät, että nämä laskelmat, jotka on tehty, on tehty aivan toisenlaisten tietojen perusteella. Kukaan

ei voi väittää, etteikö se, että yhden kunnan kohdalla menetys nousee 130 miljoonasta 830 miljoonaan, olisi merkittävä muutos ja etteikö tälle muutokselle voida täällä panna se arvo, mikä sille kuuluu. Me olemme puhuneet täällä monista pienemmistäkin muutoksista paljon pidempään. Sen vuoksi minusta on käsittämätöntä, että täällä viitsitään puhua, että tässä on kysymys paniikista tai jostain sellaisesta reaktiosta, että helsinkiläiset jotenkin aivan oikeudettomasti asiasta puhuisivat.

Entä voiko tämän jälkeen olla yhteiselämää? On ihan pakko olla sen vuoksi, että pääkaupunki tarvitsee Suomen ja Suomi tarvitsee pääkaupungin. Ei ole mitään järkeä rakentaa tänne tällaisia barrikadeja, vaan pitää voida ymmärtää se, että meillä jokaisella kunnalla on hiukan erinäköisiä ongelmia johtuen siitä, että kaupungeistumisasteet tai jotkin muut ovat toisenlaiset kuin jossain muualla.

Minä toivoisin enemmän sen kuuntelemista niin omassa ryhmässäni kuin tässä eduskuntasalissa, mistä on kysymys. Tässähän ei ole kysymystä muusta kuin siitä, että Helsingin tulopohjaan on tullut nyt 2 veropennin aukko. Ja mitä niillä rahoilla tehdään? Ei niillä valtionhallintoa pyöritetä eikä Helsingin yliopistoa pyöritetä. Niillä pyöritetään normaaleja, kuntalaisille suunnattavia palveluita, joista me kaikki kuntien valtionosuuksien leikkauksien johdosta olemme olleet huolestuneita. Meidän kohdallamme valtionosuuksien leikkaukset ovat olleet sellaiset, että 2,5 miljardista valtionosuudet ovat huvenneet 230 miljoonaan ja siitä yhteisöveropotista, joka suhdanteista riippuen on ollut joskus joitakin satoja miljoonia, joskus enemmän, nyt joka tapauksessa lohkeaa kolmannes pois. Kysymys on isoista muutoksista, ja sen vuoksi niistä on myös täällä keskusteltava.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti. Täällä on useassa puheenvuorossa pidetty pyörityttävänä sitä, että hallituspuolueiden ryhmänjohtajat ovat antaneet hallituspuolueiden helsinkiläisille kansanedustajille vapaat kädet tässä kysymyksessä. Mitään tällaista päätöstä ei ole tehty, joten siitä ei tarvitse olla kauhean pyöritynyt. Sen sijaan on kyllä todettu, että mitä ilmeisimmin suurin osa helsinkiläisistä

tulee äänestämään tätä vastaan, mutta mitään lupaa siihen ei ole annettu.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Haatainen ed. Saarnion kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hylättäisiin.

Ed. Pekkarinen on ed. Ala-Nissilän kannattamana ehdottanut, että 1. vastalauseeseen sisältyvät kaksi lausumaehdotusta hyväksyttäisiin.

Ed. Kallis on ed. Kankaanniemen kannattamana ehdottanut, että 2. vastalauseeseen sisältyvä lausumaehdotus hyväksyttäisiin.

Ed. Kuisma on ed. Kankaanniemen kannattamana ehdottanut, että hallintovaliokunnan lausuntoon liitettyyn 2. eriväen mielipiteeseen sisältyvä lausumaehdotus hyväksyttäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin päätetään lakiehdotuksista.

Joka hyväksyy toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotukset hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho, Aittoniemi, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Andersson C., Andersson J., Anttila U., Aula, Backman, Elo, Filatov, Gustafsson, Hassi, Heinonen, Hellberg, Holopainen, Huotari, Hurskainen, Huttu-Juntunen, Huuhtanen, Huutola, Häkämies, Hämäläinen, Immonen, Isohookana-Asunmaa, Juurola, Järvelä, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kallis, Kankaanniemi, Kantalainen, Karjalainen, Karpio, Kautto, Kekkonen, Kempainen, Kiljunen, Kiviniemi, Knaapi, Korhonen M., Korhonen R., Korkeaoja, Korteniemi, Koski M., Koskinen H., Koskinen Jari, Koskinen Johannes, Kuoppa, Kuosmanen, Kurolo, Kääriäinen, Lahtela, Lamminen, Lapiolahi, Lax, Leppänen J., Leppänen P., Lindqvist, Lindroos, Lipponen, Luhtanen, Lämsä, Löf, Malm, Manninen, Markkula M., Markkula-Ki-

visilta, Mertjärvi, Mikkola, Myllyniemi, Mölsä, Niinistö, Nurmi, Ojala A., Ojala R., Pehkonen, Pekkarinen, Peltomäki, Perho, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Pohjola M., Pohjola T., Polvi, Prusti, Puhjo, Puisto, Pulliainen, Rajamäki, Ranta-Muotio, Rantanen, Rask, Rehn, Rehula, Rimmi, Roos, Rosendahl, Ryhänen, Räsänen, Saari, Saarinen, Sasi, Savela, Siimes, Sjöblom, Skinnari, Suhola, Tahvanainen, Taina, Takkula, Tennilä, Tiilikainen, Tiuri, Tiusanen, Tulonen, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Uotila, Vanhanen, Vartiainen, Vehkaoja, Vehviläinen, Vihtari, Viitanen, Viljamaa, Vokkolainen, Vuorensola, Vähänäkki, Väistö, Wahlström, Wideroos ja Zyskiewicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Alho, Antvuori, Baudet, Brax, Bremer, Bryggare, Haatainen, Kokkonen, Krohn, Kuisma, Laine, Penttilä, Saarnio ja Soininvaara.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aaltonen, Alaranta, Aura, Dromberg, Enestam, Halonen, Helle, Hyssälä, Ihamäki, Itälä, Jaakonsaari, Jansson, Juhantalo, Kaarilahti, Kalli, Kallio, Kallioma, Kanerva I., Kanerva S., Karhunen, Karjula, Koistinen, Komi, Koski V., Koskinen M., Kukkonen J., Laakso, Laaksonen, Laitinen, Lapintie, Lehtosaari, Liikkanen, Lindén, Metsämäki, Mähönen, Mönkäre, Norrback, Nyby, Olin, Partanen, Pesälä, Pykäläinen, Rauramo, Rinne, Saapunki, Smeds, Tarkka, Veltainen, Viitamies, Virtanen ja Vistbacka.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 134 jaa- ja 14 ei-ääntä; poissa 51. (Ään. 11)

Eduskunta on hyväksynyt toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Valtiovarainvaliokunnan mietintöön sisältyvä lausumaehdotus hyväksytään.

Ensimmäinen varapuhemies: Nyt on päätettävä keskustelussa tehdyistä lausumaehdotuksista.

Äänestys ed. Pekkarisen 1) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Pekkarisen 1) ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies:
Äänestyksessä on annettu 114 jaa- ja 39 ei-ääntä;
poissa 46. (Ään. 12)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Pekkarisen 2) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Pekkarisen 2) ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies:
Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 38 ei-ääntä;
poissa 46. (Ään. 13)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Kalliksen ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Kalliksen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies:
Äänestyksessä on annettu 145 jaa- ja 7 ei-ääntä, 1
tyhjä; poissa 46. (Ään. 14)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Kuisman ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Kuisman ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies:
Äänestyksessä on annettu 144 jaa- ja 7 ei-ääntä;
poissa 48. (Ään. 15)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan
ehdotukseen toivomusaloitteen hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

Ensimmäinen varapuhemies:
Täysistunto on päättynyt.

Täysistunto lopetetaan torstaina 18 päivänä
kesäkuuta kello 4.13.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

